

קונטרס

הבינוני

ירח האיתנים
חג הסוכות

תשפ"ד

שנה ו'
חוברת ג'
גליון 275

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

יום שישי פרשת האזינו י"ב תשרי תשפ"ג

יא מאכילים את האושפיזין לבל יברחו מהסוכה

תיבו תיבו אושפיזין עילאין | אל תלחם את לחם רע עין | צדקה כמנין הכשר
 סוכה | מקשטין את הסוכה בצדקה | כך נכנסים בצילא דמהימנותא | מתמלאים
 במדת החסד | מתחילים לחשוב על אחרים | האושפיזין יבדקו את לבך | אין לך
 מקבל שאינו נותן | מרגישים נעים בסוכה | כרוב הכסף גודל הקמצנות | מתגדלים
 בביתו של אברהם | היפוך מדת הגבורה | הגבורה משלימה את החסד | הגבורה
 מביאה את החסד | לוו עלי ואני פורע פי מאה | קלסתר פניו של יצחק דומה
 לאברהם

יום ראשון שבוע שחל בו סוכות י"ד תשרי תשפ"ג

יז שמחת חג אמיתית רק על-ידי נתינה לאחרים

ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך | לשמחה מי זה עושה | שמחה נובעת מהרגשת
 שלימות | אין שמחה בלי נתינה | ספר תחת ספר - ככתוב בספר תורת משה |
 שמחת בית השואבה | כדי שיתברכו לכם גשמי שנה | חיבור מצב של חושך אל
 המשפיע | חגו של אהרן כהן | מחזירים את עניני החושך | מאירים את העולם |
 גיהנום עלי אדמות | ושמחת לפני ה' אלוקיך | שמחתך מה תהא עליה? | תכלית
 מצוות החג | זהירות מהפסד המטרה

יום שלישי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ג

כז אות הנצחון בלקיחת הד' מינים וההקפות סביב הבימה

הדמיון של הצלחה בעולם הזה | סדר עבודת הימים מבפנים לבחוץ | להראות מה
 מרכז חיינו | כוח השמחה למשוך ישועות

יום שלישי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ג

לו על-ידי ביטול הדעת זוכים לדעת

למען ידעו דורותיכם | עשה רצונו כרצונך | מלאכת אומן | האדם הוא בער ולא
 יידע | סופם העיד על תחילתם | אתה חונן לאדם דעת | חייב אדם ללמד בנו
 אומנות | כל המונע תלמידו מלשמשו | עשה לך רב | יגיעה לשם ביטול | רועה
 הייתי לאבא בעירי | ההתבטלות מגביהה את האדם | המאבד מה שנותנים לו |
 עבודת הביטול | המצוות מעמידות את האדם בכור המבחן | ממתנה נחליאל
 ומנחליאל במות | מתנת חיים | למען יאריכון ימך

יום רביעי ב' דחול המועד סוכות י"ז תשרי תשפ"ג

צורת ההתבוננות על כל תקופה ומצב שהאדם עובר מז

מתוך הצרה 'עדוטיך אתבונן' | ללמוד את המצב כמו שלומדים תורה | בתוך הצרה קשה להבין | לכל אחד יש חלק בתורה

יום ראשון שבוע שחל בו סוכות י"ג תשרי תשפ"ב

כי יצפני בסוכו ביום רעה יסתירני נד

הכנת הנפש לקבלת אור המצוות | לא עשה כן לכל גוי | מעשה אבות סימן לבנים | גודל ההשפעה כמידת ההכנה | כי בסוכות הושבתי את בני ישראל | לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה | סוכה לשון הבטה והתבוננות | צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו | אין עצה ואין תבונה | יושב בסתר עליון | כל העולם כולו גשר צר מאוד | ואני אבטח בך | והשיב לב אבות | והעיקר לא לפחד כלל | שמירה מן השמים

יום שני שבוע שחל בו סוכות י"ד תשרי תשפ"ב

סוכה ארבעת המינים וצדקה לצורך הארת בנים אתם לה' אלוקים סג

צדקה בערב סוכות | כדי שיאמינו ישראל בכפרתן | למהותו של יהודי | משל בכפרי וכפרות | כי אנו בניך ואתה אבינו | משתמשים בשרביטו של מלך | על מנת שיחיו בניי | שמחתו של הקב"ה | על פי שנים עדים או שלושה עדים | כך נתקררה דעתו של איוב | בני ישראל מתגוננים בענני הכבוד | זהירות שלא להרוס את השמחה | אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך

יום חמישי ג' דחול המועד סוכות י"ח תשרי תשפ"ג

כח התורה להשקיט משיכות הגוף עב

למען ישמעו ולמען ילמדו | פנים חדשות יבואו כאן | עלולים להיסחף ברוח תעתועים | ושנתם שיהיו מחודדין בפיך | השמר לך פן תשכח | משל בראש ישיבה שחזר בתשובה | שינוי לטובה לאור הבהירות | מה ה' אלוקי שואל מעמי? | צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו | מזמינים את השי"ת | כל יהודי יכול | סגולת התורה - השקאת הנשמה | יגעת ומצאת תאמין | יערוף כמטר לקחי | הקב"ה קונה שביתה אצל ישראל | ישקני מנשיקות פיהו | הרושם משנה את המהות | הכנה לשמחת תורה

יום רביעי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ג

עבודת חג הסוכות כהכנה להושענא רבה פד

שיירי מצוה מעכבין את הפורענות | תכלית כל מצוה להגיע לאנכי | התנועות פועלות בנפש האדם | יופי לך מזבח | מעשה במרים בת בלגה | אם יהיה נדחך בקצה השמים | יום מיוחד בשנה לכפרת עוונות | הטוב כי לא כלו רחמיך | מזמור לתודה הריעו לה' | הודאה ואח"כ בקשה | תהלת ה' ידבר פי | חלקו מחמאות פיו | ושם נשיר שיר חדש | ישמח ה' במעשיו | הודאה על ההבנות הנצחיות | סותר על מנת לבנות | מרחוק ה' נראה לי

יום חמישי ה' דחול המועד סוכות כ' תשרי תשפ"א

קשה עלי פרידתכם צה

הגוי רצה לדעת טעמו של ה'רגל בפני עצמו' | אי אפשר לעשות 'סיום' ללא שלימות המסכת | הטעם שאות אחת פוסלת את כל הספר | התורה שבע"פ מגלה את האור של כל אות | הבנת החילוק לעומקו, מביא את המסקנה כי הכל אחד | על ידי פלפול אפשר לתרץ יהודי מוקשה | להתמקד בחלקים השווים ולא במיעוט השונה | הריקוד שיקרב את הגאולה

- אסרו חג -

יום רביעי פרשת בראשית [אסרו חג בארה"ק שמח"ת בחו"ל] כ"ג תשרי תשפ"א

שמחת תורה בימים החורפיים קב

אתה בחרתנו - אתה חוננתנו | סיומה של תורה מעורר פליאה | איפה הסוף הטוב של בראשית ברא אלוקים? | אשר ידעו ה' פנים אל פנים | לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן | הסתכלותם של יודעי בין | מעלתו של מנהיג | סיפור הצלחה שאין דומה לו | טעותו של צעיר מתלמד | חיים של נסיונות - חיים של תורה | סיפור בלי סוף | נתן לי מהלכים בין העומדים

יום שישי פרשת האזינו י"ב תשרי תשפ"ג

מאכילים את האושפיזין לבל יברחו מהסוכה

מבואר הטעם כי הנותן הוא מדת בינה והמקבל הוא מדת מלכות, וכשהדבר הניתן נשפע מבינה למלכות, הוא עובר את כל המדות שבינתיים ונמצא שהנותן מהנה את כל האושפיזין שהם כנגד המדות. לכן אם האדם רוצה ליתן לאושפיזין, יתן לעניים. עכ"פ הדברים ברורים ומפורשים בזה"ק שביר"ט סוכות יש חיוב מיוחד ליתן מזון או כסף לעניים.

אל תלחם את לחם רע עין

וממשיך הוזה"ק: וְהוּא דִּיתִיב בְּצֶלָא דָא דְמֵהִימְנוּתָא, וְזִמְיִן אוֹשְׁפִיזִין אֵלָיון עֲלָאִין, אוֹשְׁפִיזֵי מֵהִימְנוּתָא, וְלֹא יְהִיב לֹון חוֹלְקִיהוֹן, כְּלֵהוּ קִימֵי מְנִיָה, וְאִמְרֵי אֵל תִּלְחֵם אֵת לַחֵם רַע עֵין וְגו' (משלי כג, ו). אֲשֶׁתְּכַח דְּהוּא פְּתוּרָא דְתִקְוִין, דִּילִיָה הוּא, וְלֹא דְקוֹדֶשָׁא ב"ה. עֲלִיָה כְּתִיב (מלאכי ב, ג) וְזִרְיָתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנִיכֶם וְגו', פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם, וְלֹא חֲגִי. וְוִי לִיָה לְהוּא בְּרַנְשׁ, בְּשַׁעְתָּא דְאֵלָיון אוֹשְׁפִיזֵי מֵהִימְנוּתָא קִימֵי מְפִתּוּרִיָה [ואותו היושב בצל הזה של האמונה, ומזמין האורחים העליונים האלו, אורחים של האמונה, ואינו נותן להם חלקם מן הסעודה, דהיינו לעניים, כל האורחים עומדים ממנו, ואומרים אל תלחם את לחם רע עין וגו'] (אל תאכל מלחמו של רע עין). נמצא שהשולחן הזה שערך הוא שלו, של רע העין, ואינה של הקב"ה. עליו כתוב, וזריתי פרש על פניכם וגו'. פרש חגיכם, ולא חגי. אוי לאותו האדם, בשעה שאלו אורחי האמונה עומדים מעל שולחן].

תיבו תיבו אושפיזין עילאין

בוזה"ק (פרשת אמור): רַב הִמְנוּנָא סָבָא, כַּד הָהוּ עֵייל לְסוּפָה הָהוּ חֲדֵי, וְקָאִים עַל פְּתוּחָא דְסוּפָה מְלָגָאוּ, וְאִמְרַן גְּזִמְוֹן לְאוֹשְׁפִיזִין. מְסִדֵּר פְּתוּרָא, וְקָאִים עַל רְגְלוּהִי, וּמְבָרַךְ, וְאִמְרַן בְּסִכּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים. תִּיבו אוֹשְׁפִיזִין עֲלָאִין, תִּיבו. תִּיבו אוֹשְׁפִיזֵי מֵהִימְנוּתָא, תִּיבו. אָרִים דְּוִי, וְחֲדֵי, וְאִמְרַן זְפָאָה חוֹלְקִינָא, זְפָאָה חוֹלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּכְתִיב (האזינו לב, ט), כִּי חִלַּק יְיָ עִמּוֹ וְגו', וְהָהוּ יְתִיבו. [רב המנונא סבא, כשכנס לסוכה, היה שמח ועומד על פתח הסוכה מבפנים, ואמר: נזמן את האורחים. וערך השלחן, ועמד על רגליו, ומברך לישיב בסוכה, ואומר, בסוכות תשבו שבעת ימים. שבו אורחים העליונים, שבו. שבו אורחי האמונה, שבו. והרים ידיו ושמח ואמר, אשרי חלקנו אשרי חלקם של ישראל שכתוב, כי חלק ה' עמו וגו'. והיה יושב].

ועוד שם: וּבְעֵי לְמַחְדֵי לְמִסְכְּנֵי. מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּחוֹלְקָא דְאֵינוֹן אוֹשְׁפִיזִין דְּזִמְיִין דְּמִסְכְּנֵי הוּא [וצריכים לשמח את העניים. מה הטעם? משום שחלקם של אלו האורחים שהזמין לסעודתו, שייך לעניים].

פירושו: כשהאדם מזמין אושפיזין לסעודה, הוא צריך ליתן להם משהו לאכול. אחרת, למה הזמינם? ובכן, מה שצריך היה ליתן לאושפיזין, הוא נותן לעניים ונחשב לו כאילו נותן לאושפיזין. ובספרי הקבלה^א

א. ראה לדוגמה פירוש 'אור יקר' לרמ"ק זללה"ה על זוהר הקדוש.

בערב סוכות בנתינת צדקה, ובלשונו: **יש להרבות בצדקה ויש לחלק הקופה לעניים.** וכן כתוב **מהרבה מהצדיקים**, וכן ידוע **שה'דברי חיים' מצאנו** זיע"א היה עוסק הרבה בנתינת צדקה לפני יו"ט סוכות, זאת מעבר לעבודת הצדקה שלו במסירות נפש ממש בכל ימות השנה, כידוע שלא היה מלין אף פעם פרוטה בביתו, והיה תמיד עושה ומעשה אחרים.

מסופר שפעם כשהרה"ק **רבי בן ציון מבאבוב** זיע"א נפגש עם הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל, ביקש ממנו הגר"מ אריק לדעת פשר עבודת הצדקה של זקנו ה'דברי חיים' בערב סוכות. השיב לו הרה"ק מבאבוב: "לא שמעתי את טעמו ונימוקו, אבל יתכן הטעם **כי כשמחשבים את הטפחים הנצרכים להכשר סוכה, הם עולים במספר צדקה.** דופן הסוכה רחבו שבעה וגובהו עשרה, הרי שבעים טפחים. וכיון שדי בשתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, הא לך ביחד מאה וחמישים טפחים. והסכך הוא ז' על ז', ועולה מ"ט. נמצא הכל עולה ביחד קצ"ט טפחים כמספר אותיות צדקה". כשמעו זאת, התמלא הגר"מ אריק קורת רוח ואמר בהתרגשות: "באבובער רבי! זהו חלק התורה שלכם".

מקשטין את הסוכה בצדקה

האמת שכך יצא מפה קדשו של ה'דברי חיים' עצמו. היה זה פעם לאחר שהיה שקוע בכל ערב חג בעבודת הצדקה, נכנס אל סוכתו ואמר לבניו הקדושים: "היו בוודאי גדולים וטובים שיעשו נויי סוכה יפים מאוד. **הנוי סוכה שלי, זה הכסף שחילקתי לעניים.**"

יש שהדבר נראה לנו תמוה - מה זה קשור לנוי סוכה? יכול היה לומר שהכין את

ואמר ר' אבא, אברהם, כל יומיו הנה קאים בפרשת אורחין, לזמנא אושפזין, ולתקנא לון פתורי. השתא, דזמננין ליה, ולכלהו צדיקיא, ולדוד מלכא, ולא יהבין לון חולקיהון, אברהם קאים מפתורא, וקרני סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה (קרח טז, כו). וכלהו סלקין אבתריה. יצחק אמר, ובטן רשעים תחטר (משלי יג, כה). יעקב אמר, פתה אכלת תקיאנה (משלי כג, ח). ושאר כל צדיקיא אמרי, כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום (ישעיה כח, ח) [אברהם, כל ימיו היה עומד בפרשת דרכים להזמין אורחים ולערוך להם שולחן. עתה, בסוכות, אם מזמינים אותו ואת כל הצדיקים, ואת דוד המלך, ואין נותנים להם חלקם, עומד אברהם מעל השולחן, וקורא: סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכולם מסתלקים אחריו. יצחק אומר, ובטן רשעים תחטר. יעקב אומר, פתה אכלת תקיאנה. ושאר כל הצדיקים, דהיינו משה ואהרן, אומרים, כי כל שולחנות מלאו קיא צואה בלי מקום].

אמר רבי אלעזר, אורייתא לא אטרח עליה דבר נש יתיר, אלא כמה דכיל, דכתוב (ראה טז, יז) איש כמתנת ידו וגו'. ולא לימא איניש אכול ואשבע וארווי בקדמיתא, ומה דישתאר אתן למסכני, אלא רישא דכלא דאושפזין הוא [התורה לא הטריחה את האדם לתת יותר אלא כמה שיכול. שכתוב, איש כמתנת ידו וגו'. ואל יאמר אדם, אוכל ואשבע וארוה תחילה, ומה שישאר אתן לעניים, אלא תחילת הכל הוא של האורחים].

צדקה כמנין הכשר סוכה

כן ידוע מה שהביא מהר"ח **ויטאל** זיע"א מרבו האר"י **הק' ז"ל** שיש ענין גדול לעסוק

ירח האיתנים תשפ"ד

ומתמסר לאחרים. על עצמו - לא מעניין אותו. הוא חושב כל היום רק איך אוכל לשמח אחרים. מי עוד זקוק כאן למשהו.

כשהאדם נעשה נותן, הוא נעשה ראוי שהשכינה תשרה עליו. לעומת כן, כשהאדם חושב על עצמו, הוא מתנהג היפך מדותיו של הקב"ה, ואין השכינה יכולה לשרת עליו. **מדתו של הקב"ה, הוא לתת ולתת בלי הפסק.** פותח את ידיך משיביע לכל חי רצון (תהלים קמה, טז), טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו (שם פסוק ט), צדיק ה' בכל דרכיו (שם פסוק יז). צדיק הוא מדת היסוד. רק לתת בלי לקבל שום דבר. לא לקבל לא הנאה ולא אחוזים ולא הכרת טובה ולא שום דבר. ובכן, **לאחר שהיהודי עסק בסור מרע בראש השנה ויום הכיפורים, אומר לו הקב"ה: "בוא, היכנס הנה. שב כאן. התמלא קצת במידותיי".**

מתמלאים במדת החסד

הנה יש מי שגדל בבית שכולו חסד. תמיד היו הקדרות שפויות על הכיירים, וכל מי שנכנס רעב, קיבל תבשיל חם ויצא שבע. נותנים היו לאחרים, חושבים על אחרים ודואגים לאחרים. בדרך כלל, כיון שגדל בבית כזה, אף הוא עצמו נעשה כזה. אומר הקב"ה ליהודי: "שב כאן בצילא דמהימנותא. נחוץ מאוד. אני רוצה שתשב כאן, תשבו כעין תדורו במשך שבוע שלם". שואל היהודי: "מדוע עלי לשבת כאן? יש לי הרבה ענינים שאני צריך לסדר באותו שבוע". "לא! אני רוצה שתתמלא. שב כאן והידבק קצת במידותיי. תיהפך ג"כ לנותן. כך תהיה יהודי אמיתי".

לדאבון לב, קיימת מציאות כזאת שהאדם עוסק באופן רשמי בתורה ומצוות

עצמו בכך ליו"ט סוכות. יש מי שמכין את עצמו בלימוד מסכת סוכה, יש מי שמכין את עצמו בטרדת בניית הסוכה, והוא הכין את עצמו על-ידי איסוף כספים לנצרכים להוצאות החג. אבל מה זה קשור לנוי סוכה? אכן על פי דברי נכדו הרה"ק מבאבוב הדבר מבואר **שעל ידי צדקה בונים הכשר סוכה,** ואם כן מצות הצדקה נחשבת בוודאי כנויה של סוכה.

ובדברי חיים לסוכות מוסיף לזה עוד דברים המאירים את הענין כספירים. כך כתוב שם: "ידוע שאבות העולם המה אושפיזין הבאים לסוכה, והנה הן **אמת שבאים האבות מלובשים לתוך הסוכה,** אולם עיקר הדבר שאור קדושת עבודתם ומדתם הוא שמאיר בסוכה, והיינו שמבואר בתנא דבי אליהו (רבה פרק כה) שצריך כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי".

כך נכנסים בצילא דמהימנותא

נבאר קצת: האדם הרי מגיע מראש השנה ויום כיפור. הוא נטהר קצת ועכשיו יותר קל להדבק בו קצת קדושה. והנה הוא נכנס עכשיו בצילא דמהימנותא, ומה משמעות הדבר הזה? הנה ידוע שהקב"ה ברא את היהודי באופן שיוכל להיות מרכבה לשכינה. מה הפירוש מרכבה לשכינה? איתא בגמרא (שבת קלג, ב): מה הוא חנון, אף אתה חנון; מהו הוא רחום אף אתה רחום. האדם צריך להתדבק במדותיו של הקב"ה. הגמרא אומרת בסוטה (יד, א): אחרי ה' אלוקים תלכו (ראה יג, ה) הקב"ה ביקר חולים, אף אתה בקר חולים; הקב"ה עסק בהכנסת כלה, אף אתה עסוק בהכנסת כלה; הקב"ה ליוה את המת, אף אתה עסוק בהלוויית המת, וכן הלאה. **היהודי צריך להתרגל להיות נותן, דואג לאחרים**

אם אינך רוצה להידבק במידותיי, מה יש לך לשבת כאן?!

הנה לשם מה מגיעים האושפזין לסוכה? הלא הם באים לעזור לו לאדם להיות מכניס אורח כאברהם אבינו. האדם אומר: "אבל קשה לי, אבל איני רגיל לזה, אבל אין לי תכונת נפש כזו". אומר לו הקב"ה: "אני שומע, ובגלל כן אני נותן לך מצוה. המצוות הן עצות. בא, ולאט לאט... עד שמחת תורה כבר תוכל להכניס אורחים. שב. שב כאן כל השבוע, ותסיר קצת מנחיותך ומגאותך, עוד יום ועוד יום ועוד יום, ואני מבטיח לך שמצבך ישתפר. אך מה? אתה צריך להיכנס אל הסוכה במחשבה שאתה רוצה להתמלא מענייני הסוכה. אם אתה גדל כאן בסוכה, בצילא דמהימנותא, אתה רוצה להתהפך לנותן".

אם אין האדם מעוניין ללמוד מהסוכה, אם אינו רוצה לשבת בצילא דמהימנותא, אם אינו רוצה ללמוד איזה בית כאן, אומר לו הקב"ה: "בסדר. אתה רוצה לשבת כאן לבד? שב. אני מסתלק. אני וכל האבות הקדושים. תחליט מה אתה רוצה".

לפעמים מגיד שיעור נכנס למסור שיעור. יושב שם בחור ועוד לפני שהמגיד שיעור פתח את פיו, הלה כבר שואל ומפריך. המגיד שיעור אומר לו: "המתן ואני אסביר לך", אבל התלמיד לא נשקט. המגיד שיעור רואה על פניו שהוא לא הגיע כאן ללמוד בכלל. לא לשמוע הגיע הנה, אלא להשמיע. אומר לו המגיד שיעור: "אתה רוצה להשמיע את דבריך?! בסדר גמור. אתה יכול להישאר כאן. אני יוצא". כך הקב"ה אומר (ככתוב בזה"ק): "אני לא הולך לסלק אותך מכאן. אבל דע לך שאינך יושב בצילא דמהימנותא. החלטת שאתה רוצה

שנים הרבה ואינו נעשה על-ידי כן יהודי. בכלל לא. הדברים ברורים כך לימדונו הצדיקים אשר הקב"ה שלח לפנינו להאיר לנו את הדרך ולסקל ממנה את הטעויות. הוא לומד, כי הוא רוצה לבנות את עצמו; הוא מחבר ספרים, כי הוא רוצה לבנות את עצמו; הוא לוקח משרה (שטעלע), כי הוא רוצה לבנות את עצמו, וכן הלאה. **הרה"ק מקאלאשיץ** זיע"א הי"ד ראה פעם אחד קונה אתרוג במחיר מופרז והדבר כאב לו - מה אתה עושה כאן? קח את הכסף ותן אותו לעניים! עשה את עצמך יהודי!

כשהאדם נהפך במהותו לאדם שחושב על בני ישראל ומעצמו אינו זוכר כלל, הוא נעשה ראוי להשראת השכינה. עכשיו כשילמד, זה יהיה לימוד אמיתי. הקב"ה רוצה שנלמד. בוודאי הוא רוצה שנלמד ושנחדש חידושי תורה. אבל מה? הוא רוצה שזה יהיה לימוד לשם שמים. הנה גם תורה לשמה פירושה שנותנים אותה לשכינה. מכוונים לשכינה, מכוונים לצער השכינה, חושבים על הגאולה. **"מה אני יכול לעשות בשביל השי"ת? מה אני יכול לעשות בשביל בניו?"** לא מה אני יכול לעשות בשבילי.

מתחילים לחשוב על אחרים

זהו העניין לעסוק בערב סוכות במצות צדקה. תפסיק לחשוב על עצמך ותתחיל לחשוב על אחרים. קח הלוואה לחלק ליהודים אחרים עבור הוצאות החג. כפי שהאדם נוטל לפעמים הלוואה לקנות בשר לחג או לקנות את ארבעת המינים, כן יטול הלוואה כדי ליתן לנוזקים לצרכי החג. וקל וחומר הוא, שהרי אי אפשר לשבת בסוכה בלי זה. הקב"ה הרי אומר על אדם כזה שאינו נותן לעניים: זוריתי פרש על פניכם וגו'. פרש חגיכם, ולא חגי. אל תשב בסוכה.

האמיתי חמישים מיליון דולר, תמורת חמישים אלף דולר בלבד, וכי לא הייתם לווים את הסכום וקונים את הבנין?! אף כאן, **איך אוותר על ההזדמנות לתת צדקה לעניים, ואם אין לי משל עצמי, וכי לא אקח בהלוואה?!**

אין לך מקבל שאינו נותן

ודעו לכם רבותי שאין שום יהודי שעומד בצד המקבלים ואינו צריך לתת, ואם לחשך אדם לומר שהוא אינו צריך לתת, אף אתה שאל אותו האם אינו צריך לשבת בסוכה. **הרוצה לשבת בסוכה, מחוייב ללמוד להיות מן הנותנים.** אכן כל אחד יכול לתת משהו לאחרים, ואם אינו יכול ליתן כסף, יכול ליתן דבר אחר. בני ישראל מתקשרים יחד בחג הסוכות. הלולב והאתרוג וההדסים והערבות, כולם מתאגדים באגודה אחת. יש לי בשורה בשבילך - בצילא דמהימנותא הולכים לשבת תערובת של יהודים, חסיד של חסידות זו, חסיד של חסידות אחרת, עוד יהודי שאינו שייך לעדת החסידים ועוד אחד שיש לו הברה שונה. **ותצטרך לשבת אתם ביחד ולאהוב אותם ולחשוב מה אתה יכול לתת להם.** כך יושבים בצילא דמהימנותא. כל אחד יכול לתת איזה דבר לזולתו. מילה טובה. עזרה בגופו, עזרה בממונו. יש דברים בלי שיעור שאפשר לתת.

הימים של ערב סוכות נועדו להכניס את היו"ט אצל יהודים. מי אמר לך שרק אצלך צריך היו"ט להיכנס?! מי סיפר לך זאת?! זה לא נכון. האדם חושב שהוא צריך לדאוג רק לעצמו. לדגים שלו, למטעמים שלו, לסוכה שלו. מה פתאום? ה'דברי חיים' אמר: זה לא נכון. **צריך לדאוג לבני ישראל שיהיה להם עבור הוצאות החג.** "למי עוד אין?". זהו הנוי סוכה. אל תהיה כל-כך עסוק באתרוגך שיהיה המהודר ביותר בכל הקהילה. כזו

להיות כאן בעל הבית. בסדר. תמשיך לשבת כאן. אני הולך. יש לי היכן להיות. אלך לי לסוכה אחרת".

האושפיזין יבדקו את לבך

זו היתה כונת ה'דברי חיים'. הוא אמר כך: התוכל להסביר לי איך לבנות סוכה?! אם תקים קירות, האם זה ייחשב לך צילא דמהימנותא?! איך אתה מצליח לפרוש עליך צילא דמהימנותא? זאת השאלה. ובכן, אם יש כאן שכן שאין לו כלום להוצאות החג, אם יש כאן מי שמתמודד עם חולי, אם יש כאן יתום שאין לו מי שיסתכל עליו, ואתה יושב שאנן ולא אכפת לך מהם, כי אתה אומר: "כבר נתתי איזו נתינה ויצאתי בזה ידי חובה", איך תוכל תיחשב לך סוכתך צילא דמהימנותא?! האושפיזין יבדקו את לבך מיד בלילה הראשון - אתה חושב מה קורה עכשיו עם אחרים או לא? אם אינך חושב, הקב"ה לא ירצה לשבת אתך.

הקב"ה רוצה לשבת עם יהודים שרוצים

להשתנות. אין זה אומר שאתה צריך להיות כבר צדיק גמור, אין זה אומר שאתה צריך להיות כבר במדרגה הנעלית ביותר, אך זה אומר שאתה מעוניין להשתנות. אתה אומר כך: "יש לי בעיה שלבי קצת קשה. כבר נתתי קצת, ואני רוצה שלבי יתרכך ואוכל לתת עוד". כיון שאתה אומר כן, יש לך סיבה לשבת בסוכה. הקב"ה אומר לך: **"שב כאן ואני אביא לך את אברהם אבינו להאיר בך את מדת החסד.** תשיר ניגונים של חסד, התבונן בחסדו של אברהם אבינו, ואני אסייע לך שבאמת תוכל להשתנות בעיני זה.

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זיע"א בילדותו לווה כסף לצדקה. כששאלוהו מדוע הוא עושה כן ולכאורה אינו מחויב בדבר, השיב: תארו לכם שהיו מציעים לכם בנין שמחירו

שלא יחשוב על עצמו מה אני צריך, אלא מה הם צרכים), ירגיש ביום הראשון מאוד בנוח. ואע"פ שהתרוצץ והיה עסוק בשיחות טלפון וכמעט שלא ישן, הוא ירגיש מאוד מאוד נעים ביום הראשון של חג. למה? כי כאן יושבים אנשים כאלה. הסתכל בזוהר הקדוש מי בא לשבת אתך כאן.

יש שהאדם התיישב בחתונה באחד השולחנות, ואינו יודע איזו עבירה עשה שהקב"ה כך הענישו. הוא מגלה שהתיישב בשולחן הלא נכון. הוא לא מבין מה היושבים שם מדברים. הוא מרגיש לא בנוח. הוא מחפש את הדרך להשתמט מהם בלי בזיונות. הוא כאילו הולך לקחת איזה משקה, ואז הוא בורח.

רבותי! כך נראה השולחן של הסוכה. פתחו את ספר הזוהר פרשת אמור (קד, א) והסתכלו. תראו מי עתיד להסב אתכם על השולחן בימי הסוכות. האושפיזין עתידים לשבת אתך. אם אינך מבין את שפתם - לחשוב על אחרים, לדאוג לאחרים, לאסוף כסף בשביל אחרים, לטרוח למען אחרים - אולי באמת כדאי שתשב בשולחן אחר. כך כתוב מפורש בזוהר. לא תבין את שפתם ולא יהיה לך נעים אתם. אולי בגלל שיש לאושפיזין מדות טובות ולא ירצו לגרום לך חוסר נעימות, יקומו הם וילכו לפני שאתה תצטרך לקום וללכת. כך כתוב בזוהר. הם אומרים: "אתה יודע מה? אנחנו נצא". עכ"פ **הצדיקים** הסבירו לנו שכך מתכוננים לחג **הסוכות וכך מגיעים אליו עם 'אתרוג'**.

כרוב הכסף גודל הקמצנות

הנה מובא בשם **כמה צדיקים שככל שיש לו לאדם יותר כסף, כך יש לו מדה יותר גדולה של קמצנות**. וסיבת הדבר, כי הקב"ה רצה שיהיה ערך למה שהוא נותן.

עצת היצר! אתרוג הרי ראשי תיבות של 'אל תבואני רגל גאווה' (תהלים לו, יב). השאלה היא היכן מוחך? היכן לבך? אתה צריך לקנות אתרוג. אתרוג הוא כנגד הלב. איך תבנה את לבך אם לא תחשוב על אחרים?! **אכן אם תחשוב על אחרים ותעשה בשביל אחרים, אזי כשתיכנס לסוכה, יהיה עם מי לדבר. תרגיש את הארת מדת החסד ותתפלל מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, וכך תוכל באמת להתהפך למרכבה לשכינה מאחר שריככת קודם לכן את לבך.**

מרגישים נעים בסוכה

האמת שהרבה יש להם בעיה בכניסת חג הסוכות שהם מרגישים שהם נפלו אל תוך החג בלי הכנה. בערבי החגים אחרים יש יותר ימים פנויים ויותר זמן ללמוד ספרי חסידות ולהתכונן כמו שצריך, ואילו כאן, טרודים ביותר בקניית ארבעת המינים ובניית הסוכה, ואין כמעט זמן להתכונן. אכן הרגשה זו נכונה רק אם מוח האדם היה שקוע ממוצאי יו"כ עד כניסת החג אך ורק בעצמו. הוא באמת חשב בענין דברים רוחניים, ארבע מינים וסוכה ובשר ודגים, אבל הכל רק איך הוא עצמו יסתדר. "עדיין חסר לי כך וכך, עדיין אני צריך כך וכך".

וטעות גדולה היא. דע לך שאם תחשוב על עצמך ארבעה ימים, לא משנה במה, תרגיש אח"כ כמו יון בסוכה. **תנסה לחשוב בערב סוכות על יהודים אחרים ותראה כמה נפלא תרגיש בכניסת החג**. אכן כן, ביום הראשון אתה מרגיש יון בסוכה, כי אברהם אבינו חשב אך ורק על אחרים, ואתה חושב אך ורק על עצמך. לא נעים לך. העולם שר ואינך מכיר את הניגון. אם תחשוב על אחרים בימים שבין יום הכיפורים לסוכות (וכדאי לזכור שלחשוב על בני הבית גם זה נחשב כחשיבה על אחרים. העיקר

עליו: "הנה הוא גדל בביתו של אברהם אבינו ונעשה אדם בר נתינה". הנה יהודים הרבה היו שגדלו בביתו של צדיק, כגון אותם ילדים שנצלו מן התופת בשנות הזעם, והצדיקים הכניסום לביתם. והנה היו שגדלו בבית הצדיק ולא הועיל להם מאומה, והיו שגדלו בבית הצדיק וינקו הרבה מקדושתו והנהגותיו, עד שהם עצמם הגיעו למדרגות נשגבות. ובאמת יש בימינו הרבה מאלו השניים שנעשו למנהיגים גדולים בישראל אשר רבים מסתופפים בצלם ושותם את דבריהם בצמא. כי בית הצדיק הוא מקום שהאדם יכול לקחת ממנו הרבה בתנאי שהוא באמת רוצה להשקיע. מה שאין כן אם אינו רוצה להשקיע, כי אז הוא נכנס ויוצא ואין נדבק בו כלום. ואף בענין הסוכה כך הוא. רק **אם האדם מכין את עצמו על-ידי עסק הצדקה ומגלה דעתו שהוא מוכן להשקיע כדי להתהפך לתלמידו של אברהם אבינו, רק אז הסוכה באמת פועלת עליו.**

היפוך מדת הגבורה

ועוד יש להוסיף על זה דבר חשוב. הנה שמחת בית השואבה עושים מאז הלילה השני של סוכות בלבד. כך הוא על פי המשנה. ודיברו מזה **הצדיקים** מדוע אין עושים שמחת בית השואבה בלילה הראשון, והרי ניסוך המים כבר היה ביום הראשון. ויש בזה כמה דרכים. ובישמה **ישראל** כתב הטעם כי האושפיזא של הלילה השני הוא יצחק שהוא מדת הגבורה, וכשמהפכים מדה זו לרחמים, זה גורם לשמחה גדולה. השמחה נובעת מכך שמעוררים את הגבורות באופן המביא חסדים גדולים.

ונבאר בשפה פשוטה לפי דרגתנו. גבורה יכולה לשמש לחסד בשני אופנים. האופן הראשון, כאשר **האדם מהפך את מדת**

מי שיש לו כסף הרבה ונותן איזה סכום של כמה אלפי דולרים, אין זה נחשב אצלו לכלום בערך הכסף שברשותו. נתן לו הקב"ה ברוב רחמנותו מדה גדולה של קמצנות, **כדי שייחשב לו שהתגבר על יצרו ונתן.** וחוץ ממדת הקמצנות שהקב"ה נתן לבעל המעות, יש גם שכואב לו מפני שמתקשרים אליו ללא הרף בבקשת צדקה. אם נצרך את כל הסכומים שנתן, לאו דווקא שנגיע לסכום גדול לפי ערכו, אבל זה מפריע לו שכל עשר דקות מתקשר אליו עוד אחד.

והאמת שהקב"ה עושה לו לאדם את כל זה כי הוא רוצה **שמעשה הצדקה יהפוך את לבו. שלמה המלך** אמר (קהלת יא, ב) "תן חלק לשבעה וגם לשמונה". ופירש **רש"י** שאם נתת חלק כבר לשבעה ואז הגיע השמיני, תתן גם לו בישוב הדעת ובמאור פנים. **הקב"ה פועל בכמה דרכים להכביד על האדם,** כי בלי זה לא עשה האדם כלום. הן כסף לחלק לעניים יש לו להקב"ה מספיק, אבל **הוא רוצה שבעל המעות יתהפך לאיש אחר וייעשה מרכבה לשכינה.** אכן כן, אין הוא צריך לקחת ממנו את כל כספו כדי שיהיה לו קשה לתת ויתהפך על-ידי הנתנה למרכבה לשכינה. הוא יכול להכביד עליו בדרכים אחרות הגם שהוא נשאר עם כל כספו. הקב"ה אומר לעשיר: אתה יכול להישאר בעשירותך ועם כל זה יהיה לך קשה לתת. אכן לעני קשה לתת כי אין לו מה לתת, לעשיר קשה כי אין לו זמן, ולרובא דעלמא קשה כי אין להם סבלנות. ועוד יש מי שאין לו לא מה לתת ולא זמן ולא סבלנות, **ואדם כזה כשיתן, זה יפעל עליו עוד יותר וממילא חג הסוכות ישיפע עליו יותר.**

מתגדלים בביתו של אברהם

חג הסוכות ניתן ליהודי כדי לגדול בבית מסוג אחר. שיתהפך לבן אדם שיוכלו לומר

אומרים: "למד מיצחק אבינו שהיה ג"כ מדת הגבורה".

האמת שכך היה עם ה'דברי חיים' עצמו, כפי שסיפר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א ונדפס ב"ג אורות, שה'דברי חיים' העיד על עצמו שנולד עם מדת הקמצנות והיפך אותה לגמרי. אכן זוהי שמחה גדולה בהרבה. לכן מתחילה שמחת הבית השואבה בלילה השני. איזו שלימות הבריאה!

הגבורה משלימה את החסד

והאופן השני שהגבורה משמשת לחסד הוא כדלהלן: יש סוג של חסד שרק מדת הגבורה יכולה לעשותו. הן כל אחד מבין שיצחק אבינו לא היה בעל מום מחמת היותו מדת הגבורה, אך הוא נעשה מרכבה לשכינה באופן אחר. כל אחד מבין שלא היה במדרגה נחותה מאברהם מחמת היותו מדת הגבורה, אלא כמו שאברהם צריך היה להשתלם במדת החסד, כך יצחק צריך היה להשתלם במדת הגבורה. **מדת הגבורה יש לה כח להגיע לדיוקים באופן שאין מדת החסד יכולה להגיע אליהם, ונמצא שמדת הגבורה היא כלי למידת החסד.**

הנה גבאי צדקה שיש לו רק מדת החסד, בדרך כלל הוא מעורבב לגמרי ושורה אצלו אי סדר נורא. מדוע? כי אינו יכול להצטמצם. אכן כשנצטרף אליו גבאי צדקה שיועד לחשב כל פרוטה בדקדוק רב, כזה שיכול לומר: "רגע אחד! לפי החשבון חסר לנו שלושה וחצי דולרים, ועוד יש כמה אחוזים שהבנק לוקח עבור פריטת הדולרים לשקלים. מה יהיה? איך נכסה זאת?", אזי תיעשה על ידם המלאכה באופן המושלם ביותר. הא לך שמדת הגבורה היא כלי למדת החסד, כאמור.

הקמצנות שלו למדת הפזרנות. וזה שמחה גדולה עד מאוד, שמחה יותר גדולה מזו של הלילה הראשון. האושפיזא של הלילה הראשון הוא של אותם בני אדם שאוהבים לתת מצד תכונתם, וזה כל מהותם. לעומת כן, האושפיזא של הלילה השני הוא האושפיזא של אנשים שאינם אוהבים לתת. יהודים של מדת הגבורה. אתה יהודי של מדת הגבורה? דע לך שהיום בלילה הוא האושפיזא שלך. אתה יכול כבר עכשיו להכין קוגל או לחיים לכבוד האושפיזא שלך.

צריך להבין שיצחק אבינו השפיע לזה העולם. הוא הביא אורו של הקב"ה לזה העולם, אך בדרכו שלו, באמצעות היפוך מדת הגבורה. כידוע מה שאמר הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל שהקב"ה ניסה כל אחד מהאבות בדבר שהוא היפך מדתו. אברהם אבינו היה מדת החסד, ניסוהו הקב"ה בשחיתת בנו יצחק. יעקב אבינו היה מדת האמת, ניסוהו הקב"ה באמירת אני עשו בכורך על פי מצות כיבוד אם. והיכן אנו מוצאים שהקב"ה ניסה את יצחק בהיפך מדת הגבורה? התשובה היא שניסוהו בזה בפרשת הבארות. יצחק כרה בארות והפלטתים סתמו אותן, ושוב כרה באר, ויריבו גם עליה. והנה מדת הגבורה מחייבת לצאת למלחמת חרמה, אך יצחק לא כן עשה, אלא התאפק ובלם את פיו.

ובכן, **כל מי שיש לו מדת הקמצנות ונותן משלו לאחרים כנגד מדתו, הוא משיפע לעולם אור גדול מאורו של הקב"ה.** והאמת שיותר בני אדם מוצאים את עצמם בזה האושפיזא השני מבראשון. בדרך כלל קשה לו לאדם ללמוד מאברהם אבינו, כי אומר: "שמעתי שיש בני אדם עם תכונה של נתינה, אבל אני לא כן אנכי וקשה לי לתת לאחרים". אכן לאדם כזה

לוי עלי ואני פורע פי מאה

הנה ה'חתם סופר' (ש"ת י"ד סי' רל"ב) כתב דבר פלא שראוי להביאו הנה. **הרמב"ם** (ריש פ"ט מהלכות מלכים) כתב שאברהם נצטוה על המילה ויצחק הפריש מעשר כמו שנאמר (בראשית כו, יב) "ויזרע יצחק בשנה ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים" ואמרו **חז"ל** שאמדוהו למעשרות. ותמה עליו **הראב"ד** כי לכאורה אף אברהם נתן מעשר כמו שנאמר (בראשית יד, כ) "ויתן לו מעשר מכל".

מבאר ה'חתם סופר': הנה **רש"י** פירש בהא דויזרע יצחק: "וימצא בשנה ההיא מאה שערים - שאמדוהו כמה ראוייה לעשות ועשתה על אחת מאה שאמדוהו (עשתה פי מאה ממה ששיערו שתעשה). ורבותינו אמרו אומד זה למעשרות היה". ולכאורה ייפלא מדוע באמת אמדוהו קודם לצמיחת התבואה? אך התשובה כי יצחק הלווה מכספו לעניים על סמך המעשר של העתיד לגדול בשדהו, כמבואר ב**גייטין** (ל, א) שמוותר לעשות כן, ולכן הוצרך לשער בתחילה כמה יגדל. אך הנה שם מבואר שאם לאחר שגדלה התבואה והגיע זמן הקציר, התעשרו העניים, לא יצא ידי חובת מעשר במה שהלווה להם בתחילה, וצריך לחזור וליתן מעשר מהתבואה. והנה **במסכת בבא בתרא** איתא (טו, ב) "כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך", ומסתמא כל אותם עניים שיצחק הלווה להם בתחילת השנה - נתברכו ונתעשרו מפרוטתו טרם הגיע זמן הקציר, ואם כן הוצרך לחזור וליתן ונמצא שהפסיד כל מה שהלווה להם. על זה אומר הפסוק: אולי יעלה בדעתך שהפסיד במה שהלווה להם בתחילה. לא! הוא לא הפסיד. וימצא בשנה ההיא מאה שערים. הקב"ה נתן לו פי מאה, כך שהיה לו די והותר.

הגבורה מביאה את החסד

יתירה מזו, אנו רואים בברכת אתה גבור שגבורתו של הקב"ה מתבטאת בכך שהוא סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישני עפר. וסיבת הדבר, כי **מדת הגבורה יכולה להגיע למקומות שמדת החסד אינה יכולה להגיע אליהם**. מדת הגבורה מצמצמת את החסד וכך אורו של הקב"ה יכול להגיע לכל ילד, אף זה שרוצה לזכות בגורל של אבות ובנים. אורו של הקב"ה מגיע גם לבעל העבירה, וגם למי שיושב בבית האסורים. חסדו יתברך יכול להגיע אף אל המת ולהחיותו. בלא מדת הגבורה, לא היה באפשרי להחיות את המת, כי אין לו חיות ואין לשפע במה להיאחז. ועל-ידי מדת הגבורה הדבר אפשרי. הקב"ה אומר: "יש עצם לזו? הבה ואחייהו". ונאמן אתה להחיות מתים. **חסדו של הקב"ה הוא ככזו שלימות שהוא מגיע אל כולם מקרני ראמים עד ביצי קינים**.

שמחה עצומה יש בלילה הראשון כשאנו יכולים להביא את חסדיו של הקב"ה לזה העולם. בזוה"ק הרי מדבר מזה שכל אחד מהאבות הקדושים היה במהותו כזה שמביא את חסדיו של הקב"ה לזה העולם. ואיך עשו זאת? כל אחד במידתו. הוי אומר: אין אנו יכולים לומר שבליילה הראשון נעסוק בחסד, ובלילה השני נעסוק במדת הגבורה, בהבערת האש קודש שבתוך הנשמה, ובלילה השלישי נעסוק במדת התפארת, בעשיית דברים מפוארים לריבונו של עולם. לא! זה לא עובד ככה. הסתכלו בזוהר. **כל ימי החג יסוד אחד להם - להביא אורו של הקב"ה לכל נשמה. ואיך האדם עושה זאת? על-ידי שנותן לאחרים כסף לצרכי החג ומעלה חיוך על פניהם ועל-ידי שמכניס אורחים בסוכתו. באופן כזה מביא האדם את הקב"ה בסוכתו**.

על מצחו, וממילא היה קלסתר פניו דומה לשל אביו, ואז ראו כולם שאף הוא נותן כאברהם, ואדרבה, הוא הוצרך להתגבר על מדתו, ולא רק זה, אלא אף הגיע בצדקתו למקומות כאלה שמדת החסד לבדה אינה יכולה להגיע אליהם, או אז הודו ואמרו: בנו של אברהם הוא.

הא לנו שאין צריך להיות דוקא עם תכונת הנפש של נתינה כדי לעסוק בנתינה. וזהו תשובה למי שנכנס לסוכה ואומר: "האושפיזא הזה אינו שלי. אני שייך לאושפיזא אחר". צר קלסתר פניו. אדרבה! קח את מדתך ועל-ידה תוכל לקיים את מדתו של אברהם ביתר שלימות.

כך היא המציאות. אתה רואה כמה עסקנים ולכל אחד תכונה אחרת. זה יכול ליתן רעיונות, זה יכול להעמיד חשבון בנק, זה יכול ליתן הלוואות, זה יכול ליתן ישוב הדעת, וביחד עולם חסד יבנה. כל אחד יכול לעשות למען אחרים. אין כזה מושג לעמוד רק בצד המקבלים. כל אחד הרי צריך להתהפך לנותן. רבותי! אנו רוצים לשבת בסוכה. רחמו! אנו עומדים עדיין לפני החג. למה לנו למצוא את עצמנו אחרי החג ולבכות על העבר? אכן אם האדם רוצה לקיים מצות סוכה, עליו לרכך את לבו וליתן לאור מדתו של אברהם אבינו לפעול בו. על האדם ליתן באופן המכאיב לו. עליו ליתן על אף שמרגיש שכבר נתן וכבר חזר ונתן. הן הוא צריך סוכה לעצמו. הן הוא צריך נוי סוכה לסוכתו. כשיכין את עצמו באופן זה, לא יצטרכו האבות הקדושים לברוח מסוכתו, אלא ישבו אתו ויזכה לכל האור המזומן לו.

ושמעיון מהכא שאם האדם רוצה לעקור את מדת הגבורה שלו, הוא יכול ליתן מעשר ממה שעדיין לא הרוויח. כך מלמדנו ה'חתם סופר' ברוח קדשו. תן לפני שהרווחת. תן להם בהלוואה. ממה אתה ירא? אתה ירא שלא יתקיים בכך מה שכתב הרמב"ם שלא נעשה אדם עני מן הצדקה! למד מיצחק אבינו. אולי יתברר לך בסוף שאתה צריך לתת שוב, אבל הברכה תשרה בך ויהיה לך פי מאה.

קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם

עוד יש פירוש נפלא מה'ברך משה' (לסוכות). רש"י הביא (תחילת פרשת תולדות) לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה? צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק.

הפירוש הוא כך: ליצני הדור אמרו שיצחק אינו יכול להיות בן אברהם, כי אברהם עבד את ה' במדת החסד, והוא עובד במדת הגבורה. מה עשה הקב"ה? צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם. הביאור בזה על פי מה שיש מהאר"י ז"ל שבכל מצוה שהאדם עושה, נעשה רושם על מצחו, ונמחק ממנו כשעושה מצוה חדשה, שאז נעשה עליו רושם חדש מהמצוה החדשה, חוץ מהרושם של מצות צדקה שאינו מסתלק גם לאחר שעשה מצוה חדשה, וזהו צדקתו עומדת לעד. וכיון שיצחק נתן צדקה, נשאר בו רושם הצדקה

יום ראשון שבוע שחל בו סוכות י"ד תשרי תשפ"ג

שמחת חג אמיטית רק על-ידי נתינה לאחרים

לשמחה מי זה עושה

ובכן, התורה באה ללמדנו בזה שלשמחה יש מהלך. הן עכשיו מגיע יו"ט ארוך של שמחה. עבודה גדולה של שמחה. **היהודי צריך לעבוד להגיע לשמחה אמיטית.** לא תמיד זה קל. לפעמים זה מגיע עם הרבה זיעה. אומרת לנו התורה **שהאדם נעשה בשמחה על-ידי שהוא משקיע את כל כולו בנתינה לאחרים.** מה תאמר - "הלא גם את בני ביתי אני צריך לשמח"? לא! "זה" לא מוטל עליך. "זה" מוטל על הקב"ה. ואדרבה, **אם אתה רוצה שהקב"ה ישמח את בני ביתך, תשמח את האחרים.** דע לך שכאשר **תשקיע את כספך ואת זמנך לשמח אחרים, אם תעשה זאת באופן הנכון,** זה לא יבוא על חשבון בני ביתך, אלא אדרבה, **תקיים בך הבטחתו של הקב"ה "אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך".**

ולכשנבונן נראה שאין זה קשור לחג הסוכות בלבד, ואף לא למצות צדקה בלבד, אלא יסוד גדול הוא בשמחה באופן כללי, כי הקב"ה ברא לכתחילה את הבריאה באופן זה. כל אחד כשיסתכל סביבו, יראה שאותם בני אדם **שעוסקים בנתינה לאחרים ובעשייה למען אחרים, הם אנשים יותר שמחים. הם מלאים בשמחת חיים.** ומצד שני, אותם ששקועים רק בעצמם, אע"פ שאינם עושים זאת מרוע, אלא מפני שיש להם צרכים אמיטיים להתעסק בהם, אנשים שבורי לב הם ואין החיות ניכרת על פניהם. ואין הדבר תלוי כלל בכמות הכסף שיש לו לאדם. דבר ברור הוא הנראה בחוש.

ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך

בסוף פרשת ראה, כשהתורה מדברת על חגי השנה, היא אומרת: "ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך". והביא רש"י מהמדרש: "והלוי והגר והיתום והאלמנה - **ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך,** בנך ובתך ועבדך ואמתך. **אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך.**" **כשהאדם משמח בניו של מקום,** הלוי והגר והיתום והאלמנה, **הקב"ה אומר לו: "אני אשמח את שלך - בנך ובתך ועבדך ואמתך."**

מסופר שגביר אחד שאל פעם את הרה"ק **מסאטמאר** זיע"א: אמנם ה' חנני בממון, אך אין עשירותי כה גדולה כפי שבני אדם סבורים, והנה יש לי שלושה חתנים תלמידי חכמים הסמוכים על שולחני, וחוץ מזה יש לי ארבעה בנים הלומדים בישיבה ואני משלם עבורם שכר לימוד, ועתה נפשי בשאלתי האם אני מחויב ליתן צדקה לשיבות וליחידים.

פתח רבינו ספר קטן וחומש שמו ואמר לשואל - ראה נא מה כתוב בתורה: **ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה, ומה פירש רש"י? ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך,** בנך ובתך ועבדך ואמתך, **אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך.** **הוי אומר:** אין אתה יכול להתחיל עם שלך. **חייב אתה להתחיל עם שלי, וכיון שתשמח את שלי, אני אשמח את שלך.**

ההוא רק על-ידי משפיע ומקבל. המשפיע משפיע למקבל והמקבל מחזיר אל המשפיע אור חוזר, וכך שניהם משלימים את עצמם ושום דבר אחר אינו יכול להביא את השלימות הזאת.

כבר סיפרנו כמה פעמים שהגאון **בעל מנחת חינוך** זצ"ל למד בחברותא עם גיסו **הגה"ק מצאנו** זיע"א וראו שאין לימודם עולה יפה. עשו חשבון הנפש והגיעו למסקנא שהסיבה היא משום שאינם לומדים באופן של משפיע ומקבל, אלא שניהם מחדשים ביחד ושניהם מפלפלים ביחד, ובאין משפיע ומקבל, אינם יכולים להגיע לידי שלימות ושמתח הנפש, והרי הם כשני אנשים נפרדים היושבים ולומדים זה מול זה, וכך הגיעו למסקנא להתחיל ללמוד באופן של משפיע ומקבל. הגם שהיו ענקי רוח שהאירו את העולם בתורתם וקדושתם, ידעו שכדי לבוא לידי שלימות ושמתח הנפש, עליהם ללמוד באופן של משפיע ומקבל דווקא.

אין שמחה בלי נתינה

ולענייננו, האדם מגיע ליו"ט, הוא אינו אדם שטובל בכסף, ועוד יש לו חתן עם משפחה ברוכת ילדים ומנסה לעזור לו, ועוד יש לו הרבה דברים שהוא צריך ליתן בקרב משפחתו - אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך, וכעת הוא מרגיש שאם יהיה בביתו בשר ויין בשפע, תהיה השמחה שרויה במעונו. אומרת לו התורה: **אם חפץ אתה בשלימות ושמתח הנפש, הדרך היחידה היא שתחשוב על אחרים**, לא על בנך ובתך.

אמנם כן, בוודאי יש דברים טכניים שצריך לסדר בבית, אך השאלה היא: היכן לבוא למי הוא דואג? **כשהאדם מהפך את לבו לדאוג לאחרים**, הוא עסוק בהשפעה

וכאמור, **טבע הוא בבריאה. כשהאדם פועל לשמח את האחרים, הקב"ה משמח את שלו.**

שמחה נובעת מהרגשת שלימות

וכעת נתבונן להבינו, וכשנבין, ההבנה תעורר בנו חשק לקיימו למעשה. אנו רואים שאחד מזמני השמחה הגדולים ביותר הוא בעת נישואין, ואף אומרים אז שהשמחה במעונו. אכן יסוד יש שכאשר שני דברים נפגשים יחד, הם משלימים זה את זה, וממילא מתמלאים שמחה גדולה. **אחד מהגורמים לשמחה הוא כאשר דבר מסוים הגיע לידי שלימות.** למשל, כשיהודי לומד תורה, הוא מתמלא שמחה, כי נפגש עם חציו השני. אף בנישואין, כל עוד האדם שרוי לבד, פלג גופא הוא, ולבו עליו דווי, וכיון שהוא פוגש את חציו השני, הוא נעשה שמח.

והנה בעולם הזה יש יכולת יותר גדולה להביע שמחה אמיתית, כי בעולם הזה יש יותר התנגדות המביאה לידי פירוד, כידוע שהנשמות כשהיו למעלה היו ביחד, ורק כשירדו למטה, נפרדו לגופים שונים. והדבר נכון לא רק לגבי חתן וכלה שצריכים למצוא זה את זה ויש לכך התנגדות קשה מצד הסטרא אחרא, אלא כך הוא לגבי כל שנים שנפגשים ומשלימים זה את זה, כגון תלמיד שמצא רב וחיידו זה את זה בהלכה, הנה זה גורם שמחה עצומה הן לרב והן לתלמיד, שמחה כזו ששום דבר אינו יכול להביאה, לא כסף ולא כבוד ולא שום דבר. אותה שלימות שהתלמיד מרגיש בנפשו בפגשו את הרב אשר לבו חפץ, ואותה שלימות שהרב מרגיש בפגשו תלמיד כלבבו, היא שלימות נפלאה המעוררת שמחה עצומה. היא אותה שלימות שקיימת בעת נישואין, כי האופן האמיתי לחבר בין שני דברים על פי התורה ועל פי האמת

לנסוע לפני כל חג וחג לאיזו קהילה שיש לה ספרי תורה מיותרים, ושואל מהם ספר תורה כדי שיהיה להם שני ספרי תורה וייחסך מהם טרחא דציבורא במקום שצריך לגלול. והדבר כרוך היה בטרחא גדולה, כי התנאי היה שיבוא לקחתו לפני החג ממש ויחזירו תיכף ומיד לאחר החג, ויוצא היה שהוא צריך לנסוע כשמונה פעמים הלך ושוב בזמנים הלחוצים ביותר. והנה אירע הדבר שלפני כמה חדשים פתח שם אחד בית כנסת חדש ולא היה לו ספר תורה. התקשר אליו וביקש ממנו אם יכול להשיג לו ספר תורה לשבתות השנה. קיבל על עצמו, ומעתה התרחבה פעילותו בהוסיפו להביא ספר תורה כמו"כ בכל שבת ושבת. לקח בערב שבת והחזיר בצאת השבת. ועשה זאת בהרגשת ביטול ובשמחת הלב, גם כשזמנו היה לחוץ ביותר, כגון כשהיה צריך לשבות בעיר אחרת.

וראה זה פלא. ימי הרצון והרחמים הלכו והתקרבו והנה יום אחד הוא מקבל שיחת טלפון. יהודי שואל בתחנונים: "כתבתי ספר תורה חדש ומהודר, וחשקה נפשי שיקראו בו בימי הרצון, התסכים לקבלו לקהילתך לקראו בו בכל חודש תשרי?". ראה אז היהודי איך הקב"ה אומר לו: "טרחת בשביל פלוני שיהיה לו ספר תורה בשבתות השנה, עכשיו אני נותן לך ספר תורה לחודש תשרי ולא תצטרך לטרוח יותר בכל הימים העמוסים כפי שטרחת עד כה". וכפי שאמר הרה"ק **מזוועהיל** זיע"א שההולך בשביל חבירו פסיעה אחת, חוסך לעצמו חמש מאות פסיעות.

השמחה פועלת באופן כזה, כי השמחה היא תוצאה של שלימות הנפש, ושלימות הנפש נעשית כשיש התאמה מלאה בין משפיע ומקבל. ובכן, על האדם לדעת שמאשר הוא עוסק בצרכיו האישיים במשך

במקום בקבלה. וכאמור בשיעור הקודם, אפשר לעשות זאת בכמה אופנים. אפשר לעשותו על-ידי אמירת מילים טובות לאחרים, אפשר לעשותו על-ידי התרמת אחרים, אפשר לעשותו על-ידי נתינת כסף משלו, וכן הלאה. **העיקר הוא שלבך יהיה עסוק בנתינה והשפעה.** הקב"ה מבטיח לך **שאם תעשה כן, תיכף ומיד תתמלא שמחה.** זוהי התוצאה הטבעית. **כי כשאתה נותן, אתה מתחבר אליו יתברך,** וכיון שאתה מתחבר אליו, אתה זוכה לשני אופני השמחה. אתה גם מקבל מהקב"ה וגם משפיע לאחרים. **נפשו של אדם כזה משתלמת פעמיים.** פעם אחת מפני שהוא **נותן לאחרים,** ופעם שניה מפני שהוא נעשה **מרכבה לשכינה ומקבל שפע מהקב"ה.**

וכבר דיבר כעין זה **הסבא מקלם** זצ"ל, וכה אמר: **חז"ל** אמרו שהנותן מרוויח הרבה יותר מהמקבל, ומשלו משל באמרו: "יותר משהעגל רוצה לינוק, הפרה רוצה להניק", וכן אמרו: "יותר משבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית", וטעם הדבר, כי בעוד המקבל קיבל דבר גשמי, **המשפיע קיבל דבר רוחני. הוא התקרב אל הקב"ה** בהדמותו לו, וכיון שכן, הקב"ה משמחו. המציאות הטבעית היא **שכאשר האדם נעשה 'משפיע' לאחרים, באותו זמן הוא נעשה 'מקבל' מהקב"ה.** האדם מבקש לקבל את צרכיו מהקב"ה. נותנת לו התורה עצה שיתאים את מצבו להיות ראוי לקבלה, **ואיך יעשה זאת? על-ידי שירכך את לבו ויעשה את מה שהקב"ה מצוה לעשות, היינו להשפיע לאחרים.**

ספר תחת ספר - ככתוב בספר תורת משה

קעת סיפר לי יהודי הדר במקום שיש בו רק ספר תורה אחד, שבחגי תשרי נהג

המזבח, אז מתברר שהם יכולים לשלימות גדולה בהרבה, כי חידוש יותר גדול הוא שלוקחים דבר גשמי ועובדים בו את ה'. והרי היא כאותה סברא מדוע יותר יש לו להקב"ה נחת רוח מבניו העובדים אותו למטה, מכפי שיש לו ממלאכי השרת, כי בניו החיים בעולם הגשמי צריכים להלחם בגופם ולהתגבר על כל טרדותיהם ומחשבותיהם, והדבר הזה אינו קיים אצל המלאכים.

כדי שיתברכו לכם גשמי שנה

ובשם משמואל (לשמיני עצרת תרע"ב) מדמה זאת לאב ובנו שהיו רחוקין זה מזה ונתקרבו. יש לו להקב"ה שמחה שבנו התועה חזר אליו. **המים שמחים והקב"ה שמח. הקב"ה שמח בראותו כמה קשה לו לאדם ועם כל זה הוא מנסה ומשבר את טבעו.** הוא מבאר שם שאדרבה, המים התחתונים הם אלה שמעוררים את המים העליונים, וזהו שאמרו **חז"ל** (ר"ה טו, א): "אמר הקב"ה: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה", וזה לשון **ה'שם משמואל**: "כי מעט גשמים שנמצא בהם חלק גדול ממים עליונים, מועילים יותר ממרבית הגשמים בלתי חיבור למים עליונים. ועל כן ניסוך המים שנתקרבו המים התחתונים על גבי המזבח ונתעלו לשרשן, זה גורם התחברות המים התחתונים למים העליונים. וזהו כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, היינו שתהיה בגשמים האלה ברכה, כלומר שיהיו בהם חלקי מוצא פי השי"ת מהמים העליונים הרבה מאוד".

אכן כלל ידוע הוא שאיתערותא דלתתא מביאה איתערותא דלעילא, ומדוע הוא כך? כי חידוש גדול בהרבה הוא. כשהאדם מוציא את עצמו מהעולם הגשמי ומתקרב אל ה', הוא מעורר את השפע מלמעלה.

שלוש או ארבע שעות, הגם שהם צרכים באמת חשובים, אין הוא בא מזה לידי שמחה. והדבר פשוט ונראה בחוש. זה שהאדם מסתובב בין החנויות לקנות צרכי עצמו, אינו מעורר בו שמחה. והטעם, כי **אין האדם יכול להיות גם המשפיע וגם המקבל. הוא אינו יכול לקנות ולקנות והכל לעצמו.** זה לא עובד ככה. דומה הוא למגיד שיעור שמוטר שיעור לעצמו. רק **כשהאדם עוסק בשביל אחרים, רק אז הוא מתמלא שמחה על-ידי כל עשייה שהוא עושה.** שואל האדם: "מה אעשה ואני זקוק גם לעצמי?". אומרים לו: "**אל דאגה! הקב"ה יתן לך. יהיה לך פעמיים. גם מצד זה וגם מצד זה.**"

שמחת בית השואבה

ובמיוחד שייך חג הסוכות לסוגיא זו, כי הנה בחג הסוכות שמחים בשמחת בית השואבה, והנה לפי הפשטות מדובר בשמחה של מצוה. בימי החג היו שואבים מים למצות ניסוך המים, והיו שמחים על שיכולים לקחת מים פשוטים ולהקריבם לריבונו של עולם. אולם **הספרים** הוסיפו בזה ביאור, כי בתחילה היו המים למעלה, וכשהקב"ה הפריד בין המים העליונים למים התחתונים, נהפכו המים התחתונים לדבר מגושם. דומה הדבר למי שרואה את חברו שלמד בישיבה עולה לגדולה והוא נשאר מאחור, שמרגיש קשה עם זה. הקנאה מתחילה לפעפעע בו, עד שהוא מתחיל לחפש חסרונות בחבירו.

המים העליונים והמים התחתונים למדו יחד בישיבה, ופתאום המים התחתונים נשלחו אי שם למטה, בעוד המים העליונים נשארו למעלה במחיצתו של הקב"ה. כאב גדול הוא למים התחתונים. אכן כשנוטלים את המים התחתונים ומנסכים אותם על גבי

חגו של אהרן הכהן

עוד איתא שם בשם משמואל (תרע"ג):
 "חג הסוכות נקרא החג של אהרן הכהן,
 והענין כי מדתו של אהרן אוהב שלום
 ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן
 לתורה, ואף שהיה אדם גדול מאוד איש
 מרכבה ורעיונותיו משוטטים תמיד
 באלוקות ובעולמות העליונים, מכל מקום
 השפיל את עצמו לעשות שלום בין איש
 לאשתו ובין איש לרעהו ולקרב אנשים
 נמוכים להחזירים בתשובה".

בדרך כלל אנו חושבים רק על החצי
 השני, על כך שאהרן הכהן התעסק כל
 היום בשלום בית, וכמו שחז"ל סיפרו לנו
 שהיה הולך לראובן ואומר לו שמעון רוצה
 להשלים אתך, ואח"כ היה הולך לשמעון
 ואומר לו ראובן רוצה להשלים אתך, וכך
 היה משלים ביניהם. ועוד היה מתיידד עם
 האנשים הפשוטים, עד שהיו אומרים:
 "אילו היה אהרן יודע איך אני נראה, לא
 היה מתיידד אתי", וזה היה גורם לו
 להתקרב לתורה. אך השם משמואל מזכיר
 לנו שאהרן הכהן היה צדיק גדול שאין לנו
 השגה בגדלותו, ובלשונו: "אדם גדול מאוד
 איש מרכבה ורעיונותיו משוטטים תמיד
 באלוקות ובעולמות העליונים". היש לנו
 מושג בכלל בשני הצדיקים משה ואהרן?
 לא היתה לו בכלל שייכות לאנשים
 הפשוטים ולהבליהם. הוא אמר, פלוני
 אמר, הוא התחיל, ולהלכה. הלה התחיל, אינני
 אשם... הן אפילו לאדם הפשוט קשה
 להשאר סבלן מול כל הקטנוניות האלה,
 וכשמדובר באהרן הכהן, עלינו להבין
 שהוצרך היה להשפיל את עצמו בכל-כך
 הרבה מדרגות, הכל כדי שיוכל להשלים
 בין בני אדם ולקרב אנשים נמוכים
 להחזירים בתשובה.

הקב"ה אומר: קח מים תחתונים ונסך לפני,
 ועל-ידי כן יתעוררו המים העליונים ויתברכו
 לכם גשמי שנה. כך פועלת מערכת הבריאה.

חיבור מצב של חושך אל המשפיע

האדם נקלע למצב חדש ואינו יודע כדת
 מה לעשות בו. נעמד הוא מתוך מצבו
 ומתפלל בהשתוקקות לריבונו של עולם:
 "אני שרוי כאן בחושך. איני יודע לשית עצה
 בנפשי. עזור לי". הוא פורץ בבכי ומבקש
 שוב בשברון לב: "אנא ה', תנחה אותי
 בדרך". ידוע תדע שהקב"ה הכניסך בכוונה
 תחילה למצב חשוך זה, כי כך תצטרך
 לבקש ולהתחנן מתוך השתוקקות, וזה מה
 שיעורר אתערותא דלעילא. עכשיו יגיע
 אליך שפע של תורה מלוא חפניים. למה?
 כי המים התחתונים התקרבו אל המים
 העליונים. הנה כי כן, זהו דבר שמעורר
 שמחה גדולה בכל העולמות.

כך איתא בזוה"ק על הפסוק "ישב רוחו
 יזלו מים", שזה עולה על מי שמשתוקק אל
 הקב"ה שיתן לו שפע. רוחו מתרוממת מתוך
 השתוקקות, והתוצאה היא - יזלו מים. ואז
 מתקיים מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו
 לישראל. גילויים נפלאים בתורה מגיעים אז.

שמחת בית השואבה נובעת מכך
 שלוקחים מצב של חושך ומחברים אותו
 אל המשפיע. החיבור בין המים התחתונים
 למים העליונים נעשה כשלוקחים את המים
 התחתונים ומנסכים אותם לריבונו של
 עולם. כשהאדם מתגבר על מדת קמצנותו
 ועל הרגשת הכוחי ועוצם ידי ונותן
 לאחרים, הרי זה מעורר את המים
 העליונים ומימיו מתברכים. נתינת כסף
 לאחרים, היא כעין ניסוך המים, כי בזה
 האדם מקריב משלו לריבונו של עולם,
 וממילא הוא זוכה לברכה.

בתוך הכלל. ובשם משמואל הוסיף עוד שהסיבה שמצות נטילת לולב מעוררת שמחה היא מפני שהאתרוג גדל על כל מים, ונמצא שכל פעם שנוטלים לולב ואתרוג, מחזירים את המים אל השי"ת. כל המינים גדלים על המים, אך בפרט האתרוג שגדל על ריבוי מים, היינו שמשקים אותו תמיד כירק. האדם מחזיר את המים אל השי"ת על-ידי קיום מצוה זו, והרי הוא מקיים בזה שמחת בית השואבה פרטית. כשהאדם מקיים מצות לולב, הרי הוא אומר: אני אוחו את ארבעת המינים האלה בידי ובכך אני עומד ומודה את הקב"ה. כך מייחדים את הבריאה, כאשר מתוך כל הטרדות ומתוך כל ההבלים, מגיעים ומחזירים את עניני החושך אל השי"ת.

מאירים את העולם

וצריך להתבונן במהות הדבר. **מהות הדבר היא שהאדם יאיר את המקומות החשוכים.** זהו דבר המביא שמחה גדולה לנפש. **נפש האדם גבוהה מאוד מאוד, אך יש בה חלקים חשוכים.** כך עשה הקב"ה שלאדם יהיו שני חלקים. האדם גבוה עד מאוד, חלק אלו-ה ממעל ממש. ההשגות שהאדם יכול להשיג הן בלי גבול ומדה, ואותו אדם יש לו בתוכו חלקים נמוכים ביותר. יש לו גוף ולגופו יש משיכות לדברים נמוכים כידוע. **והשמחה שיש לו לאדם כשהוא מחזיר את עניני החושך לריבונו של עולם, היא שמחה גדולה מאוד, כי הוא מאיר את עניני החושך.**

והפלא שהקב"ה עשה בבריאה הוא שאחד מהאופנים שהאדם יכול להאיר את המקומות החשוכים אצלו, הוא על-ידי שהוא מאיר את המקומות החשוכים בעולם. **הקב"ה הטביע באדם שכאשר הוא עוסק**

הוא ממשיך שם שמתעם זה נחשב חג הסוכות לחג של אהרן הכהן, כי מהותו של חג הסוכות היא קירוב רחוקים, לקחת מים תחתונים ולקרבתם למים העליונים. **הרבה ספרים** מבארים שהחידוש במים הוא כי הם הדבר הפשוט ביותר. לפעמים האדם מביא פר גדול לריבונו של עולם. אך לא, **כאן הוא מביא דבר פשוט, קצת מים, ובו הוא עובד את ה'.** תכלית נפלאה היא. שלמות עצומה לבריאה.

מחזירים את עניני החושך

נדבר בשפתינו: הקב"ה ברא את העולם והרחיקו מן הקדושה עד מאוד. השורש היה רק השי"ת, לית אתר פנוי מיניה, והלך וברא עולם כזה ששורר בו החושך והוא מלא נסיונות, הכל כדי שבני האדם יוכלו לעבדו מתוך אותו חושך ולהחזיר את העולם לריבונו של עולם.

חג הסוכות הוא חג שבו מביאים את העולם לידי שלימות. נוטלים את הדברים החלשים ביותר ומחזירים אותם אל השי"ת. הן כך אמרו חז"ל (סוכה נג, א) בענין שמחת בית השואבה: "יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו - אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו - אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו". הא לך שגם החוטאים באו לרקוד בשמחת בית השואבה. ואדרבה, **זו היתה השמחה, שיצאו מתוך החושך ובאו להתקרב אל ה'.** הדבר הזה מעורר שמחה גדולה, כי הוא **מוכיח שהכל היה כדאי.**

כך ידוע מה שאומרים שאוגדים את הערבה אשר אין לה לא טעם ולא ריח עם שאר המינים, לומר שגם החלשים נכנסים

אותם שהרמב"ם מדבר עליהם. הלה ערך את ה'וואך נאכט' באולם מפואר וחילק בשרים מכל המינים. כיון שנכנסתי לאולם, ראיתי שבעל השמחה עסוק כל כולו עם הבשר - "ראית את הסוג הזה? טעמת? מה אתה אומר עליו?". וכל כמה רגעים ביקש לדעת כמה אנשים מחכים בחוץ להיכנס. הוא רצה לדעת כמה כבוד מחכה לו. סבור היה שיוכה בכבוד מדומה כאשר עוד ועוד אנשים יראו את רוב עושרו. פשוט נגעלתי ונחפזתי לצאת משם. משם פניתי אל ה'וואך נאכט' השני שהתקיים באחד הבתים. היה זה וואך נאכט פשוט עם קצת מזונות ומשקה, ובפנים כמה אנשים בלבד, וכיון שנעמדתי על מפתן הדלת, מיד ראיתי את בעל השמחה עם אביו וחותרו מדברים ביניהם דיבורי קודש של ה'אור החיים' הק' ופניהם זוהרים. הרגשתי שאני נמשך פנימה כבחבלי קסם. נכנסתי ושהיתי שם זמן רב וראיתי שמחה אמיתית מה היא.

שח לי האברך שהקב"ה הראה לו את שני הצדדים באותו לילה כדי ללמדו שהחלוקה אינה בין עולם הזה לעולם הבא, אלא בין גיהנום עלי אדמות לעולם הזה. הוא ראה שהשני יש לו עולם הזה, בעוד הראשון גיהנום יש לו. זה מה שהרמב"ם אומר. כשהאדם עסוק כל הזמן בחשיבה עצמית, אין לו שמחה, אף לא במובן הגשמי. הדבר הרי נראה בחוש. יש לו מנה - רוצה מאתיים; יש לו מאתיים - רוצה ארבע מאות. והרי הוא רוצה עוד ועוד, עוד כבוד ועוד תאוה. שמחה מגיעה רק משלימות הנפש, ועשיית תמונות מהבשר שאוכלים אינה יכול להביא שלימות הנפש. היא יכולה רק להזכיר לאדם כמה הוא ריקן וחלול מבפנים.

ושמחת לפני ה' אלוקיך

ובכן, הקב"ה צוה את האדם להיות בשמחה. אתה חייב לשמוח בחג הסוכות.

בנתינה לאחרים, זה מחליש אצלו את הצורך לקבלה - לרצות לקבל תענוגים מבחוץ ולחשוב כל היום על תענוגים. כשאין האדם עסוק בנתינה, תיכף ומיד הוא מתחיל לחשוב מה הוא יכול לקבל ואיך יוכל להנעים לעצמו יותר. לעומת כן, **כשהאדם עסוק בנתינה, אינו חושב כלל על לקיחה ועל תענוגים.**

אמור מעתה: **אחד מהאופנים שהאדם מעלה את החלקים החשוכים שבו הוא על-ידי העיסוק בנתינה.** אכן כל מדת היסוד בנויה על הנתינה. **כל כמה שיוסיף האדם ליתן, כך יתמעט צרכו לקבל תענוג מבחוץ.** העוסק בנתינה יודע שאת תענוגו הוא מקבל מהקב"ה ואינו צריך לחפשו בחוץ. מציאות היא הנראית לעין שכאשר האדם עסוק בנתינה אין לו פנאי וחשק לחשוב על עצמו. וזהו דבר נפלא כי התאוות באות מהחשיבה העצמית.

גיהנום עלי אדמות

הקב"ה אמר כך: "אתה רוצה להיות בשמחה בחג הסוכות? - צא מעצמך ושמח את שלי". הרמב"ם הרי כותב שאם האדם אינו נותן ביו"ט לעניים ליתומים ואלמנות, אין זה שמחת יו"ט אלא מילוי הכרס בלבד. ויש שמפרשים דבריו שאין שמחתו לה' אלא שמחת עצמו, כי הוא מוכיח שאת הבשר שקנה, לעצמו קנה ולא לריבונו של עולם, כי אילו היה קונהו לריבונו של עולם, היה נותן לעניים ליתומים ואלמנות. אך באמת דברי הרמב"ם פשוטים בהרבה. הרמב"ם אומר: כשאתה מאכיל רק את כריסך, אין זה מביא אותך לידי שמחה, אלא לידי עצבות.

פעם סיפר לי אברך: יצא לי פעם להיות בשתי 'וואך נאכט' (ליל הברית) שהתקיימו באותו לילה. בתחילה הלכתי למי שנמנה על

שייך רק לגותנים. כאילו כלל ישראל מחולק לשנים. יש גותנים ויש מקבלים. וכך האדם אומר: "אכן כן, צריך לתת. אמור לעולם שאני דחוק מאוד וצריך שיתנו לי צרכי יו"ט". אין הכי נמי, צריך לשלוח לך צרכי יו"ט. אבל עצור לרגע וחשוב. כל אחד צריך להיות בשמחה. איך תוכל להיות בשמחה אם תחשוב כל הזמן רק כיצד להשיג עוד חלוקה? אתה צריך להיות בשמחה. עוד מעט נדבר על הכסף. דבר ראשון מה יהיה עם החיוב שלך? **יש לך חיוב להיות בשמחה, והדרך לקיימו היא לראות מה תוכל לעשות למען אחרים.** כל אחד יש לו משהו שהוא יכול לדאוג לו ולשמחו. וזה היה באמת חשובנו של מקום, **שכל אחד יחשוב על אחרים, וכך יתקיים עולם חסד ייבנה. כל הנפשות ישלימו את עצמן ויתקרבו אל ה'.**

תכלית מצוות החג

ונחתום מעין הפתיחה ונאמר **שהרבה ממצות החג שהקב"ה נתן לנו, נועדו להפוך אותנו לגותנים אמיתיים.** המצוה הראשונה היא **מצות ישיבת סוכה**, אשר כפי שדיברנו בשיעור הקודם, בסוכה מתיישבים על שולחן אחד עם **האבות הקדושים**, אותם ענקי רוח שהאירו את העולם. **כל עבודתם של שבעה הרועים היתה להאיר את עולם החושך.** אברהם במדת החסד, יצחק במדת הגבורה (כפי שנתבאר שם בשיעור הקודם), יעקב במדת התפארת, וכן הלאה. כל אחד במידתו האיר את העולם. **כשמלמדים לשני תיבה אחת בתורה, כשמראים לשני שהקב"ה אוהב אותנו, מאירים את העולם.** האבות הקדושים האירו את העולם ואותך צוה הקב"ה לשבת אתם. "בא הנה! שב כאן בשולחן זה והתלמד מהם. **התלמד מהם לחפש כל היום איך להאיר את העולם.**"

איך? על-ידי שתקנה לאחרים ותעשה למען אחרים. תעשה משהו שתהיה לך **שלימות הנפש.** אתה יודע מה? - למד תורה! **כל מה שמדבק אותך אל המקור, מביא לך שלימות הנפש.** אכן הדרך המעולה ביותר היא **שתעסוק גם בתורה וגם בגמילות חסדים, וכך תהיה תורתך לשמה. לימוד על מנת לשמור ולעשות.**

באים אל האדם בתביעה: איך תוכל להיות בשמחה אם לא תעשה למען אחרים? חסר לך אחד מצרכי החג הבסיסיים. הן אסור להיות בעצבות כשנכנסים לסוכה. על האדם להתבונן בזה ולחפש דרכים ליתן לאחרים. הנה כמה מתמלא האדם שמחה כשמזדמן לו לפעמים לשמח יהודי אחר! כמה שלימות הנפש היא מביאה לו! וכבר כתב בענין זה ה'חובת הלבבות' שעל האדם לעסוק בזה מבלי שאף אחד יידע מזה. בו ברגע שהאדם רוצה שאחרים יידעו מזה, הוא ממעט את שמחתו. וחבל! הרי מחויב אתה להיות בשמחה, ובמו ידיך אתה מפחית את שמחתך. בו ברגע שאתה פועל שאחרים יידעו מזה, אתה נכנס לשביל אחר, שביל של לקיחה. עכשיו הפכת לנצרך. אתה רוצה לקחת. ממי אתה רוצה לקחת? מאנשים אחרים. מה אתה רוצה לקחת? - כבוד. זהו זה. הרסת לך. חבל! הן מחויב אתה בשמחה. **תשמח עוד יהודי, ועוד יהודי, בלי שום חשבונות, וכך תקיים את מצוותך, ואז הקב"ה ישמח אותך וחזור חלילה.**

שמחתך מה תהא עליה?

הנה בחג הסוכות סיבב הקב"ה שכולם יהיו מקושרים זה בזה. האתרוג והלולב, ההדס והערבה. כולם נמצאים באגודה אחת וכולם משמחים זה את זה. משום מה אנשים חושבים שהמושג לשמח אחרים

אכן כן, שמחה גדולה היא שאפילו במעט מים אנו יכולים לקיים מצות עשה דאורייתא.

ומסיימים את החג בשמחת תורה, בה האדם שמח שהוא יכול לקבל מהקב"ה. **הוא שמח שנתן לו את האפשרות להתחבר אליו על-ידי שיעשה את עצמו למקבל אמיתי ויבטל את עצמו לרצונו ויקיים את דרכו אשר עיקרן להשפיע לאחרים.**

זהירות מהפסד המטרה

כשהאדם מתרגל לעשות דברים באופן זה, הוא מתמלא שמחה גדולה, והשמחה נותנת לו את היכולת להתדבק בה', כי כשהאדם שמח בשמחה של מצוה, יש לו את הכלים הנדרשים לדביקות בה'. אכן עבודת המוח והלב היא. כל המצוות האלו שהקב"ה נתן לנו, כלים הן להפוך על ידם את המוח והלב. אמנם אם האדם מקיים את המצוות רק באופן חיצוני, ולא באופן שישיעו על מוחו ולבו, הפסד גדול הוא לו. הקב"ה אומר לו: "חבל! כבר שילמת ממיטב כספך, כבר טרחת כל-כך הרבה. למה לא קלטת מה שרציתי לומר לך?".

יש שהאדם מתבקש בערב שבת לקנות איזה דבר. הוא יוצא לקנות בשווקים המלאים, כשחושב לקנות על הדרך עוד כמה דברים. לאחר שעה הוא שב לביתו עם שקים עמוסים, וכששואלים אותו אם קנה את הדבר שהתבקש, הוא קופץ ממקומו כנשון נחש - "בדיק את זה שכחתי". חבל! הרי בשביל זה יצאת!

האדם עושה עסק שלם מיו"ט סוכות. הוא מתרוצץ וקונה ובונה, ובסוף מתברר שלא קלט מה צריך לקנות. הוא חוזר לאחר סוכות בלי הדבר העיקרי שהיה צריך

המצוה השניה היא **מצות נטילת ארבעת המינים**, אשר כפי שראינו עכשיו מדברי הש"ם משמואל' מהותה היא **לקחת את המים הפשוטים ואף את הערבה שאין לה טעם וריח, ואף גם את כל עניני החושך, ולהאירם**. איך מאירים אותם? על-ידי שמקריבים אותם לריבונו של עולם. **מגביהים אותם לריבונו של עולם. מכירים בכך שהוא בראם.**

אכן כדאי להבין את המציאות. **כשהאדם מבין שהדבר הנמצא כאן הוא דבר גבוה וקדוש** (כי אין באמת דברים נמוכים. הדברים הנמוכים יש להם רק לבוש יותר עב, מסתיר יותר גדול, אבל גם הם הקב"ה בראם). **כשהוא מכיר בכך, הוא מאירו**. והרי הוא דומה למי שלוקח אדם שבור ברוחו ומלמדו כמה הקב"ה אוהב אותו ומחבבו ועל-ידי כן מפיח בו חיות עוד ועוד, עד שמתפשט עליו נהרה. ואפילו באופן יותר פשוט. הוא לוקח אותו ומראה לו כמה מעלות וכישרונות יש לו, וכמה מצוות ומעשים טובים עשה ונשכחו ממנו. הנה כך הוא מאיר אותו. הוא לוקח דבר חשוך ומאירו. מציאות היא. הסתכל עליו ותראה שהוא מתחיל לזרוח מאושר. כך הוא הדבר לגבי כל הנבראים, ואף הערבה שאין לה לא טעם ולא ריח. כשהאדם אוזחו בידיו ומכריז: "הקב"ה בראו" - הוא מאירו. וזה מה שאנו באמת עושים. **אנו אווזים את ארבעת המינים ואומרים: "הקב"ה בראם ושורשם בקדושה, והקב"ה צוני להכיר בכך ולהודות לו". במעשה זה אנחנו מביאים אור גדול באותם מקומות שיש בהם הסתר.**

וכן ניסוך המים הוא באופן זה. **לוקחים דברים נמוכים ומקריבים אותם לה', ולשמוח בזה ולהודות על זה שאנו יכולים לעבדו בכל דבר, ואף בדברים הנמוכים.**

של מצוה ועל הדרך הלה מרוויח מאתיים דולר, והוא מרוויח שמחה ודביקות בה'.

יש שהאדם חושב שרק אם יתנו לו עוד ועוד, הוא ייהפך למאושר ושמח. לא נכון! **אם תתן לאחרים, אז תרוויח פעמיים. גם תרוויח שלימות הנפש וגם תראה שמן השמים ימטירו לך את כל צרכיך.**

לקנות. הסוכה נועדה להכניסו בצילא דמהימנותא וללמדו איזה יהודי הוא צריך להיות. ללמדו שכאשר הוא עצב, הדבר הראשון שהוא עושה - הוא מתחיל לעזור לאחרים. כל פעם שהוא מרגיש צורך בחיזוק, הוא מתחיל לעשות טובה ליהודי אחר. הוא מחפש איזה נזקק ונותן לו כסף או מילים טובות. הוא הופך אותו לחפצא

יום שלישי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ג

אות הנצחון בלקיחת הד' מינים וההקפות סביב הבימה

הרבה צדיקים שחיבבו את המצוה הזו ביותר, על כן חשוב שנבין את המדרש הזה, ונתחבר להבנת הענין.

ובאמת צריך תחילה לחזור ולהתבונן מה בכלל היתה המלחמה בין ישראל לאומות העולם בראש השנה, היכן היתה המלחמה ומהו הניצחון, ואחרי שנבין זאת נוכל להבין מה אנו מראים בלולב שניצחנו, ומה אנו מרויחים בזה.

הדמיון של הצלחה בעולם הזה

השי"ת ברא את העולם באופן כזה שנראה שהוא נותן לאדם הזדמנות להצליח בו, אם מסתכלים על העולם במבט של גוי נדמה כאילו יש מושג כזה של הצלחה בעולם הזה. וזה טעות גוי, כי **העולם לא נעשה בשביל להצליח בו אלא בשביל לעשות בו מה שצריך ולהתקדם הלאה** ומי שעסוק בלהצליח בעולם, הוא בעצם חי בעולם הדמיון. משל למה הדבר דומה, אדם הולך לחנות לקנות משהו, הולך לקנות במכולת* לחם וחלב ושאר צרכי הבית, הוא מסתובב בחנות בשביל לקנות וללכת, ואין זה מתאים שאדם יפתח שם שולחן וכסא ויתיישב וירגיש שקנה שם שביתה והוא מוצלח, נכנסתי לכאן ואני המוצלח של המכולת, זה לא בנוי כך, אלא כולם באים לשם קונים והולכים, יש מי ששווה שם פרק זמן רב יותר כי קונה הרבה דברים, אבל בעיקרון זה בנוי שבאים והולכים, יש אפילו חנויות שיש בהם פתח מיוחד

איתא במדרש (ויק"ר ל ב): אמר רבי אבין, משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אגן ידעין מאן הוא נוצח, אלא מאן דנסב באיין [-כידון] בידיה אגן ידעין דהוא נצוחיאי, כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה ולית אגן ידעין מאן נצח, אלא **במה שישאל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגייהן בידן אגן ידעין דישאל אינון נצוחיאי**, לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג, מ).

כלומר, שאומות העולם מקטרגים בראש השנה ויום כיפור על ישראל, זה כמו מלחמה בין צד הקדושה לצד הטומאה, ועדיין יש ספק מי ניצח את מי, **לכן צוה הקב"ה את ישראל בחג הסוכות לקחת את הד' מינים שהם כעין אות ניצחון, וזה סימן שהם ניצחו בדין וגברו על כחות הטומאה ואומות העולם.**

הן אמנם המושג הזה נראה רחוק מאיתנו, קשה לנו להבין מה מראה הלולב שניצחנו את האומות, ובכלל אנו לא מרגישים את הנצחון הזה ולא מבינים מה זה אומר לנו, אילו היה כתוב שולוב ואתרוג זה סגולה לפרנסה וכדו' היינו יותר מבינים, אבל נצחון על האומות ועל המקטרגים זה מושג מופשט שלא מובן כל כך. וכיון שמצות נטילת ארבעה מינים מצוה חביבה היא עד מאוד, רואים כמה היו זרוזים בה אנשי ירושלים שלא הניחו הלולב מידם כמעט כל היום (סוכה מא, ב), וכן ראו אצל

איתו, אח"כ כשחזור הביתה שואלים אותו קניית מה שצריך, הוא תופס שמחמת ששוחח עם ידידו הוא שכח לקנות. כך גם כאן בעולם, יש קליפה שלוקחת את האדם ומסובבת אותו שישקיע ויסיכים לשלם מחיר כדי להגיע להצלחה בעולם הזה, כך שמלבד הבחירה שצריך לבחור בטוב, ומלבד כל הנסיונות שצריך להתגבר עליהן, עוד נמשכים לעסוק בטפל ובדמיון של הצלחה בעולם הזה ושוכחים מהעיקר.

ומי הם האנשים שמוכרים ומכניסים שיטה זו בעולם, אלו הם אומות העולם, כך הם עובדים, זה החיים שלהם, ובכזו צורה הם עושים פרסומת, הם מכניסים אוריה של עולמך תראה בחייד, יהיה לך כל כך טוב כאן בעולם, הם מפתים אותך שתסתכל על העולם הזה ולא על העולם הבא. אצל אומות העולם כל החיים זה להצליח בעולם הזה, אין להם הצלחה אחרת. אבל הבעיה היא שהקליפה הזו של אומות העולם משפיעה גם עלינו, **זה עוד נסיון המונח לפתחנו, שאף שאנו מכירים במוח ובלב בעולם הבא ומאמינים בזה**, ואנו לומדים מתפללים ומקיימים מצוות, ואף יודעים שצריך להיות ערליכער יוד ורוצים בכך, אך **נתפס לנו בלב שמלבד כל זה לא היה רע להיות מוצלח גם בעולם הזה**.

הלב של יהודי נקרא ירושלים, זה המקום הקדוש בגוף האדם שבו הוא יכול להקריב את עצמו לרביש"ע, השי"ת בנה את ירושלים בלב האדם, ו"ירושלים הרים סביב לה" (תהלים קכה ב) הם אומות העולם שמפתים את האדם שיעשה מצוות אבל יחשוב גם על הצלחות העולם, ושחלק גדול של השאיפות שלו יהיו שירצה להיות מוצלח בעולם הזה. **הויכוח הכי גדול שיש בזה הוא בעת נסיון, כשיש לאדם בחירה**

לכניסה ופתח מיוחד ליציאה, כי המטרה כאן היא להיכנס בשביל לצאת.

והנמשל, כשאדם מסתובב בעולם הזה, הוא אמור פשוט **לבוא לסדר כאן מה שהוא צריך וללכת** לעולם הבא, ואף שבוודאי העולם נעשה כדי לקיים בו מצוות, האדם צריך כאן ללמוד תורה ולהתפלל, לעמוד בנסיונות כראוי, לשמור על העינים ברחוב, לא לדבר לשה"ר ורכילות, ועוד ועוד, אבל **הוא לא אמור לסדר לעצמו מעמד והצלחה בעולם הזה**, והשי"ת היה יכול לברוא את העולם שלא תהיה מציאות כזאת שאדם נקרא מוצלח בעניני העולם הזה. אך למעשה ברא השי"ת מין קליפה בעולם שאפשר להצליח הצלחה גשמית, ולא שזה באמת כך רק הדמיון והאוריה היא כך, נדמה לאנשים שפלוני הולך לו טוב והוא מוצלח, כולם מקנאים בו, למראית עין נראה שמפני שהוא רצה להשיג הצלחות בעולם והיו לו חלומות, הוא באמת עשה הרבה כסף והגיע למעמד מכובד, כי הוא היה במקומות הנכונים ובזמנים הנכונים, הוא נמצא ברומם של עולם.

הגויים מסתכלים כך על העולם, הם מציעים לאדם תעשה הרבה כסף, וכי איך יכולים הם להציע לאדם לעבוד ח"י שעות ולעשות כל מיני שטויות, למה שאדם ירצה בכך, רק כי הם מוכרים לו שכך הוא יהיה מוצלח, כך הוא יגיע לאיזו פיסגה, למשהו שהוא חולם על זה. **השי"ת עשה שהעולם הזה מציב לא רק לעשות בו מה שצריך וראוי, אלא שיהיה אפשר לדמיין ולחשוב שלהתיישב כאן ולהצליח זה הצלחה, ומתוך כך לשכוח לגמרי את התכלית** שלשמה באנו לעולם. וכמו במשל, אדם הולך לחנות כדי לקנות כמה דברים, ובתוך כך הוא פוגש איזה ידיד ומתחיל לשוחח

לעצמו הרי אני הייתי נקרא המוצלח בחברה, ובדיוק אני צריך להיות ככה מצב. והעמידה בנסיון הזה היא להתבונן בהצלחה בעולם הבא, להבין שבעולם הזה אמנם צוחקים עלי, אבל בעולם הבא אני מוצלח, לחשוב **הרי שלחו אותי לעולם כדי לעמוד בנסיונות ואולי זה נסיון החיים שלי וכדאי לי לעמוד בזה.**

אדם שחי לפי דברי **התנא** (אבות פ"ד מט"ז): העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין. הוא שר ומודה לרבש"ע בכל מצב, **כי הוא יודע שאין עושים מה שצריך והולכים הלאה, אין צריך להסתכל מה יאמרו.** וכמו במשל של המכולת, אדם לא נעמד ושואל את האנשים מה נראה לכם ומה אתם אומרים על מה שקניתי, אלא הוא קונה והולך הלאה. פרוזדור הוא מעבר שאין ענין הצליח בו. המחשבות שאדם נתפס אליהן לבחון בכל דבר אם זה תפארת לעושיה, שהכל ידפוק ויהיה מוצלח ויפה, ושצריך שיהיה כך וכך ואם לא זה לא שוה, כל זה הוא מפני שאדם נתפס למבט של אומות העולם, שהוא דמיון ושקר. **לנו לא נוגע כל ההצלחות בעולם הזה, רק דבר אחד נוגע לנו, לעשות מה שהשי"ת מצוה אותנו ורוצה מאיתנו, חז"ל אומרים (עדות פ"ה מ"ו) מוטב לי להיקרא שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשע לפני המקום.** עדיף לאדם שיצחקו עליו כל חייו, מאשר פעם אחת לעשות חטא.

הבעיה היא שההשקפה הגויית הזאת מתלבשת ל"ע באיטלה יהודית, מפרסמים על איזה לימוד לתואר מסוים וכדו' שאם תעשה כך וכך תגיע לפסגת החיים, זה כואב מאוד, ולפעמים זה יותר גויי מהגוי בעצמו, בעצם אין דבר כזה, זה ליצנות, העולם הזה הוא דבר שלא שייך בו

והוא צריך להחליט מה לעשות, אם ללכת בדרך שבה הוא יהיה נחשב מוצלח, לפעמים אף הצלחה רוחנית כביכול, אך בתוך תוכו הוא יודע שזה לא באמת מה שהקב"ה רוצה ממנו, **או ללכת בדרך של הצלחה בעולם הבא,** וכאן בעולם הזה יסתכלו עליו כדפוק וכלא יוצלח, לא יעריכו אותו כלל לא הראש ישיבה ולא בני הבית ולא החברים. כשאדם צריך לבחור באחד משני הדרכים, זה ויכוח גדול בין צד הקדושה לצד אומות העולם, וזו מלחמה קשה.

זה מגיע בשני אופנים, כי בעצם כשנתבונן בכל סוגי הנסיונות שהשי"ת מעמיד בהם את בני האדם, הרי שכולם נכנסים תחת שתי הגדרות, **יש נסיונות בדברים שהאדם צריך לבחור אם לעשות או לא, אם לדבר או לא,** אם לבחור בטוב או לא. **ויש נסיונות שאין לו מה לבחור, המצב הוא כפי שהוא, רק עליו לבחור אם להיות שמח עם המצב ולא להיות ברוגז עם השי"ת,** או ח"ו להיפך. למשל, כאשר ל"ע יש טרגדיה או איזה חולי, אין ביד האדם בחירה אם זה יהיה או לא יהיה, אך **הבחירה בידו אם לקבל את זה ולהיות בשמחה או ליפול לעצבות וייאוש.**

ובסוג הנסיונות השני אם לקבל את המצב בשמחה או לא, יש בזה בצורה חזקה את הויכוח בין ישראל לאומות העולם, הרבה פעמים המצב הזה מעמיד אותו בנסיון קשה, שמצד אחד הוא מכיר בכך שהשי"ת הביא לו מתנה והתמודדות, אך למעשה בעולם הזה יש לו הרגשה שהוא דפוק ולא יוצלח, לא הולך לו בשידוכים וכדו', ויש לו שם רע. **הנקודה של הנסיון בזה היא, שהוא יודע שהשי"ת רוצה ממנו משהו, אבל הוא לא יכול לסבול זאת, הוא שבור מהמצב שניתן לו מן השמים, כי הוא נראה דפוק,** הוא חושב

משכיחה של חיצוניות, יש פנימיות שמושכת אותו להצלחה בתורה בתפילה בלהיטיב עם יהודים, אבל זה מעורב ומצד שני מושך אותו משהו אחר.

התמונה שהשטן שם לפני עיני האדם היא, שהוא כאומר לו בוא נעשה הסכם של חצי חצי, למשל בחול המועד, החלק הראשון של היום יהיה מוקדש כולו לה', לתפילה לימוד וקיום המצוות, אך החלק השני יהיה חציו לכם לגמרי, באופן שה' ישמרנו, הוא מסביר לו הרי צריך לתת משהו לילדים [לפעמים הכוונה לילד שבתוכו], צריך לעשות עוד דברים חוץ מרוחניות. זה מין קליפה שאומרת כשאתה בין כותלי בית המדרש תעבוד את ה', תעביר כרטיס שהקדשת את השעות האלו לה', אך כשאתה יוצא לחוץ תעסוק בגשמיות עד הסוף, צריך הרי להיות מוצלח שם, זה עולם אחר, זה על ידי יותר תאוה ויותר כבוד. בקיצור, היצר מפתה שכדאי להיות מוצלח משני הכיוונים, להיות בבחינת זוכה לשתי שולחנות, שזה בעצם נקרא להיות פוסח על שתי הסעיפים.

הפשט בזה הוא שהיצר אומר יש דמוקרטיה, אני נותן לנשמה לחיות כרצונה ולא מתערב בזה שהאדם מאמין ועובד את ה', אבל יש עוד דברים בעולם. רואים לפעמים אדם שמדבר על גשמיות עם התלהבות וחיות, זה סימן שהוא לא רוצה לבטל את העולם, רוצה להיקרא מוצלח, רוצה כסף רוצה כבוד, יכול להיות שהוא רוצה גם ללמוד אבל לא מוותר על העולם האחר. זה קליפה, כי למעשה אין עוד עולם, זה שקר וכזב, יש עולם שעושים בו מצוות, מעלים את דברי העולם הזה לקדושה, מכניסים את השי"ת בכל דבר, זוכרים שהשי"ת שלח אותנו לעולם, זה

הצלחות, ולכל אחד יש את הכוחות להילחם בזה.

סדר עבודת הימים מבפנים לבחוץ

עם היסוד הזה שהוא מאוד חשוב בעבודת ה' נבין את עבודת אלו הימים, כי בימים הנוראים העבודה היא לגלות מהו יהודי ומה הרצון שלו, לגלות את האמת שהכל זה השי"ת וכל השאר זה שקר וכזב, וצריך להכניע את היצר הרע הזה תחילה מבפנים ואח"כ מבחוץ. ומבואר בספרים הק' שבראש השנה מתחילים עם תקיעת שופר שזה פנימיות, זה צעקה של הנשמה שרוצה להיות קרובה לרבש"ע, וזה עדיין מאוד מכוסה, אך לאט לאט עובדים יותר בחוץ ולא מוחבא כמו בראש השנה, עד שבסוכות עובדים ממש בעולם העשייה. כי כדי לריב עם הקליפה של אומות העולם צריך לריב בשפה שלהם, לא רק בפנים אלא לעשות פעולות עם דומם וצומח, דברים שהם גשמיות, ומראים שהגשמיות היא גם ברוחניות, זה הכלי לריב עם הקליפה הזאת.

ומבואר בנפש החיים (שי"א פ"ו בהגה"ה),

וכן בספרי חסידות מובא יסוד זה, שגם לפני חטא אדם הראשון היתה בחירה, רק שזה היה כמו שמישהו מבחוץ משכנע, כמו שאדם עומד ומישהו בא ומפתה אותו ללכת לאיזה מקום, הוא לא קשור לזה. אדם הראשון לפני החטא ידע שיש רבש"ע, רק שהנחש פיתה אותו שיש עץ הדעת נחמד למראה. אבל יש פיתוי מבפנים, שהאדם בעצמו נמשך ללכת לאותו מקום, זה פיתוי הרבה יותר חזק כי הוא בעצמו רוצה זאת, וזה נעשה אחרי החטא שהמשיכה לרע היא חלק מפנימיות האדם. אך צריך לדעת שזה לא אמת, חלק מהקליפה הוא שהוא מבלבל ואינו יודע מה זה הוא ומה זה

לוקח את האדם בעולם העשיה, שגם בו הוא יגלה דעת זזה הכל רבש"ע, על ידי עצי הסוכה, פסולת גורן ויקב, על ידי שהוא עוזב את כל מנעמי הבית ונכנס לסוכה, גם כשקר ויורד גשם וגם כשחם, הוא אומר אני עם השי"ת, אני נכנס אליו. לוקחים את הד' מינים שזה צמחים שגדלים על כל מים, לא רואים בזה אלוקות אבל מכירים שהשי"ת מחיה את זה, ובפרט מה שגדל על כל מים שזה רומז למים העליונים, מכירים בכך שזה חי בחיות השי"ת, ואף שמבחוץ זה גשמיות לא עושים עסק עם הלבוש, רואים בזה שם הוי"ה, מתבוננים שגם בחינת צומח שזה פחות מבחינת חי ובוודאי מבחינת מדבר גדול ממים שמגיעים ממקום גבוה, ומגלים דעת שהכל זה אלוקות. כשנכנסים לעולם העשיה ומקדשים אותו, שוברים את הקליפה של אומות העולם.

נבין יסוד פשוט, כשהשי"ת אומר לעשות השתדלות לפרנסה, מקובל לומר שעושים השתדלות כאן והישועה באה ממקום אחר, כי יש חיוב השתדלות והקב"ה עוזר, אנשים לפעמים חושבים אם השתדלות לא מועילה אם כן לשם מה צריך השתדלות, אך מתרצים עצמם שחייבים לעשות השתדלות כי אין סומכין על הנס, אף שעל פי שכל זה נראה תירוץ דחוק. אבל יש בזה הרבה יותר פשטות, שרצון ה' הוא שנעשה פעולות בעולם העשיה כמו שהשי"ת רוצה, כדי להכניס אלוקות, להראות שהגשמיות היא גם רוחניות. הכל זה בעצם תורה, רק אותיות התורה יש להם לבוש גשמי דק, ולגשמיות יש לבוש עבה, אך זה גם כן רוחניות. לכן כשאדם עושה פעולה של מצוה שהקב"ה ציוה אותו לעשות בעולם העשיה, הוא שובר בזה את הקליפה שרק עשיות בעולם העשיה

תכלית הבריאה. כאשר רואים כמה קשה לאדם להתבטל, מבינים שזה ויכוח עם השקפת הגויים, להגיע להכרה שלא צריך שאנשים יעריכו אותו, שרוצה להיות מוצלח רק למעלה.

כל יהודי בבוא השנה החדשה, הסדר הוא שהוא לומד לחיות עם האמת, הימים הנוראים ויו"ט סוכות פועלים להכין את האדם לחיות חיי עולם הבא. כי כמו ששבת היא מעין עולם הבא, כך מבואר בספרים הק' שימים טובים הם מעין אחרית הימים, דהיינו התקופה של ימות המשיח לפני האלף השביעי, ושבת היא בחינה יותר גבוהה. ימים טובים צריכים להכין את האדם שאף שיש מציאות של עולם הזה הוא רואה בו רבש"ע, רואה בכל דבר מה המצוות שאפשר לקיים, רואה כסף מיד חושב איך לא לשקר ולא להונות, מתקן את העולם הזה. זו המלחמה הגדולה עם אומות העולם, וזה מושך יותר מעבירות, כי כשאדם ל"ע עושה הרבה עבירות הוא מרגיש לא מוצלח, אבל הקליפה של אומות העולם היא תהיה מוצלח בעולם הזה, וכשיש בחירה מה לעשות מתפתה לצד של העולם הגשמי. וכן בסוג הנסיונות שיש לו חבילת יסורים ומרגיש שבור ונחות דרגא, במקום לנצל זאת ככלי לקרבת אלוקים, להתבטל יותר לרבש"ע, להוסיף אמונה הכנעה וענוה, להיות בשמחה רק עם השי"ת. כי באמת הקושי זה רק לבוש, אבל בפנים יש הזדמנות ויכולת להתקרב לרבש"ע, אם אדם עושה את הצעדים הנכונים, שר ומודה לרבש"ע על הרעה כשם שמברך על הטובה, לא עושה עסק עם מה שיאמרו, זה מכניס אותו לעולם אחר.

הקב"ה העמיד וסידר את חודש תשרי שבהתחלה זה הפנימיות, ואח"כ יו"ט סוכות

ומלבד כל זה יש עוד חלק בעבודה של חג הסוכות שזה ענין ההקפות, ובפרט בהושענא רבה ושמחת תורה. הרעיון של זה הוא, שכמו **בדבר חשוב מוקדים סביבו להראות שזה מרכז החיים**, כגון תלמידים הרוקדים סביב הרב, או בהכנסת ס"ת שרוקדים סביב הספר תורה, זה מראה שזה החיים שלי, ומשרישים את זה בפעולה מעשית ולא רק בדרשה, כך גם **כאן מראים שהתורה היא מרכז חיינו**, וכפי שיתבאר. כי כמו שיש אנשים שמפריע להם לראות שיש איש ריק מחכמה וכולם מפזזים ומקרקרים סביבו, מה אתה קופץ סביבו, אל תהיה כל כך להוט אחריו. מדה טובה מרובה, **אדם צריך להוציא בפעולה מעשית שהספר תורה היא מרכז חיינו, שאין כלום מלבד זה, זה לא מספיק לומר זאת.**

ומובא **בספרים הק'** שענין ההקפות עם הלולב או עם הערבות סביב המזבח, הוא כי זה הנקודה שמראה שמרכז חייו של יהודי **היא להקריב את עצמו לרבש"ע**, כשהקיפו סביב המזבח הראו שהכל מסתובב סביב המזבח, **להתקרב לרבש"ע, להכיר ברבש"ע, לעשות תשובה**, חטאת ועולה וכו'. וכתוב **בביאור הגר"א על השו"ע** לבאר את ענין ההקפה סביב הבימה, כי בזמן המקדש המרכז היה הקרבת הקרבנות, ועכשיו שאין את הקרבנות לומדים את תורת הקרבנות שזה כאילו הקריב, ובבימה יש מי שעומד עם הספר תורה שבה כתוב כל תורת הקרבנות, כשלומדים זה כמו קרבן, ממשיכים במהלך הזה. כך זה בהקפות של סוכות עם הלולב, וכך זה בהקפות של שמחת תורה עם התורה.

לכל אדם במשך ימי חייו יש כל מיני הקפות, הוא רוצה להגיע למשהו והכל מסתובב סביב זה, השאלה היא סביב מה

יכולים לשבור, שרק בתוך החושך אפשר לשבור. יש קליפות שאפשר לשבור במוח ובפה, אבל יש קליפות שאי אפשר לשבורם במחשבות ודיבורים קדושים גרידא, אלא **חייבים להיכנס לרשות הרבים ושם לצעוק שיש אלוקים בעולם, וזה ע"י מצוה מעשית בעולם העשייה**, זה מביא באדם שיבין כמה טפשי זה העולם הגשמי, שלא צריך להצליח בעולם הזה.

וזה מה דאיתא במדרש שהד' מינים הם סימן של ניצחון בדין שגברנו על כחות הטומאה ואומות העולם, לא שניצחנו את הגוי השכן, ובוודאי לא את הגויים שחיים בצד אחר של העולם, הגויים הם רק מרכבה לקליפה של הצלחה בעולם הזה, **והתכלית היא לנצח את הקליפה הזאת שמונחת בלבנו**. וביום טוב סוכות כשעושים מצוות בעשייה בלולב ואתרוג, מנענעים אותם לד' רוחות העולם, יש לזה כוח **שישתרש בקרבנו שגם שאר דברי העולם הם אלוקות, ואין מה לחפש להצליח בדמיון של העולם הזה, כי יש רק עולם אחד.**

להראות מה מרכז חיינו

חוץ מלקחת את הלולב ולהראות שהשי"ת ברא את זה, יש גם את ענין הנענועים **שחז"ל** אומרים (סוכה לו, ב) שמוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו, או שמוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים. ושני הטעמים תלויים זה בזה, **דהיינו שזה שמראים שכל הד' רוחות הם מהשי"ת, זה מה שמעביר את הרוחות רעות וטללים רעים, וזה כולל גם את כל הדמיונות שמבינים שהם רק לבושים. כשלא מוליך ומביא יש לזה שליטה, אבל כשזוכרים שהכל מהשי"ת הכל נופל.**

הבימה, להבין שלא די לומר שיש לי שעה שאני לומד, אלא לבדוק איך ההחלטות שלי, **מה אצלי עיקר ומה טפל, כשאדם מתבונן בנקודה זו זה עוזר לו לחיות באמת.** הדרך של אומות העולם היא לא דרך אמיתית, היא דרך של דמיון, המשל שהזכרנו שהאדם מחליט להיות מוצלח במכולת, הרי הוא יהיה שם ללעג ולקלס, וכך בעולם הזה יש רק אמת אחת, זה דמיון לומר שהוא יהיה מוצלח כאן, לבסוף הוא יהיה ללעג. צריך גם לבקש ולהתפלל לצאת מהדמיון הזה, ולאט לאט מתקנים הכל.

אחת מהעבודות בחג הסוכות, ובפרט ביום טוב ראשון שהוא אופיזא דאברהם אבינו, היא השרשת מידת החסד בעצמנו, אברהם אבינו הביא חסד בעולם, 'עולם חסד יבנה', אך התכלית של מידת החסד אצל אברהם אבינו היתה לפרסם שמו ית' בעולם. **בגמרא** (סוטה י, ב) כתוב שאברהם אבינו נתן לכל עובר אורח לאכול ולשתות, ולאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם וכי משלי אכלתם, משל א-להי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם. כך הוא קירב אותם לרשב"ע, כי עשיית חסד יש לה כוח לעקור את הקליפה של אומות העולם, וזה גם כן משום שפירסם את השי"ת דרך עשייה, יש תורה ויש תפילה אבל הבנין הוא מלבד מוח ולב גם עשייה, המוח בתורה הלב בתפילה והעשייה בחסד.

לעקור את קליפת אומות העולם צריך לעשות חסד בעיקר, כי להיות יהודי ע"י תורה ותפילה, כל עוד אתה לא עושה עשייה אז ישאר קליפת אומות העולם. ואף אם לא ישאר במוח ובלב אבל העשייה נחלקת, שבשעת הלימוד תזכור שיש רשב"ע אבל במשא ומתן ישאר קליפת

אתה מסתובב. **יש שהשרישו בקרבם חזק את ענין הקביעות עיתים לתורה,** והם עושים כל היום הקפות סביב התורה, הכל מסתובב אצלם סביב השעה של השיעור, הולך לסדר משהו עכשיו כי אחר כך יש שיעור ולא יוכל, הפשט הוא **שהאדם בטל לדבר הזה.** וזה כמו אמא שיש לה תינוק קטן שהכל מסתובב סביב הילד, היא מאוד מצומצמת סביבו, לא יכולה ללכת רחוק כי אי אפשר להשאירו לבד, צריכה להיות בכל עת בבחינת קוראה לה והיא באה.

השי"ת רוצה שנעשה פעולות לסובב את המזבח, **גם מי שצריך לעסוק לפרנסתו יהיה אצלו הכל סביב התורה,** והאמת שכן אנחנו חיים ממילא, השאלה היא רק איך אנו מכניסים את זה ואיך מתייחסים לזה. **המטרה של עשיית פעולות היא כי אין די בכך שהמוח שליט על הלב, לעשייה יש כוח גדול להפוך את האדם ולעקור את התפיסות שאינן נכונות, להחזיר בקרבו שכל ההחלטות בפרנסה ובשאר ענינים הם סביב תכלית החיים שהיא עשיית רצון ה'.**

אך לא די ברקידה בעלמא סביב התורה ועם התורה, כי אם לא ברור לי לאיפה אני רוצה להגיע, זה לא נקרא סביב התורה, למשל אם אחד יצמצם את טווח הראייה שלו ולא יראה את הבימה שבאמצע, רק יראה היכן שהולך שתי פסיעות לפניו, או שהוא בבית מדרש גדול שהוא בכלל לא רואה שהוא מסתובב סביב הבימה, או למשל כשיש שני מנינים, אחד עושה הקפות והשני יוצא בסיום התפילה במנין השני ומסתובב יחד עם המקיפים, בבחינת אנו רצים והם רצים, זה ודאי לא נקרא הקפה סביב התורה. **אדם צריך לבדוק לא 'מה' אני עושה אלא 'למה' אני עושה,** לתפוס מה זה אומר שאני מסתובב סביב

פנחס מקאריץ זי"ע אומרים שזה סגולה לבנים, הוא מביא ראיה מהתורה (בראשית יח) (ב) 'ותצחק שרה' ואז נושעה בן, מהנביאים (ישעיה נד א) 'רני עקרה וגו' כי רבים בני שוממה', ומהכתובים (תהלים קיג ט) 'מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה'. היה פעם שר' **שמואל קאמינקע** זי"ע היה צריך ישועה והלכו הוא ובניו ביתו לר' **רפאל מבערשיד** זי"ע תלמידו של ר' פנחס מקאריץ להזכיר עצמם, והוא חזר בפניהם על מימרא זו של רבו. שאלה אשת ר' שמואל א"כ איך היה טענה של השי"ת 'למה זה צחקה שרה', לכאורה להיפך, הרי זה היה הסגולה שעל ידה נושעה, ותיריך לה שאם השי"ת מבטיח לא צריך סגולות שיהיה בנים, וזה הרי היה אחרי שכבר הובטחה.

בכל אופן, השמחה מביאה שפע, והטעם, כי פירסמת את השי"ת בעולם, מי ששבור והולך בפנים נפולות הוא אומר באין אומר ואין דברים שיש לו טענות כלפי השי"ת, אך **אם הוא שמח אז הוא מגלה בעולם העשייה שהשי"ת הוא טוב, מבינים ממנו שהשי"ת הוא טוב.** ובזה יש להבין קצת תשובה על השאלה מפני מה יש צדיק ורע לו, למה הוא סובל, לפעמים זה מפני שהשי"ת רוצה שיראו איך אדם עם כל הקושי שלו שמח במצוות, הוא מסביר עם השחוק שלו שיש רבש"ע.

יש סדר של הימים טובים, ניצחנו בר"ה הכנסנו את ה'ה' ימלוך' בעולם הזה, ניקו לנו את החטאים, אז בסוכות לוקחים את העולם הגשמי על ידי נטילת הד' מינים, ומראים שאף מי שבחיצוניות לא רואים בו כלום, גם מי שאין לו טעם ואין לו ריח, גם אותו השי"ת מחיה. פעמים אדם שבור, הוא אומר איך זה שיש לי בן שהוא כמו ערבה, יש לו חבילת צרות, אבל בסוכות הוא נוטל

אומות העולם. **בשביל להיות יהודי צריך להגיע עד העשייה, צריך לעסוק גם בגמילות חסדים באופן שיעקור את הקליפה של עצמיותו.** גוי לא מבין בחסד, אם גוי עושה חסד הפשט היחיד הוא שמחפש שיהיה לו כבוד, להתגדל, 'חסד לאומים חטאת' (משלי יד, לד), כי הגוי חושב לעצמו מה ההצלחה שתהיה לי בזה, אם אני לומד אני נעיה חכם, יהיה לי מזה משהו, אבל מה יש לי מזה שלפלוגי יהיה אוכל. אבל **בשביל יהודי זה ההצלחה הכי גדולה שהיטבתי לזולת, ושאף המקבל עצמו לא ידע מי נתן לו, מסרתי כמה שעות מהחיים שלי כדי להביא אלוקות בעולם** ולהיות מוצלח בעולם הבא.

כוח השמחה למשוך ישועות

כל הפעולות של סוכות, כל העניינים כוללים את המושג של שמחה, שמחה זה דבר פנימי, אבל צריך לקיים את זה גם מבחוץ, 'שמועה טובה תדשן עצם' (משלי טו ל), צריך לראות על אדם שהוא שמח. אומרים בשם **בעלי המוסר** שאדם שמשתובב בפנים נפולות הוא בור ברשות הרבים, שמחה אמיתית פורצת החוצה, כשאדם שמח הוא עושה רקידה, **אדם שמח לוקח דבר פנימי ועובד באופן שממילא זה יוצא החוצה.** כשמקיים מצוה ביושב לא רואים את הפנימיות בחוץ, אבל **כשמקיים מצוה ורוקד אח"כ ומודה לרבש"ע אף שקשה לו, בכך הוא מפרסם שיש רבש"ע,** זה בחינה של 'זכר רב טובך יביעו', של 'להודיע לבני האדם גבורותיו', **לפרסם את הטוב של השי"ת,** זה דומה למידת החסד של אברהם אבינו שזה מביא פרסום שמו.

כל הצדיקים אמרו ששמחה מביאה הרבה שפע וישועות, משמו של הרה"ק ר'

לקרוע את הקליפה, ואז מתפרסם שמו ית' בעולם ואומות העולם מתביישים ומתבטלים, 'תפול עליהם אימתה ופחד, נמוגו כל יושבי כנען', הם נמסים מהדר גאון ה'. אך זאת בתנאי שאנו לא מתביישים בכך שאנו יהודים, ומאמינים שהשי"ת נמצא בכל המצבים, ולא משנה מה אומרים עלינו, כך נופלים כל הקליפות.

יעזור השי"ת שנזכה להכניס בליבנו הארה זו, ולזכות לגאולה השלימה בב"א.

את הד' מינים ומתבונן שהשי"ת מחיה את כל הבחינות, אותו כל יכול משגיח על כולם בשוה. האדם מסתובב ומדבר כך, מתבונן שזה האמת, ושכל מה שאומות העולם אומרים שהוא מוצלח זה שקר, הוא עוקר את התפיסות השגויות, וכך באה הגאולה הפרטית שלו, 'ולירושלים עירך' אצלו בלב. בהושענות מבקשים על 'ציון המצוינת', על 'רצוף אהבה', זה קודם כל בליבנו, שנזכה ל'ותחזינה עיננו', כי פעמים אין לנו את הכלים להרגיש את האמת, צריך

יום שלישי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ג

על-ידי ביטול הדעת זוכים לדעת

טינה בלב על המצב - "למה צריכים השכנים להרעיש עכשיו בשתים בלילה? למה חם כאן?" - ואם כן חסר לו בביטולו לרצון ה', וכיון שכן, אין הוא צריך להיות בסוכה.

עשה רצונו כרצונך

האדם צריך לעבוד על עצמו שגם כשימצא את עצמו במצב משונה, יאמר: "אם הקב"ה רצה שיהיה כך, ראוי המצב הזה בשבילי. לכתחילה הוא ואין לי שום טענה". הוא לא ציפה שיהיה כך. הוא רצה שיהיה אחרת. אבל עכשיו הוא מבטל את עצמו לתוכניתו של הקב"ה.

בזרע קודש מתורת הרה"ק מראפשיץ זיע"א כתוב: מדוע זה נקרא על סוכה ולכאורה אינו מדויק, כי על יכול להיות גם מחוץ לסוכה, כשהשמש נוטה לצד? אך התשובה שזה עולה על שמותיו של הקב"ה, כידוע שסוכה היא גמטריא צ"א כמספר הוי"ה ואדנ"י. כשהאדם נכנס לסוכה, הוא נכנס תחת צלו וחסותו של הקב"ה, והרי הוא מבטל את עצמו לגמרי אליו. אמנם הוא רחוק מעט, כי הוא יושב בזה העולם הגשמי, אבל העולם הגשמי כאן נמצא בצל סוכה. כשהאדם מבטל את עצמו ונכנס לסוכה, הרי הוא מכניס את עצמו תחת צלו של הקב"ה.

מלאכת אומן

והנה אם נתבונן קצת, ייראה זה כתרתי דסתרתי. מצד אחד הסוכה מביאה לאדם, שכל, דעת, הבנה, עמקות. ומצד שני, כל

למען ידעו דורותיכם

התורה אומרת: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". ולומדים מזה הספרים שהסוכה יש בכוחה להביא לאדם דעת. היא מביאה לו לאדם את השכל הנכון, את ההבנה הנכונה, איך לעבוד את ה'. והרי עבודה גדולה היא שמוטלת על האדם לפעול למען ישיג את השכל הנכון לדעת מה תכליתו בעולם. וכן אנו רואים שבברכת השכיבנו שבה אנו מבקשים ופרוש עלינו סוכת שלומך, היינו שנוכה לשבת בצל כנפיו יתברך, אנו מבקשים גם ותקננו בעצה טובה, כי כשהאדם נמצא בסוכתו של הקב"ה, כשהאדם מבטל את עצמו להקב"ה, הוא זוכה שהקב"ה שולח לו את העצות הנכונות לדעת כדת מה לעשות.

ובשם הרה"ק מקאצק זיע"א איתא שלפיכך הסוכה מביאה דעת לאדם, כי כשהאדם נכנס אל הסוכה, הרי הוא כאומר שהוא עוזב את העולם הזה ונכנס לביתו של הקב"ה ומסכים בדעתו לכל מה שהקב"ה רוצה. הרי הסוכה יש לה בקושי דפנות ומסוככת בסכך קלוש אשר הגשם יכול לחדור בעדו, ויתכן שיירטב מהגשם, או להיפך, יהיה לו חם, או כמו כן יפריע לו הרעש הבא מבחוץ, אך לא מעניין אותו כלום. הוא נכנס לביתו של הקב"ה וזהו זה. הוא מבטל את עצמו לריבונו של עולם. והוסיף הרבי מקאצק שזוהי הסיבה שהמצטער פטור מן הסוכה, כי אם האדם מצטער, סימן הוא שיש לו איזו טענה או

הדברים, אלא האחד מביא את השני, הביטול מביא את הדעת.

האדם הוא בער ולא יידע

וצריך לבאר זאת יותר, כי איננו מדברים כאן דרש, אלא **עוסקים בדבר שנוגע למעשה ממש לחיי האדם.** הנה פעמים הרבה אנו רגילים להיפוכו של דבר. כשלומדים תורה אנו רגילים שצריך לעיין בכל דבר, להבין היטב ולחדש מהלכים. וזוהי באמת דרך הלימוד. אי אפשר לחיות שטחית... הוא ממלמל את דברי הגמרא כמתפלל, אין הוא לומד ראשונים. היתכן?!... כשמגיעים ליו"ט צריך ללמוד ספרי חסידות. צריך להיכנס לעומקן של מצוות, צריך לרכוש הבנה אליהן, כי רק כך מתחברים אליהן.

אכן דיבורים כאלה מביאים לפעמים את האדם לידי טעות. לפעמים הדיבורים האלה נלמדים קצת עקום. בוודאי צריך להתעמק בתורה, בוודאי צריך לקיים את המצוות עם הבנה עמוקה כדי שלא תעשנה מצוות אנשים מלומדה. הרי כשאין לו לאדם הבנה בדבר, אין הוא מחובר אליו ועושהו רק מן השפה ולחוץ. אבל תנאי קודם למעשה יש. שהאדם מבין - "אני זקוק לשכל, אבל אין לי את היכולת להשיגו לבד. כמה ספרים שאעיין בהם, כמה גליונות וקונטרסים שאקרא, כמה השתדלות שאעשה, עדיין לא אוכל להביא לעצמי את השכל הנצרך."

סופם העיד על תחילתם

זוהי המציאות. הקב"ה לא נתן לאדם את הכוח לקחת שכל לבדו. הנה אנו רואים שיש אנשים שמצד טבעם יש להם תפיסה חדה ומהירה. עוד בהיותם ילדים, בטרם היותם בעלי בחירה, היו המצוינים שבין

עבודת הכניסה לסוכה היא לבטל את עצמו להקב"ה - "איני יודע, איני צריך לדעת, אין זה כפי שאני רוצה ואיני צריך שיהיה כפי שאני רוצה". האדם מבטל את שכלו להקב"ה. זה מה שנקרא התבטלות. הוא סוגר את מוחו. הוא מחליט - "איני צריך להבין מדוע עשה כן הקב"ה, אינני מקיים את המצוות בגלל או אם. אני מקיים אותן כי כך צוה אותי ואני עבדו הנאמן".

אכן כאן נמצא המפתח ליסוד גדול בעבודת ה' שצריך לשננו הרבה, והבעש"ט הק' ותלמידיו החדירו אותו הרבה בתלמידיהם שיחיו עם יסוד זה. היסוד הוא **שהדרך שבה האדם זוכה לדעת היא על-ידי שהוא מבטל את שכלו ומתבטל לגמרי לריבונו של עולם.** אומנות היא שהאדם צריך ללמוד, אומנות איך לזכות לדעת עליון. האדם זוכה לאור נפלא כשהקב"ה מחליט להכניס רעיון או הבנה במוח האדם. האדם אינו יכול להמציא את הרעיון בכוחות עצמו. הוא יכול לעיין בכמה ספרים שהוא רוצה. אם אין הקב"ה רוצה, מוחו נשאר סתום ואין שכלו פרה ורבה. אך כשהקב"ה רוצה ומכניס במוחו דעה בינה והשכל, נעשה לו אור גדול.

הקב"ה חונן דעת מאתו. אנו מבקשים שלוש פעמים ביום: "חנני מאתך. אין לי לבד". **האדם אין לו שכל עצמי. יש לו רק כלים שיכולים להחזיק את השכל.** אבל איך הוא מקבל שכל? בשביל זה הוא צריך להתפלל לה' ולעשות ככל הנדרש שהקב"ה ישפיע שם שכל. אומרת לנו התורה: ככל שתכניס את עצמך לביתו של הקב"ה, כשתבטל את עצמך לתוכניתו של הקב"ה ותסגור את מוחך כשהקב"ה מצוך לסגור אותו, תקבל ממנו שכל. נמצא מעתה שלא זו בלבד שאין סתירה בין שני

בתורה שעל ידם האדם זוכה לדעת, ואין דרך אחרת לזכות לדעת, וכשאין האדם זוכה לדעת, הוא תועה וטועה כל ימות חייו, ואין בזה חילוק אם יש לו מוח חזק או חלש, ואם גדל במקום זה או במקום זה. שום דבר אינו מעלה ומוריד. החכמה והבינה יכולות להיות תלויות לפעמים בכישרונות האדם ובעבר שלו ובמלמדיו, אבל **הדעת אשר פירושה שהאדם מתחבר אל ידיעות האמת ואל השי"ת וביטוייה העיקרי שיש לו את השיקול הדעת הנכון במצבי החיים**, אינה תלויה בשום דבר. אי אפשר להשיגה על-ידי שום דבר חיצוני. אף אחד ושום ספר אינו יכול להביא לו זאת. **לזה נחוץ שהאדם יעשה מה שצריך, וכיון שיעשה מה שצריך, הקב"ה יתן לו את הדעת במתנה.**

וחג הסוכות מלמדנו מה הוא אותו דבר שהאדם צריך לעשות כדי לזכות לדעת. **מי שמבטל את דעתו להקב"ה ואומר: "ריבונו של עולם! נתת לי כלים, תכניס בהם דעת כדי שאדע לקיים את רצונך", הרי הוא זוכה שהקב"ה נותן לו דעת במתנה.** יגעת ומצאת תאמין.

חייב אדם ללמד בנו אומנות

נדרש מאתנו לעשות הרבה בענין זה ובד בבד לחנך את בנינו ותלמידינו על דרך זה. אנו יכולים לזכות להציל נשמות רבות אם נחנכם מאז ינקותם לבטל את עצמם להקב"ה. **הקב"ה נתן לנו מצוות רבות שיש להן מהלכים ברורים איך לבטל את הדעת.** אחת מהמצוות היא כיבוד אב ואם, עוד אחת היא להתבטל לרב. הרעיון הוא **שהאדם ירגיל את עצמו לחשוב שאינו מבין הכל.** ההורים והמורים מבינים טוב ממני. **היכן שהקב"ה צוה אותי לחשוב -**

הילדים. יכולים היו להתיישב חצי שעה לפני המבחן, ללמוד את הסוגיא ולקבל מאה אחוז במבחן. וכולם קינאו בהם. והדבר הזה הטעה אותנו לחשוב שיש לו לאדם היכולת העצמית להכניס לעצמו את השכל למוח ואינו נצרך שהקב"ה יכניסנו לו. סבורים אנו שבעלי התפיסה החלשה, נגזר דינם להתמודד כל החיים. ולעומתם, בעלי התפיסה המהירה, ואף הבינונים, יכולים להחליט להכניס שכל במוחם ויש להם שכל.

אולם עכשיו שאנו רואים מה יצא מבעלי התפיסה המהירה, אנו רואים שאין לחלוקה זו כל שחר. אנו מסתכלים בתדהמה ורואים שהללו לא הגיעו למקום שהיו צריכים להגיע. אולי בשעתו הצליחו להציג את עצמם כמוצלחים ולבקש דירה לקראת נישואיהם, ואולי בחלקים מסוימים בחייהם, חלקים בזמן וחלקים בנפש, יכולים היו להשיג את הידיעות הנצרכות. אבל 'דעת' היא דבר הרבה יותר עמוק מזה. **דעת פירושה שהאדם מתחבר אל האמת. הוא חי עם האמת ונהפך על ידה לאיש אחר.** וביותר הדעת נצרכת כשצריך להחליט ולהכריע על פי שיקול דעת, לדעת מה נכון ומה אינו נכון. ושם אנו רואים בחוש שאלו שהקב"ה לא נתן להם דעת, טועים הרבה. והרי שם נמצאת התכלית. שם קיימת הנקודה שבעבורה הגיע האדם לעולם. כאן עושה האדם טעות בגאווה, כאן הוא עושה טעות בבין אדם לחבירו. יש כל-כך הרבה ענינים של עיקרי הדת שבהגיע לכלל מעשה, רואים אותם מתנהגים שלא כפי הרצון העליון, והכל מפני שלא זכו לאותה דעת. **כי את הדעת האמיתית אי אפשר ליטול לבד. הקב"ה צריך לתת אותה.**

אתה חונן לאדם דעת

הקב"ה אמר לנו שיש מצוות ומהלכים

מבינים הטעם כי כשהתלמיד משמש את רבו, הוא יכול לראות בהנהגותיו המיוסדות על יראת שמים וללמוד ממנו, וכמאמר חז"ל "גדול שימושה יותר מלימודה" (ברכות ז, ב). אף טעם זה נכון. אבל יש בזה טעם יותר עמוק. **כשהרב נותן לתלמידו את האפשרות לשמשו, הוא נותן לו את האפשרות להתהפך לכלי לקבלה. הוא נותן לו את האפשרות להתבטל אליו,** כך שכליו ייפתחו ומעתה כל מה שיתנו לו, ייכנס פנימה ויישאר.

יש שהאדם חושב שכל המושג של אמונת צדיקים ושלא להרהר אחר הצדיקים נכון רק כלפי תלמידי הבעש"ט הק', ורק אם הוא מוצא יהודי בעל רוח הקודש אשר כל הכתוב בספרי הצדיקים מתקיים בו, ראוי לו להתבטל אליו. למה? - "כי הוא מבין טוב ממני, ויש לו רוח הקודש, ובעוד אני עשיתי עבירות, הוא לא פגם מעודו". האדם אומר בלבו: "אחר שאראה שכל התנאים מתקיימים בו, או אז אחליט אם להתבטל אליו אם לאו... אי"ה אשלח תשובה... אולי אמצא איזה צדיק אחר, עם יותר רוח הקודש... נראה כבר..."

כזו טעות! סוגיית הביטול לצדיקים מופיעה כבר בגמרא. עצת היצר היא שהאדם אומר: "תוכיח לי שפלוני הוא צדיק כמותו צדיק שכל הספרים מדברים עליו, ואחרי שאהיה בטוח בזה, אז נדבר ונראה, כי היות שכבר החכמתי, ואינני עוד אותו בחור צעיר כפי שהייתי פעם, אינני מחויב בכל הענין הזה של אמונת צדיקים". שקר וכזב!

עשה לך רב

המשנה אומרת **באבות** (א, ו-טו) "עשה לך רב", ומפורש שם **בראשונים** על אתר שהאדם יכול לבחור לעצמו אחד לרב אע"פ

אני חושב, והיכן שלא ציוה אותי - אני סוגר את מוחי ומבטל את דעתי, כדי שאוכל לקבל דעת אמיתית.

עבודת האדם היא שיעשה כלי ראוי לדעת. מוכרחים להבין זאת. **הקב"ה נתן לאדם כלים גדולים ונפלאים לקבל.** התוכנית לא היתה שיהיו לו לאדם כלים קטנים, כי אם יהיו לו כלים קטנים, כל מה שייכנס בו, יעלה על גדותיהם ויישפך החוצה. אכן פעמים הרבה רואים - "פלוני היה בחור נפלא מלא וגדוש בידיעות, ולא יצא ממנו כלום. לפי רוב הידיעות שיש לו, ולפי הסביבה בה הוא חי, ולפי כשרונותיו, היה צריך להיות היום רשכבה"ג, ולמעשה, לא יצא ממנו כלום". והתשובה היא כאמור, כי מה ששופכים עוד ועוד ידיעות למוח אינו עוזר. הידיעות זולגות החוצה. הן לא נהפכות להיות חלק מהאדם. ובכן, **עבודתנו היא שניעשה לכלים ראויים אשר יכולים להכיל מה שהקב"ה רוצה ליתן לנו.** כשהאדם מבטל את עצמו להקב"ה ולעבדיו הנאמנים, לרבנים, לצדיקים, להוריו, ולמבוגרים ממנו, הוא עושה את עצמו כלי ראוי לקבלת השכל. **התנימות שיש לו לאדם, אינה מפחיתה מחכמתו. להיפך, היא זו שמחכימה אותו.** הגעו עצמכם! היוכל אדם לקחת שכל מהעולם הזה?! **האדם יכול רק לבטל את עצמו ולעשות את מה שהקב"ה מצוהו, והקב"ה מאיר לו!**

כל המונע תלמידו מלשמשו

במסכת כתובות (צו, א) שנינו: אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **כל המונע תלמידו מלשמשו, כאילו מונע ממנו חסד,** שנאמר (איוב ו, יד): למס מרעהו חסד. רב נחמן בר יצחק אומר: אף פורק ממנו יראת שמים, שנאמר: ויראת ש-די יעזוב. יש שאנו

מוכן עם שיטתו וגאוותו לרגע שיוכל להתחיל להרעיש עם קושיותיו, אין סיכוי שיוכל לקבל משהו, שהרי סגר את מוחו שלא יוכל לקבל דעת.

יגיעה לשם ביטול

הקב"ה נתן לנו מצוות כדי שנוכל לקבל דעת מאתו יתברך. הקב"ה רוצה ליתן לנו דעת, אך הוא יודע שאם האדם לא יבטל את דעתו, לא יוכל לקבל. לכן נתן לנו את מצוותיו לסייע לו להגיע לידי התבטלות. התבטלות פירושה שהאדם אומר בלבו: בער אני ולא אדע. איני יודע, איני מבין, אבל אני עושה מה שהקב"ה דורש ממני. כשהאדם לומד גמרא, או ספר חסידי, הוא לומד מפני שרוצה שהקב"ה יתן לו שכל. הוא מתייגע כי הוא רוצה להתבטל. "קשה לי, אבל אעשה ככל הנדרש כדי שהקב"ה יאיר לי". הוא אינו מתייגע לומר דברי עצמו וחידושיו. **הוא מתייגע כדי להתאים את עצמו ולהיות כלי ראוי לקבל דעת מהקב"ה.** ובגלל כן הוא נושא תפילה חמה לה', לפני, אחרי ותוך כדי לימודו, שהקב"ה יאיר לו. **אין הוא יודע מתי הקב"ה יחונן לו דעת, אבל לזה הוא מצפה.**

האדם נמצא באיזה קושי בחייו. אין הוא יודע מה לעשות. הוא נדרש לקבל הכרעה לא פשוטה. בכל אופן שיכריע, יהיה בהכרעתו סיכון גדול. **מדבר הוא עם השי"ת בידיעה שהוא זה שצריך לתת לו את הדעת.** ואם הוא רואה שעדיין לא קיבל את הדעת, הוא אומר בלבו: "אולי לא למדתי היום מספיק טוב לפני התפילה, ואולי לא הגיעה עדיין השעה". ועוד יתכן שהאדם יהנה מזה שאין לו צל של מושג מה לעשות. הוא נהנה מזה. הקב"ה נתן לו הזדמנות שיוכל להתבטל שוב פעם. "אם

שהוא קטן ממנו בשנים ובחכמה. האדם צריך להתרגל למושג שיש לו משהו שהוא מתבטל אליו. **ועבודתו היא לעשות את עצמו תלמיד נכון המקבל מה שראוי לקבל.** "מה אני לומד ממנו? כך וכך אני לומד ממנו? הפלא הפלא! כל השאר אינו מעלה ומוריד. איני חושב ואיני מדבר. לגבי כל השאר אני תמים. אין זה נוגע לי. כאן יש יהודי שקיבלתיו עלי לרב. למה? כי יש לי מה ללמוד ממנו". כשהוא עושה כן, הוא נעשה תלמיד אמיתי. ואין זה קשור לאמונה ברוח הקודש ובמופתים וכו'. האמונה בדברים האלה היא רק תוספת. תחילה צריך להעמיד יסוד מוצק, והיסוד הוא שהאדם מתרגל להיות תלמיד של אביו, תלמיד של אמו, תלמיד של זקני תלמידי חכמים, תלמיד של רבנים וצדיקים. הוא נעשה לאדם כזה שהוא תלמיד באופיו.

וכן איתא **במסכת ב"ק** (כ, ב) גבי זה נהנה וזה לא חסר, שרב חסדא שאל מרמי בר חמא מה דינו, ורמי בר חמא השיב לו: מתניתין היא. שאל אותו רב חסדא: הי מתניתין? אמר לו רמי בר חמא: לכי תשמש לי. שקל סודריה כרך ליה. אמר ליה: אם נהנית משלמת מה שנהנית. ותמהו שם **המפרשים:** הרי אסור ליטול שכר על לימוד התורה! **ובהקדמת שערי יושר** כתב בזה יישוב נפלא שכדי להבין סברא דקה מן הדקה, צריך האדם להיות תלמיד במהותו, **תלמיד המבטל את עצמו לרבו, כי רק אז לבו נפתח לרווחה,** לכן אמר לו: לכי תשמש לי. עשה פעולה שבה אתה מוכיח שאתה מתבטל ומבטל את שכלך, כי אז תיעשה כלי מוכן לקבל את האור שאני רוצה לתת לך.

כל אחד מבין שאם התלמיד מחזיק את עצמו למאן דאמר, וכל הימצאותו כאן אינה אלא כדי שיוכל להפריך את השיעור, ועומד

ותירץ מהרש"א הפלא ופלא: באומרו שבא מן הדרום, התכוון לומר שהיה חכם, כמו שאמרו (בי"ב כה, ב) הרוצה שיחכים ידרים. וכולם הכירוהו. הוי אומר: הוא לא היה איש פשוט, אלא איש חשוב ומכובד, גבוה משכמו ומעלה. וביום בהיר אחד, אביו ניגש אליו ואמר לו: "אני צריך ממך טובה. אני צריך שתרעה את צאני, תאכילם ותשקם, ממש ככל רועה נאמן". וקיבל על עצמו, ורועה היה לאביו במצות כיבוד אב, ולא רק מחוץ לעיר, אלא גם בעירו (זהו "רועה הייתי לאבא בעירי"), במקום שהיה מכירין בו ובמעלתו. אולם יום אחד, כשהיה מסתכל עצמו בבבואה שהיה גם יפה עינים, פחז עליו היצר הרע להתגאות, וכי איש כמוני השלם במעלת החכמה ויחד עם כן יפה עינים, יהיה רועה?! וזהו שאמר שביקש לטורדו מן העולם, לעבור על מצות כבוד אביו, שנאמר בו למען יאריכון ימך גו'. וכיון שראה שהיצר הרע מתגבר עליו, עליך וגילח את שערך. הוא עשה זאת כדי להתגבר על יצרו האומר לו: לא מתאים לך. למה? כי אם אבי ביקש ממני, אני רוצה לקיים את בקשתו בכל מחיר. גם אם יש לי מזה בזיונות, לא אכפת לי, כי חפץ אני בחיים.

ועל זה קרא שמעון הצדיק ואמר: עליך הכתוב אומר (נשא ו, ב): איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'. **מי שעובד קשה ומוכן לקבל בזיונות, הכל כדי לקיים את מה שנצטוו לבטל את דעתו לריבונו של עולם, זוכה למדרגות.** יהודי כזה זוכה לדעת, יהודי כזה זוכה לקדושה.

ההתבטלות מגביהה את האדם

ושמעתי מאחד שהוסיף על דברי מהרש"א שכך רואים גם אצל דוד המלך שזכה למלכותו על-ידי שהיה רועה לאביו. אנו רואים שההתבטלות הזאת מעלה את

אין לי מושג מה לעשות, הלא אני שרוי במצב נפלא. אתפלל אל ה'. אבקש בברכת אתה חונן, אתיישב עם הספר ואתייגע כדי לבטל את עצמי".

כשהאדם מקשה קושיות שלא מתוך הכנעה, או מדבר על אנשים אחרים - "פלוני הוא כזה וכזה", הרי הוא **משתמש בדעתו באופן שאינו ראוי, ואם כן הוא מונע מהדעת האמיתית להיכנס במוחו. לו היה האדם מבין זאת, היה זוכה להרבה יותר שכל, להרבה יותר הבנה.**

רועה הייתי לאבא בעירי

במסכת נדרים (ט, ב) שנינו: תניא, אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרת לי: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה? העבודה (לשון שבועה), שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתי לו: בני, כמון ירבו נזירות בישראל. עליך הכתוב אומר: איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'.

וכתב שם מהרש"א שאם נתבונן היטב בדברי שמעון הצדיק, נראה שיש בהם כמה פרטים שלכאורה אין להם שום תכלית. כגון מה שאמר שהנזיר הגיע מן הדרום. מה זה משנה מהיכן הגיע? וכן מה שאמר שהיה רועה לאביו, לכאורה אין בזה שום נפקא מינה. גם מה שפירש רש"י שפחז עלי יצרי להבאני לידי הרהור עבירה הוא דחוק, מה ענין מתגאה לזה?

המאבד מה שנותנים לו

בעצם זה שהאדם מרגיש שהוא חכם יותר מכל העולם, הוא נועל את מוחו. הוא מניח עליו כיסוי. ואם הוא מוסיף גם לדבר מזה ולספר על כך לכל העולם, הרי הוא קושר את הכיסוי בקשר על גבי קשר. כיצד ירצה שהדעת תיכנס לשם?

דומה הדבר למי שיש לו איזו בעיה בחייו ומאשים אחרים. משהו נשפך לו והרי הוא תופס איזה שעיר לעזאזל ומאשימו ומוכיחו - "הכל בגללך". מי שחי כך, הוא מסכן. מי שעומד בצד, הגם שאינו בעל מדרגה, מרחם עליו - "אני מבין את כאבך, אבל למה בחרת בפלוני כשעיר לעזאזל?". אכן פעמים הרבה אין האדם רוצה לעבוד על עצמו ולהתרגל במחשבות של אמונה - "מאת ה' יצא הדבר וכך היה צריך להיות", ולכן הוא מרגיש צורך לבזות את השני כדי לפרוק את כאבו. וחבל. הן היה יכול ללמוד מזה ולהתקרב אל ה'. אוצר של כסף וזהב היה פתוח לפניו, אך במקום להושיט את ידיו ולקחת, הוא טרק את שעריו. אבל אם האדם מתבונן במצבו ואומר: "אם כן אני צריך עכשיו לעשות עבודה עם עצמי, ואם באמת אעשה עבודה עם עצמי, הקב"ה יעזור לי ואקבל משהו שלא ציפיתי מעודי שאוכל לקבלו", הרי הוא זוכה לאורות נפלאים.

לפעמים האדם רואה לפני סוכות שאין המצב כפי שרצה שיהיה, ומרגיש - "איני יכול לשמוח בשמחת החג במצב כזה. חשבתי שיהיה כך וכך, ולמעשה, אירע שבר גדול. איני יכול להכנס כך אל החג". ברם **כשישכיל האדם, יבוא מתוך המצב הזה ויאמר: "אם כן אין לי במה לשמוח, כי אם עם הקב"ה"**. פעמים שיש לו לאדם קשיים אמיתיים. הוא קיבל איזו בשורה קודם יו"ט או באמצעו, או קרה איזה דבר ממש היפך

האדם למדרגות גבוהות ביותר, כי על-ידי ההתבטלות הוא נעשה כלי לקבל בלי גבול ומודה. האדם יש לו באפשרות להחכים הרבה מעבר למה שיכולים להעלות על הדעת, אבל רק דרך אחת יש להשיג את החכמה והדעת. אין דרך אחרת. מי שבעט ואומר: "אין לי כאן עם מי לדבר. יש כאן חבורה של טיפשים ובעלי מוחות מצומצמים. איני מוצא כאן מקום", מונע מעצמו דעת.

אמנם מותר לו להרגיש לפעמים שחסר לו. זה כן. מותר לו להרגיש שהוא צריך יותר הבנה ויותר עומק, אבל לא על-ידי הבעיטה ימצא את מה שמחפש. לא יתכן שימצאנו על-ידי דריכה על אחרים ועל-ידי ביזוי תלמידי חכמים ודיבור לשון הרע ורכילות. הן על-ידי כל אלה, הוא רק מתרחק ממקור החכמה עד שלא ימצא את דרכו חזרה. הרי יצטרך לעסוק זמן רב בתשובה כדי לכפר על כל מה שעשה מפני שרצה להשיג שכל.

ההרגשה שיש לו לאדם שחסר לו, מגיעה ממקום טוב. האדם מחפש קצת יותר, האדם מחפש עומק. מצוין. הנשמה רוצה עוד קצת הבנה, עוד קצת תורה, עוד קצת אלוקות. האדם הרי יכול לזכות לאין סוף הבנה בתורה. אפשר לראות כעין זה אנשים שמחפשים ומחפשים, ועוברים ממקום למקום כדי להרוות את צמאונם ולהשקיט את רעבונם. לחפש זה בסדר גמור. זה מגיע ממקום טוב. אבל אם איזה כלים אתה מחפש? תסביר לי! הדבר דומה לבעל עבירה שמחפש תענוג. זה שהוא מחפש תענוג מגיע ממקום טוב, כי הנשמה באה מעולם התענוג. היא באה מתחת כסא הכבוד ומשתוקקת לזכות שוב לאותו תענוג שהיה לה אז. אך היות שהוא תועה בין הרי החושך, נדמה לו שאם יעשה עבירה פלונית או ילך למקום פלוני, יקבל את תענוגו, ולמעשה, לא יגיע לשום מקום.

שיתעלה. יש עבודה שהאדם עצמו צריך לעשות. יש לך צמאון גדול וצריך להרוותו, אבל הדרך היחידה להרוותו היא על-ידי ביטול להקב"ה.

המצוות מעמידות את האדם בכור המבחן

ומי שחושב שהוא כבר בטל מספיק, בדוק את עצמו כמה הוא בטל בבין אדם לחבירו, כמה הוא בטל למי שלמד ממנו משהו, כדרך ששנינו באבות: "הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד, אפילו אות אחת, צריך לנהוג בו כבוד". האם הוא רואה מעלותיו של כל אחד ולומד ממנו בבחינת מכל מלמדי השכלתי. מאחד הוא לומד תמימות, מהשני הוא לומד לבלום את פיו בעת מריבה, מהשלישי הוא לומד לקום בבוקר. רק אם רואה שהוא מקבל מאחרים גם כשקשה לו וגם כשזה פוגע בגאוותו, רק כשהוא רואה שהוא בטל לכל מי שגדול ממנו וכל שכן להוריו ומווריו, רק אז יוכל להמשיך ולבדוק אם הוא בטל לריבונו של עולם.

אבל אם האדם אומר כך: "אני בטל מאוד לריבונו של עולם, אבל פלוני... לא יודע... לא נראה לי שהוא אדם גדול. לא מצאתי כלום לא אצל פלוני ולא אצל פלוני. הוא יש לו חסרונות והוא יש לו חסרונות". יש לו טענות על כל העולם, אבל הוא סבור שהוא בטל לריבונו של עולם. הדבר ברור שהוא מרמה את עצמו ואף לריבונו של עולם אינו בטל.

דומה הדבר למצות צדקה. האדם אומר כך: "בעצם יש לי הרגשים נפלאים, ואני ממש מרכבה למדת חסדו של הקב"ה". שואל אותו הקב"ה: "אוכל אולי לדעת כמה כסף חילקת לנצרכים לפני יו"ט?! ההתייגעת או לא?". הקב"ה נתן לנו מצוות

רצונו, ומרגיש שאינו יכול לשמוח. הנה עכשיו תבקש מהקב"ה שיעזור לך לשמוח, ותשמח עם הקב"ה רק מפני שאתה יהודי. התענוג והשמחה שיהיו לו לאדם כזה, הרי יעלו על של כל האחרים. הדברים פשוטים.

כך הוא הדבר לגבי השכל והדעת. לפעמים האדם מרגיש שצריך יותר. "אני רוצה להבין יותר, אני רוצה להתחבר אל הקב"ה בעת קיום המצוה, אני רוצה להשיג הבנה יותר עמוקה בארבעת המינים. אני לא יודע. אני מרגיש שאני מסתובב כאן סתם ועושה הכל מצות אנשים מלומדה. אני רוצה קצת יותר". מאה אחוז. יש לך רצון טוב. אבל עכשיו אל תצק. אל תתרגז על אנשים. אל תתחכם לומר: "אבי אשם, כי הכניס אותי לשיבה פלונית", או "פלוני אשם..." כי אם תעשה כן, תפנה לכיוון השני, המרחיק אותך מהדעת.

עבודת הביטול

והאמת שאנו רואים בזה דבר פלא. בעצם ספרי הקבלה והפנימיות מלאים בהסברים וטעמים, שמות וגמטריאות על כל מצוה ומצוה. וכל הצדיקים מכל המקומות היו בקיאים בכל אלה כפי שרואים בספריהם, ופשוט הוא ואין צריך להיאמר. ועם כל זה מה הצדיקים דרשו מתלמידיהם? איך רצו להחדיר בהם את המדרגות הגדולות ששאבו מכתבי האר"י ז"ל? רובא דרובא מהם דרשו מתלמידיהם ביטול ועבודה.

יש שהאדם שואל: "מה הסוד? איזה ספרים צריך ללמוד כדי לזכות למדרגות?". והתשובה היא שאין כזה סוד. אין שום ספר שאם האדם ילמדנו, ייעשה מזה בעל מדרגה. אמנם הספר נכתב ברוח הקודש, ויש בו כדי לסייע להוזהר בו בבחינת בא ליטהר, אבל אינו יכול להשפיע על האדם

באופן כללי, כשאין האדם יודע לכבד את חבריו, את הוריו ואת נוות ביתו, אין הוא יכול לדרוש זאת מאחרים, וממילא הוא יכול להפסיד הרבה מאוד. נבטא זאת כך: לא את כל המתנות יכול האדם ליתן לבניו. היכול ליתן להם פרנסה?! היכול ליתן להם אריכות ימים?! היכול ליתן להם הצלחה?! היכול ליתן להם סיפוק?! לא, הוא לא יכול. כל אחד מבניו חייב לעבור את המסלול שהקב"ה סלל לו. אך את הכלים יוכל לתת להם. **הוא יכול ללמדם שיידעו מה עושים ואיך מתנהגים בשעת צער.**

מתנת חיים

סיפר לי אברך בעל משפחה מעשה שהיה עמו בילדותו. ילד עדין ורגיש היה, וחוצפה לא היתה כלל מניסיונותיו. והנה באחת משנות לימודו בת"ת, היה לו מורה ללימודי חול שלא הצליח להחיל משמעת בכיתה, ומטבע הדברים היתה שם בוקה ומבולקה. כולם צעקו והשתוללו ושיחקו ולא שיתפו אתו פעולה. יום אחד החליט המלמד לערוך מבחן מיוחד לתלמידים, ועשה מזה עסק שלם, אך כרגיל, התלמידים לא שיתפו פעולה. כולם צחקו עליו מאחורי גבו ואף לא חשבו להתכונן למבחן. שנים בלבד שיתפו פעולה, ואחד מהם הוא ילד זה, בעל המעשה, שמחמת רגישותו, לא יכול היה לראות את המורה בכישלונו. הוא למד ושינן וענה על כל השאלות.

שח לי האברך, הילד לשעבר: בזמנו היה ילד אחד שהוביל את החגיגות אצל אותו מלמד. כל פעם שהמלמד סובב את גבו לרשום איזה דבר על הלוח התלוי על הקיר, זרק אותו ילד חפצים לאחרים ועורר צחוק גדול. וכיון שאותו ילד התחיל, המשיכו גם האחרים אחריו, והעבירו גם הם מאחד לשני

מעשיות כדי שהאדם יוכל לבדוק מה קורה אצלו בלבו, כי שם נמצאת העבודה הקשה, שם נדרש האדם לביטול יותר קשה.

הקב"ה נתן לנו כמה וכמה מצוות השייכות לסוגיית הביטול לגדולים וחכמים ממנו ואף גם ליהודי פשוט. כל ענין המחלוקת הרי נובע מכך שאין האדם מתבטל. על האדם לומר בלבו: "יש עוד צד... נכון שיש לי את הצד שלי, ואיני מחויב להחזיק בשיטתו של פלוני, אבל אני יודע שאיני רואה את התמונה בשלימותה". כל המושג של לדון לכף זכות... "איני מבין את כל המקרה. ברור לי שחסרים לי פרטים". היכולת לומר כך, זוהי הדרך שהקב"ה מחנך בה את האדם...

מתנה נחליאל ומנחליאל במות

אין מתנה יותר גדולה שהאדם יוכל לתת לבניו מזו שהוא מחנכם ללמוד ולקבל מכל אחד. לא לדבר בזלזול על אף אחד. אדרבה, לכבד כל אחד, ולראות מה אפשר ללמוד מכל אחד. ואף השלום בית יש בו הרבה כדי להשפיע על הבנים. הדבר מצוי שהאדם נמצא בקונפליקט (סכסוך פנימי). לו היה יכול לחנך את בניו לכיבוד אב ואם באופן אמיץ, היה נותן להם את המתנה הנפלאה ביותר, כי לא היו מתחצפים ולא היו מתקוטטים, והיו זוכים למלוא חפניים נחת בעוה"ז. אך מה? יש לו בעיה - "מה אומר להם? האוכל לומר להם שיכבדו אותי?! זה הרי לא נתפס טוב!". רוצה היה לומר להם שיכבדו את אמם, אבל איך יוכל והוא דוגמא חיה לחוסר כיבוד אמם...

אכן כשהאדם עושה מאמצים כבירים לבלום את פיו ומכבד את ביתו זו אשתו בלי שום תנאי וסייג, אזי הוא יכול לדרוש מבניהם ג"כ לכבד את אמם. וכך הוא גם

והיום כשאנשים שואלים אותי איך אני מצליח לכבד את הוריי באופן כזה ולקבל כל מה שאומרים לי, גם כשאומרים לי דברים משונים, אני אומר להם שהתשובה פשוטה. בעבר, כשאבי היה אומר לי לעשות איזה דבר והייתי דן למה הוא אומר לי לעשותו ולכאורה אינו צודק, אז הייתי מתייסר. לעומת כן, היום, לא קשה לי בכלל. מה שהוא אומר לי, זה מה שאני עושה. לא מעניין אותי אם הוא צודק או לא. הנה היום אני חי מתקיימת בי ההבטחה למען יאריכון ימיך."

הנה כי כן, הוא למד את העצה הפשוטה שהתורה נתנה לנו איך היהודי צריך להתנהג. יש זמנים שהאדם צריך לנעול את מוחו, ודווקא זה מביא לו דעת. סוכה מביאה דעת לאדם. האדם יוצא מביתו. אין הוא יודע מה יהיה ואיך יהיה. הוא מבטל את דעתו. **מי שמבטל את דעתו, זוכה לדעת. הקב"ה רוצה לתת לנו דעת. הוא נתן לנו מצוות ללמדנו דעת.** וכאמור, הדרך לזכות לדעת, היא על-ידי עבודת האדם עצמו, **עבודת הביטול. לאחר שהאדם מבטל את דעתו ומתפלל לזכות לדעת, או אז הוא יכול ללמוד בספרים ויכול ללמוד מרבו ויכול ללמוד מכל אדם. כל לימוד יהיה לו מעתה מפתח לדעת.**

אכן כן, לא בשמים היא ולא מעבר לים היא. שכלו של הקב"ה הוא בפיך ובלבבך. אם תכין את לבבך, תראה שממקרה פשוט עם ילד בבית הכנסת, אתה לומד תלי תלים של הבנות. יראי ה' הוא יכולים לזכות בפתע פתאום להבנה והיה לוקח להם שעות ארוכות לומר אותה לאחרים. פשוט הוא שאין זה דבר שיכולים לרדוף אחריו. כשהאדם מבטל את דעתו ועושה מה שצריך, הקב"ה מברכו ומרעיף עליו דעת מלמעלה.

וששון ושמחה לילדים. והנה כשהגיע תורי לזרוק, לא רציתי לפרוש מן הציבור, וזרקתי אף אני. ובדיוק ברגע זה, החזיר המלמד את פניו ותפס אותי על חם. מיד שלח אותי אל המנהל והעניש אותי וביישני. חזרתי באותו ערב לביתי שבור ומרוסק. אבי ביקש ממני לדעת מה קרה וסיפרתי לו - "אני זה שמכבד את המורה, אני זה שמשתף אתו פעולה, ובסוף, אני זה שמקבל את העונש. היכן היושר?". אמר לי אבי משפט אחד: "תן תודה לה' שהענישך בעולם הזה על המשוהו צער שגרמת לאדם. אתה כבר סיימת עם זה. מכל הילדים בכיתתכם, יש ילד אחד שכבר סיים עם זה."

האברך רואה הצלחה גדולה ותולה את הצלחתו בדבר הזה, והוסיף ואמר לי: "אני זוכר עד היום מה שאמר לי אבי. נראה לך שהיה לי קל לקבל את המסר הנוקב שלו? ממש לא! הייתי אז מאוד כאוב. אבל עד היום זה מלווה אותי. מעולם לא קיבלתי מאבי מתנה גדולה מזו."

למען יאריכון ימיך

אכן כן, אנו יכולים לתת את המתנה זו לבנינו, אנו יכולים לבנות להם כלים. וכשיהיה להם כלים, יוכלו למלאותו בדברים הרבה, בשפע, בהצלחה, ביראת שמים, ובכל טוב שבעולם. אם חז"ל אמרו שאסור לו לרב למנוע את תלמידו מלשמשו, פשוט הדבר שכמו כן אסור לו לאב למנוע מבנו האפשרות להיות אדם המתבטל בפני אחרים. הוא מכבד דעת זולתו, הוא מכבד התנהגות זולתו. הוא מכבד את אביו ואת אמו. "אין לי דעה. אם אבי אמר כך - הרי זה כך."

לאחרונה פגשתי יהודי שמכבד את הוריו בביטול גמור ובאופן מפליא ביותר. שח לי אותי יהודי: "בעבר הייתי מתנהג כטיפש,

יום רביעי ב' דחול המועד סוכות י"ז תשרי תשפ"ג

צורת ההתבוננות על כל תקופה ומצב שהאדם עובר

שהם עברו, גילו פרשיות בתורה. גם היום שאין לנו את המציאויות שהיו להם **נשאר לנו אור מיוחד שמלווה אותנו,** כמו שבגלל הקושי שהיה להם נתגלה פרשת המן, ועד היום מי שצריך פרנסה אומר פרשת המן ונושע. גם מה שהוצרכו לענני הכבוד לבל יכם שרב ושמש, זה הביא את היום טוב סוכות שמודים להקב"ה על הנסים. נמצא שבגלל **שלא היה לנו מה שצריך והקב"ה העמיד לנו, נתחדשה פרשה בתורה ונתחדש יום טוב,** שהרי הקב"ה היה יכול להוליך אותנו במקום יישוב ולא היינו צריכים נסים, אבל אז לא היה פרשה בתורה ולא היה יו"ט סוכות.

כל הימים טובים בנויים על נסים שהיו, או על שהיה חטא ונגזרה גזירה ולבסוף ניצלו הימנה, כמו פורים. הקב"ה הכניס אותנו במדבר כדי שתהיה לנו מצוקה, ומתוך כך תיווצר **פרשה שתשריש בנו שהשי"ת מסדר ליהודי מה שהוא צריך,** ויודע יותר טוב ממנו מה הוא צריך. **הרחידי"א בראש דוד** (ריש פ' אמור) מביא בשם הר"ר ישעיה שהטעם שלא עושים יו"ט לזכר הנס של המן והבאר, **כי ענני כבוד נתן הקב"ה לישראל בלא שישאלו על כך רק בטובו ובחסדו הגדול,** אבל מן ובאר באו להם ע"י תלונתם, ולא עושים זכר לדבר שבא בתרעומת ותלונה. וביאר הרב חיד"א לפי זה מאמר הכתוב **כי בסוכות הושבתי את בני ישראל,** היינו הושבתי מעצמי למעבד להו נייחא מבלי שאלה. זה האור של ענני הכבוד שבנה והביא את יום טוב סוכות.

יו"ט סוכות יודעים אנו שהוא זכר לענני הכבוד, ככתוב (ויקרא כג מג) 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים', ואיתא **בטור** (ס"ו תרכה): והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם, הם **ענני כבוד שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש, ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנוכח נפלאותיו ונוראותיו.** הקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים והוליקם במדבר שזה לא מקום נעים להסתובב שם, בפרט לא ארבעים שנה, חסר שם את הצרכים המינימליים שאדם צריך. בעיקרון כשרוצים להביא אנשים למקום צריך לדאוג לפני כן שיהיה שם את כל הצרכים שלהם, בבית מדרש שמגיע קהל גדול דואגים שהכל יהיה מוכן, אם לא אז הגבאי מקבל על הראש, מה חשבת, למה לא הכנת. כאן יהודים יצאו למדבר ולא סידרו להם את מה שצריך, כל פעם היה פרשה חדשה, פעם לא היה מים לשתות והיו צריכים לדבר אל הסלע או להכות בסלע, ופעם לא היה אוכל והיו צריכים להוריד להם מן, בנוסף לזה היה להם חם מהשמש והוצרך הקב"ה לסדר להם ענני הכבוד שיגנו עליהם.

ולכשנתבונן נראה שאמנם זה שהקב"ה העביר את בני ישראל במקום שלא היה להם את הצרכים שלהם היה עבורם צער גדול, הם היו צמאים ורעבים, ויענך וירעיבך' (דברים ח ג), אבל זה גילה פרשיות בתורה שנשאר לנצח נצחים, **האמונה והאור שהתגלו מחמת המצבים הקשים**

מתוך הצרה 'עדותיך אתבונן'

והאמונה הזאת שכל צרה היא לימוד ופרשה בתורה, זה יסוד שצריך ללוות את האדם מלידתו עד סוף ימיו. וכפי שנתבאר הענין בדגל מחנה אפרים בפרשת חיי שרה (ד"ה או יאמר על דרך שאמר דוד), זה לשונו: על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צה) 'לי קוו רשעים לאבדני עדותיך אתבונן, לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד'. והענין הוא, כי ידוע שדוד המלך ע"ה חיבר הספר תהלים חמשה ספרים נגד חמשה חומשי תורה, נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה, והיינו כשבאו עליו צרות, דרך משל 'בבא הזיפים' וגו' (שם נד ב), אז חיבר קפיטל תהלים, שהסתכל באותיות ותיבות של אותו הצרה, ונתגלה לו על ידי זה איזה אור מן התורה, וחיבר כנגדו קפיטל (מזמור\פרק) תהלים, שבודאי יש כנגדו איזה פרשה מן התורה. והוא שאמר 'לי קוו רשעים לאבדני', 'קוו' לשון אסיפה, היינו שנאספו עלי רשעים לאבדני, ועל ידי זה 'עדותיך אתבונן', היינו שעל ידי זה נתגלה לי אור התורה והעדות כנ"ל. אבל ביקש שהשי"ת יראהו נפלאות מתורתו מתוך נחת רוח והרחבה, והיה בדיחא דמלכא ואמר מילתא דבדיחותא 'לכל תכלה ראיתי קץ' אבל 'רחבה מצותך מאוד', וכשתרצה להראות לי תורתך על ידי צרות, יהיה ח"ו אין קץ לצרותי ומי יוכל שאתו, והבן.

ימי היום טוב הם זמן של התבוננות, ולכן ראוי עתה להרחיב בהבנת דבריו. כי הנה כשאנו לומדים על דוד המלך ע"ה, אזי אף שבוודאי אין לנו השגה בגודל מעלתו שהוא רגל רביעי שבמרכבה, אך לפי הפשטות יש לנו ללמוד ממנו איך צריך יהודי לחיות בכל המצבים שעובר עליו, כי הוא הרי דוגמא של יהודי שעברו עליו כל סוגי הנסיגות שרק שייך, והוא אומר

שהתכלית מכל הצרות הללו הוא 'עדותך אתבונן', כל הצרות הביאוהו להבין עוד ועוד יסוד בתורה, וכך הוא חיבר את ספר התהלים כנגד חמשה חומשי תורה. דוד המלך התבונן באותיות הצרה וכך התגלה לו אור בתורה שאיתו הוא חיבר את המזמור שכנגד זה, כשהגיע אליו מצב מסוים הוא מיד נעצר להתבונן, האם אני חושב נכון או לא, איפה טעיתי, מה השי"ת רוצה ממני עכשיו, איזו מסכת זו.

מסופר על אחד מגדולי ישראל בדור האחרון, שבא אליו מישהו ואמר שיש לו שאלה של חושן משפט, כי יש לו פרשה עם שכן שרוצה לבנות וזה עלול להפריע לו בהיזק ראייה, אך אותו גדול צעק עליו זה לא חושן משפט זה מידות, אתה עובר עכשיו נסיון של ויתור, של עין טובה לשני, זה סוגיא של קנאה, אם הגיע לך כזה מצב תבין שיש כאן תורה, 'עדותיך אתבונן', אל תקרא לזה חושן משפט. כשאדם עובר מצב יש לו הזדמנות להתבונן בפרשה בתורה, הוא צריך לדעת לאיזה חלק בתורה זה שייך, אם זה שאלה של בין אדם לחבירו או שאלה של יורה דעה וכדו', כך בא האדם לבהירות בתורה וזה יביא אותו לבהירות במצב שלו.

נקח לדוגמא יהודי שלומד הלכה, לפעמים אינו לומד עד כדי שיוכל לפסוק בעצמו, הגם שהמהות של לימוד ההלכה היא לדעת את המעשה אשר יעשון ולכאורה היה צריך ללמוד באופן שיוכל לפסוק למעשה, בכל זאת לפעמים בא להתייעץ עם מורה דרכו ונאמר לו שילמד כך כדי שלכל הפחות ידע להבחין כשיש שאלה, שידע שיש לשאול ואת מי לשאול, שלא יהיה כזה עם הארץ שלא יודע היכן הוא נמצא. כשאדם רוצה להתבונן בתורה, תחילה עליו לדעת לאיפה שייכת השאלה,

יפשפש במעשיו, לפעמים הנטייה היא לתלות זאת מיד בעונש על עבירות, או לומר שזה סוג ריחוק שהשי"ת מראה. והאמת שמי שיש לו צער לא צריך להיות עסוק אם זה עונש ולומר שהשי"ת החליט להעניש אותו על העבירות, אלא צריך קודם כל לדעת שהשי"ת מוליך אותו במדבר, ואין יסורים שלא נעשו כדי ללמוד מזה, השי"ת הוא 'המלמד תורה לעמו ישראל' והוא מעמיד אותו במהלך של תורה, בבחינת יושב ושונה בחברותא עם היהודי הזה. וכמו בשני יהודים שלומדים יחד בחברותא, שיש לפעמים חברותא טוב שכשהשני לא בא הוא הולך ודופק אצלו בדלת, ואומר לו הרי אנו לומדים כל יום ואני לא רוצה שהחברותא תתפרק, ואני מבין שמשום איזה סיבה אתה נאלץ להישאר בבית, לכן באתי ללמוד איתך בביתך. כך כביכול השי"ת הוא יושב ושונה כנגדו, ולפעמים אדם לא מגיע ללמוד מה שהשי"ת רוצה ללמוד איתו, אז השי"ת עושה לו מצב של קושי, הפסד ממון או כל עגמת נפש, שכך האדם מתבונן ולומד ידיעה חדשה באמונה, מתבונן אם עשה נכון או לא, והוא זוכר שעכשיו מתחבר אצלו קאפיטל תהלים.

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען זי"ע התיישר הרבה תחת השלטון הרומני, ויש ממנו הרבה ניגונים שהוא חיבר, וידוע שכל ניגון נולד אצלו כשעבר עליו משהו, כשהגוי עשה לו כך וכך האיר עליו אותיות של איזה פסוק ועשה מזה ניגון, כי המצב מעורר את המוח לחשוב וללמוד אור חדש של חזקת באמונה וקירבת אלוקים.

השי"ת עשה שתמיד יהיו בעולם מצבים חדשים, שאלות חדשות שלא היו פעם או שאין עליהם תשובה ברורה, לא רק שאלות

ואז יש לו כבר חצי תשובה כי הוא יודע את מי לשאול, זה חילוק גדול מאדם שהוא מבולבל.

בדומה לכך, אדם שנמצא במצב לא הכי טוב, עליו לדעת שנבנה אצלו עכשיו פרשה בתורה, 'טוב לי כי עיניתי למען אלמד חוקיך' (תהלים קיט עא), השי"ת מלמד אותו עכשיו תורה חדשה. בכל מצב שאדם עובר, עליו לדעת את מה שאמרו (ברכות ה, א) יפשפש במעשיו, ושיסורים ממרקי עוונותיו של אדם (סם), ואת שאר מאמרי חז"ל שיש לעשות תשובה ושיש להודות גם על הרעה, אבל יש עוד משהו שהוא אולי הדבר הראשון שעליו לדעת, נקודה אחת שבזה מונח גם היפשפש וגם ההודאה ולפעמים מפספסים את זה, להתבונן שעכשיו מתוך הצרה נכתב קאפיטל חדש בתהלים, עכשיו מתגלה אליך אור חדש בתורה.

צרות ויסורים זה לא דווקא הנסיון של החיים, טרגדיה נוראה של"ע גם זה קורה וגם בזה צריך לדעת איך להחזיק מעמד כראוי, אלא אף כל מצב שקורה לאדם שהוא לא כפי שרצה ותכנן, כל עגמת נפש שגורמת לו קצת טינה בלב, וכפי שהגמרא (ערכין טז, ב) אומרת, עד היכן תכלית יסורין, אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו וכו', אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזוג לו בצונן בצונן ומזוג לו בחמין וכו', אפילו נהפך לו חלוקו וכו', אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים. בכל מצב כזה של עגמת נפש לא די בכך שאדם ממשיך הלאה ולא נשבר, אלא צריך לזכור שזה יסורים ולא לפספס את ההתנהגות הנכונה והרצויה אז.

בנושא של יסורים יש אי בהירות אפילו אצל יהודים שכן מתבוננים ומקיימים

שהוא שואל את קושייתו מילה במילה, מה ההרגשה שלו, הוא קופץ משמחה, ולכאורה מדוע, הרי הקושיא נשארה אותה קושיא, מה נוסף עכשיו. בפרט אם גם למהרש"א אין תירוץ לקושיא, או שהוא רק מסיים ברמיזה 'ויש ליישב', או כפי שמצוי בחידושי רעק"א שהוא מסיים 'וה' יאיר עיני', מהי א"כ השמחה ששאלת את קושיית המהרש"א או רעק"א. רק השמחה בזה היא שמתברר שאני לא לגמרי מבולבל, אני לכל הפחות לומד בכיוון הנכון. לא כמו שלומדים לפעמים סוגיא ויש מצב שלא ידע מאי קאמר, כשאין כלל מושג והבנה זה קושי גדול, אין שום סיפוק, זה אי בהירות שלא מביא את האדם להיות פרה ורבה, כשאינו מתקדם לאיזו הבנה זה מצמצם את המוח, והרבה פעמים מורים לכה אחד שיעזוב עכשיו סוגיא זו וידלג עליה, אם אין לך את השמחה של מצוה והחדוותא דאורייתא, אתה לא חושב מהלכים חדשים, אז תעצור ואח"כ תחזור לזה. משא"כ כשאדם לומד סוגיא ובונה גג על גג, והקושיא מתחילה אחרי שהוא יודע את הסוגיא, אז זה פרה ורבה וזה מביא שמחה. אלו שמלמדים דרך הלימוד אומרים שכשיהודי לומד ורוצה לדעת אם הבין את דברי התוס', שיסתכל מה המהרש"א מקשה, אם הוא אינו מבין מה שמקשה סימן שלא למד טוב את התוס', ואם מבין את קושייתו ובוודאי אם מוצא ששואלים את קושייתו סימן שהוא לומד טוב, זאת מלבד שצריך תמיד להתפלל שהקב"ה יאיר עיניו.

והנמשל לענייננו, **כשאדם עובר מצב לא רצוי**, כל מיני קשיים, משהו שלא היה יכול להאמין שכך יקרה לו, לפעמים אצל ילדיו שאחד מהם הוא לא בדיוק כפי שציפה, ולפעמים גם אדם אצל עצמו לא חשב שהוא בדרגה כזו שיצא מכליו בגלל

בנושאי טכנולוגיה שפעם לא היה בנמצא, אלא גם כל מיני מקרים שצריך לחשוב מה התורה אומרת בכזה מצב, המצב עושה שנעשה מזה שאלות ותשובות חדשות. **יהודי בכל מדריגה הקב"ה שולח לו מצבים שההתבוננות בהם פותחת לו שערים של תורה.**

מסיים ה'דגל מחנה אפרים', דוד המלך היה בדיחא דמלכא, הוא היה יכול לדבר אל השי"ת בדרך בדחנות, ובדרך זו הוא אומר שם 'לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצוותך מאוד', שכיון שאין גבול לתורה, לכן הוא מבקש שיוכל ללמוד את התורה לא רק דרך מצבים קשים, כי אם כל תורה היא רק דרך יסורים אף פעם לא ייגמרו היסורים, לכן הוא מבקש שיוכל ללמוד גם בלא יסורים.

ללמוד את המצב כמו שלומדים תורה

בדברי ה'דגל מחנה אפרים' מונח יסוד חשוב, שאם ח"ו יש לאדם מצב של יסורים, **עליו ללכך את המצב ולהפוס מה זה מלמד אותו, להתבונן במה אני יכול להיות עכשיו יותר חכם בתורה.** והסיבה שכל כך חשוב להגדיר שענין היסורים זה ללמוד תורה, כי אם אדם רק ילמד את מאמרי חז"ל על יסורים כפשוטן, שיפשפש במעשיו ויודה על הרעה וכדו', יכול הוא להישבר, כי הפשט הוא שאני אשם, עשיתי עבירות, וזה מצמצם את המחשבה, **וכשניגש למצב עם עצבות אינו יכול להתרומם ולהתעלות.** לכן מביא ה'דגל מחנה אפרים' אור חדש לכל המאמרים הללו, הוא אומר בוא נלמד את המצבים שעוברים עלינו כמו שלומדים תורה.

ואיך לומדים תורה, נקח למשל יהודי שמתיישב ללמוד ולא מבין פשט בתוס', הוא מעיין ומנסה להבין אבל אין לו פשט, מה קורה כשהוא פותח במהרש"א ומוצא

שהחכמה שלו. זה היסודות להצליח בלימוד התורה, ואותם יסודות יש גם במצבים שאדם עובר, שמתייגעים ללמוד מהם, ומבקשים מהשי"ת שיאיר עינינו מה ללמוד מהמצב. ולפעמים כשאין הרחבת הדעת צריך לעצור, ואח"כ לחזור לזה. זה היסוד הגדול של ה'דגל מחנה אפרים'.

יסוד זה מבואר גם בדברי ה'מאור עינים' (ישמח לב על מס' יומא), שאין מושג כזה **שהקב"ה מרחיק את האדם, מהיכי תיתי שירחיק בני אברהם יצחק ויעקב**, כל מצב שגורם לאדם ביטול תורה ותפילה וישב הדעת, לא הפשט שזה ריחוק, אלא שיש **עכשיו ביכולת ללמוד אותך דבר חדש**. הקליפה עושה מסך ולבוש שיראה לאדם שהמצב מרחיק אותו מהשי"ת, זה לבוש שבא להפריע שלא יראה את המצב בבחירות, אבל **המצב כשלעצמו מאיר הבנה חדשה בתורה, הבנה חדשה בהנהגת הבורא, אפשר כל כך הרבה ללמוד מכל מצב**.

הגמרא אומרת (סוכה כא, ב) מנין שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד, שנאמר (תהלים א, ג) 'ועלהו לא יבול'. זה כדאי לשמש תלמידי חכמים ולשהות בקרבם כי אפשר הרבה ללמוד מהנהגות שלהם, בכל פסיעה שלהם רואים אור אחר של תורה, ואם אפשר כל כך הרבה ללמוד מת"ח בוודאי אפשר ללמוד מהשי"ת איך הוא מתנהג, לראות איזה מצבים הוא מעמיד בבריאה. אדם שהיה לו הצלחה גדולה ומיד אח"כ היו לו בזיונות, שיחשוב רגע, הרי הקב"ה עשה כאן איזה מהלך, אולי רצו מן השמים שלא תגיע לידי גאווה, או אולי היה למישהו עין רעה עליך והבושה מנעה מזה לפגוע בך. אדם התכוון הרבה ליום טוב ולבסוף היתה לו נפילה, עליו להתבונן בחלק התורה שבוה, אולי לא מספיק

משהו קטן, או ענין של רפואה, או פרנסה שפתאום הכל נופל, וכל סוג נסיון שהוא אינו יודע איך זה מגיע לו. זה מזעזע את האדם, ואז אומרים לו דע לך שהקב"ה רוצה ממך יפשפש במעשיו, יכול להיות שאדם יקח את זה בתור עונש, הקב"ה רוצה להפיל אותי מכל המדריגות, ובאמת זה מגיע לי, אני לא צדיק הדור, אבל זה מצמצם את מוחו ולא מביא תועלת. בא ה'דגל מחנה אפרים' ואומר תירגע, זה קושיית המהרש"א, כלומר, **הקב"ה לא מכה אדם כשהוא לא בר הכי**. מלמדי תשב"ר יודעים זאת, שיש ילדים שאין עם מי לדבר בכלל, אבל יש ילדים שבגלל שהם בר הכי יש מה לדבר איתם ולנענע אותם. **לכן קח את המצב עם שמחה של מצוה ורוגע, תתבטל ותכניע את עצמך להבין מה השי"ת רוצה לומר לך**.

תורה אי אפשר ללמוד מתוך צמצום המוח, שמעתתא בעי צילותא (מגילה כח, ב), צריך הרחבת הדעת, לפעמים צריך לאכול בשר כדי להבין תורה (ב"ק עב, א), **צריך אויר טוב, ללמוד מתוך שמחה של מצוה** שיהיה 'שמועה טובה תדשן עצם' (משלי טו ל), שהמוח יהיה פרה ורבה. **הגמרא** אומרת (שבת ל, ב) שרבה כשלמד עם תלמידיו היה זה ביראה אבל לפני שהתחיל את השיעור אמר מילתא דבדיחותא, הרעיון הוא **לפתוח את הכלים, ללכת עם הרגשה שזה טוב**. וכך גם לענין היסורים, כשהשי"ת הכניס את האדם למצב של יסורים, **עליו להתבונן בזה בכללים של לימוד התורה, קודם כל עם הרחבת הדעת, כדי שתהא אפשרות לדבר איתו. להתבונן בהרחבת הדעת שהקב"ה דופק בדלת ורוצה ללמוד איתנו**, זה אחד מהמהלכים שהקב"ה לומד איתנו. **הגמרא** אומרת (נדה ע, ב) מה יעשה אדם ויחכם, **ירבה בישיבה ויבקש רחמים ממי**

בדווקא עשיתי שיסחיו דעת ממצבם, כדי שלא יהיה רושם של היפך האמונה, ואז היה תוקף לקליפה.

ולכן כשהשי"ת דיבר איתו בשירה, שאז כבר נגמר הנסיון, אז היהודים כבר הבינו למה היו צריכים לעבור הכל, ולאט לאט הבינו שכל הגלות במצרים היה כדי להוציא הנצוצות ולהזדכך לקראת קבלת התורה, ו'תכבד העבודה' היה כדי ללמוד עוד דבר, אז הם אמרו שירה. השירה היתה כמו מראה שנשקף בה כל מה שעברו, הכל מונח בשירה, אז הם הבינו למה היו צריכים לעבור הכל. המציאות של ניגון היא שמתחברים כמה תוים יחד, כשיש רק הבל של תקיעה גדולה זה לא ניגון, זה שהיהודים שרו שירה היינו **שחיברו את כל הקטעים של מה שעברו, למדו והבינו את התורה שבזה**. מונח כאן יסוד גדול, תוך כדי היסורים לא מבינים עדיין, אי אפשר עוד לשיר, אולי אפשר על שם העתיד.

אבל **צריך עדיין להתייגע**, יש הרבה אופנים להשיג תורה על ידי יגיעה, יגיעה זה לא רק שאין לי עכשיו כוח אבל אני לומד, זה גם שמתייגע לחזור וכדו'. ולמה באמת תורה צריכה יגיעה, כתוב **מהאר"י הק' ז"ל שמכיון שתורה זה אור, לכן כדי שתאיר על הנשמה צריך להתבטל ולהכנע**, ואם לא מתייגע בתורה יש עדיין קליפה של 'כוחי ועוצם ידי' והאור לא יכנס, יכול לשבת ליד הגמרא ולא יכנס כלום למוח, **מוכרח להיות יגיעה. וכמו שיגיעה ללמוד ברציפות זה מזכך את האדם, כך יש יגיעה כשצריך לעבור מצב קשה, יגיעת הנפש**, הספקות שיש לו, והתפילות גם כשליבו סגור והוא מתפלל מתוך הצער, זה עושה שיהיה בהכנעה. לא יגיעה שאני גיבור, תן לי עשר דקות ותראה מה אני יכול, כי זה לא ביטול וזה לא מביא אור.

התפללתי על סייעתא דשמיא. **צריך ללמוד מהנהגות הבורא, ולהבין שהקב"ה לא מרחיק אדם, מה שנראה ריחוק זה קליפה, המהות הוא שהוא מקרב אותו ולומד איתו.**

ודאי יש לפעמים בלימוד בחברותא שאחד לא באותה דרגה של השני, לפעמים אברך לומד עם בחור, והוא צריך לקרוא לו שיישב וילמד, לעשות כל מיני פעולות שיישב וילמד, או לעצור בעדו שלא יתקדם מדי רק יחזור, ואז זה לא כל כך געשמאק, אבל כשהרצון הוא ללמוד, כשמעמידים עצמם כראוי זה געשמאק.

בתוך הצרה קשה להבין

בערוגות הבושם פרשת בשלח (ד"ה אז ישיר משה וגו' במ"ד ה"ד נופת) מרחיב לבאר, שבמצרים היה למשה רבינו תמיהה על הנהגתו ית', הוא הרי נשלח לומר לישראל שיגאלו ולמעשה נעשה 'תכבד העבודה', ומשה רבינו התאונן 'למה זה שלחנתי', ולא שמושה רבינו פקפק בהנהגת הבורא, רק היה לו צער גדול וחזק על שרצה להכניס אמונה בישראל, והכלל הוא שאין דבר שעושה רושם חזק באדם כמו בפעם ראשונה, משה רבינו היה כל כך כאוב שהנה נגמר הקליפה של מצרים, והוא בא לבשר זאת לבני ישראל אך הם לא שמעו לו והכל התהפך. משה רבינו הבין אז שלא בטוח שתהיה עוד הזדמנות כזאת, פעם הבאה לא אוכל לבוא שוב, כאב לו שנחסרה הזדמנות של אמונה, שכוחה היה יפה ברושם הראשון. אך השי"ת אמר לו בקריעת ים סוף, כשיש מצב לא טוב וכבר חושבים שהולך להיגמר **ואח"כ ממשיך, זה סימן שיש עוד לימוד**. תדע שהיה כזה מין קליפה, שאם ליהודים היה ישוב הדעת ולא היו עסוקים בעבודת פרך, היו כוחות הקליפה משפיעים עליהם לרע, ונמצא שמה שאתה חושש זה בדיוק להיפך,

ב'דגל' ו'תולדות' מובא מושג שכאשר צדיקים מחדשים חידושי תורה הם מורידים שפע, והקב"ה מזמין להם חידושי תורה לפי השפע שצריך לבוא לעולם, אם עכשיו העולם צריך כזה שפע אז יפול לצדיק ברעיונו כזה חידוש. כעין זה הוא גם בלימוד התורה שהשית"ת מזמין לפתחנו בכל מיני מצבים, לא צריך ללמוד רק מה שאני אוהב ללמוד, לפעמים צריך ללמוד מושגים חדשים, זה חלק מיגיעת התורה. וכמו שיש לפעמים שגם תלמידי חכמים גדולים לא יודעים מושגים בתורה שלא נפגשים בהם, וצריך שיקרה איזה מצב שיביא אותם ללמוד את זה. המושג של תורה זה יגיעה שמכופפים את הראש למצב, להבין שזה עוד מהלך איך להתקרב לרבש"ע.

לכל אחד יש חלק בתורה

מצוי בפי הבריות השקפה כזאת שטוענת שהצלחה בתורה תלויה בכישרון, זה ל"ע מין קליפה ושקר שבא מאומות העולם, לומר שיש יהודי שבנוי ללמוד תורה ויש שהוא יהיה יהודי טוב אבל לא בנוי ללמוד, זה לא נכון, לכל אחד יש תפקיד אחר אבל הכל זה תורה. לפעמים הטעות היא שחושבים שצריך להכריח אדם ללמוד תורה, כי אם יצא לעבוד זה נפילה והוא לא יוצלח, כל זה הוא טעות בהבנה מה זה תורה. לכל יהודי יש חלק בתורה, הגמרא אומרת (סנהדרין צא, ב) כל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו גזלו מנחלת אבותיו, המהרש"א שם מפרש שזה טעות לומר שיש אנשים שבאו לעולם ולא יכולים להתחבר לתורה, אין מציאות שאדם לא קשור לתורה. השקפה זו נובעת מתערובת של שני ענינים, חושבים שכמו שיש אנשים שאוהבים חלק כזה בתורה ויש שאוהבים חלק אחר, יש מי שאוהב עיון ויש מי

כדי שהתורה תוכל להאיר על נשמתו צריך יגיעה של הכנעה, יהודי יש לו מצבים בחייו שלומד תורה מתוך קושי, ועצם זה שלא מוצא חן בעיניו ומכופף את ראשו למצב הזה, זה היגיעה בתורה שיבין את התורה שמונחת בזה. השלב הראשון כשקורה לאדם איזה מצב, שהוא לא מסכים לזה, הוא אומר אולי זה לא אמת, אז זה עוד לא השלב של ללמוד תורה, אך לאט לאט הוא מבין שזה המצב והקב"ה רוצה שילמד מזה, רוצה לראות מה אני עושה. וכמו שבלימוד כפשוטו, אדם שלומד ברציפות זה לא רק יגיעת הגוף אלא יגיעת הנפש, וכן אדם שקם מוקדם העינים נעצמות לו והוא עומד על רגליו, או שחוזר על לימודו עוד ועוד אף שכבר נבחן על זה והיה מעדיף ללמוד דברים חדשים, כך גם כשהשית"ת הביא לו מצב בחיים ללמוד, זה עצמו היגיעה.

יש כל מיני יצר הרע, יש אצל בחורים מצב שרוצה דווקא ללמוד משהו אחר, רוצה ללמוד את הלימודים שלו, רוצה עכשיו לספר סיפורי צדיקים, אבל צריך לדעת שיש זמן לכל דבר, מי שלא יכול להעמיד את עצמו לסדרים קשה לו להצליח, זה אותו קושי ונסיון שבחזרת הש"ץ פתאום חשקת התורה פורצת בעשר מעלות, ההצלחה באה כשאדם מבטל את עצמו, אם השית"ת צוה ללמוד את זה אז אני לומד את זה. יש לפעמים שהוא ברוגז על המצב שלו, אני לא יכול ללמוד, זה ביטול תורה, זה אומר שהוא לא רוצה ללמוד מה שהשית"ת רוצה ממנו שילמד, זה נקרא שקשה לו לבטל את הרצונות שלו, צריך להתאים את עצמו לסדר. זה לא מושג ששייך רק לבחור בישיבה, רק מושג שאדם הוא לא בעל הבית כאן אלא מעמיד את עצמו לתכנית של השית"ת, אם עכשיו צריך ללמוד את סוגיית בין אדם לחבירו, אז זה מה שאני עושה.

ודברים עם שכן, אין בעיה או איסור לקרוא את פלוני לבית דין, אבל קודם תתפוס שזה לימוד, זה קושיית המהרש"א, לפחות תשאל ותבין שיש כאן לימוד שהביאו לך מן השמים. מי אינו בקטגוריה הזו ליהנות מהתורה וללמוד עם השי"ת, יש שקשה להם שעות רבות ללמוד את אותיות התורה, אבל **האור של התורה מה השי"ת רוצה ממך זה אפשר תמיד ללמוד, היגיעה בתורה היא לא מה אני רוצה, אלא מה הקב"ה רוצה ממני.** כל המצבים של החיים מלמדים אותנו דברים חדשים, לחפש עצות איך להישאר יהודי שמור כזו סביבה ובכזה מצב, בצעירותו חשב שרק בצורה כזאת וכזאת ועכשיו מגלה שיש עוד צורות. המושג שיש אדם שהוא לא בן תורה זה לא נכון, רק יש שלומד כך ויש שלומד כך, כמו שיש שאוהבים לקרוא ויש שאוהבים לשמוע, יש שצריכים ללמוד לבד ויש עם חברותא, **הדריכים הם אחרות, אבל הנשמה היא אותו דבר, והכל על ידי יגיעה.**

המורם מכל האמור, שחג הסוכות מלמד אותנו **למצוא את החלק בתורה בכל מצב ומצב,** היהודים היו במדבר והשי"ת הביא להם ענני כבוד, נעשה מזה פרשה בתורה ונעשה מזה יום טוב. וכפי **שצדיקים** אומרים שאדם יכול לעשות שלא יצטרך לעבור מצבים קשים, ע"י שמתייגע בלימוד העניינים, כענין העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריב קרבן, ואז לא צריך לעבור את הפרשה בעולם הזה. כלל הדברים, שנזכר **ונדע שבכל המצבים השי"ת מלמד אותנו תורה, ומקרב אותנו אליו.**

יעזור ה' שנוכל לשמוח ולנצל את היום טוב להתקרב אל השי"ת.

שאוהב בקיאות, **וחז"ל** אמרו (ע"ז יט, א) לעולם ילמד אדם במקום שליבו חפץ, כך גם יש אנשים שלא קשורים כלל לתורה, אבל זה לא נכון, **כי מקום שלנו חפץ הכוונה רק מהו החלון שמביאו לקרבת אלוקים, אבל ודאי שיש לכל אחד חלון.**

סיפר לי יהודי שכשהיה בחור לקחו אביו להתברך מפני הגאון הגדול ר' משה פיינשטיין זצ"ל, וכשהגיע תורם אמר אביו לר' משה שבנו זה אין לו חשק ללמוד תורה, וביקש שיברך שיהיה לו חשק. אמר ר' משה שאינו מבין, הרי יש הרבה חלקים בתורה, ואם אין לו חשק ללמוד גמרא יכול ללמוד דברים אחרים, משניות או חומש. האב חיך ואמר שוב אבל אין לו חשק, אמר ר' משה עוד כמה דוגמאות שאפשר ללמוד, אבל האב שוב חיך וחזר על השאלה, עד שר' משה אמר אני לא מבין את השאלה, ופטרם לשלום. הפשט הוא שאין דבר כזה שאין חשק, **תמיד אפשר למצוא חיבור לתורה.** ואם כתוב שצריך ללמוד 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך', זה לא רק בכל הזמנים אלא גם בכל המצבים, כגון כשהולכים ברחוב יש עוד סוגיות ללמוד, סוגיא של שמירת העינים ועוד כל מיני דברים שצריכים ללמוד בדרך, ומי שמפסיק ואומר מה נאה אילן זה הרי זה מתחייב בנפשו (אבות ג ז), זה גם לימוד להתבונן ביופי הבריאה, אבל **אם השי"ת רוצה ללמוד איתך עכשיו משהו אחד למה אתה מחפש ללמוד משהו אחר.**

אדם עובר מצב מסוים, למשל **מצב של קושי בפרנסה, תלמד את זה ותתורומם מזה,** למה לברוח מזה ולחפש ללמוד משהו אחר, למה לשלח חברותא אחד בשביל ללמוד עם חברותא אחר. אדם יש לו דין

יום ראשון שבוע שחל בו סוכות י"ג תשרי תשפ"ב

כי יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני

באמת מהות העבדות ויהיה מוכן לקבלת התורה, ואנו כשהיינו במצרים, רכשנו תכונה זו ונעשינו ראויים לקבל התורה.

כשאנו מודים בליל פסח ובכל השנה על יציאת מצרים, לא רק על היציאה אנו מודים, אלא גם על היותנו במצרים, כי שם זיכר אותנו הקב"ה ועשה אותנו בני אדם הראויים לקבל את התורה¹. הנה כי כן, איך הגיעו בני ישראל לענות 'נעשה ונשמע'. הקב"ה ציין את זה לשבח ואמר - מי גילה להם רז זה? הלא זה דבר מפליא ומתמיהה. כשמציעים לאדם לקנות משהו, הוא דבר ראשון רוצה לשמוע במה מדובר. ואם נשמע אותו אומר: "אקנה ואח"כ אשמע במה מדובר", הלא נבין מיד שמהו קרה לו. כשבני ישראל ענו אמרו 'נעשה ונשמע', הבינו שמהו קרה להם.

לא עשה כן לכל גוי

אכן על זה אנו נותנים הודיה לה', כי דבר גדול לנו בזה שהפך אותנו להיות אנשים ראויים לקבלת עול. וכן אנו אומרים "אילו קרבנו להר סיני דיינו", כי שם נעשינו עוד יותר ראויים לקבלת התורה באשר פסקה זוהמתנו. הקב"ה לקח אותנו שלב אחרי שלב ועשאנו יותר ויותר ראויים, ואח"כ כאשר נתן לנו את התורה, היא נקלטה בנו תיכף ומיד. ומיני אז כל יהודי ראוי ומוכשר לקבלת התורה. כשהיה לומד

הכנת הנפש לקבלת אור המצוות

הרבה אנו מוצאים בדברי חז"ל, בגמרא ובמדרש, שבני ישראל זכו למצוות בשכר מעשיהם או בשכר מעשי האבות. דוגמא לדבר, במסכת סוטה (יז, א): דרש רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל, זכו בניו לב' מצוות: חוט של תכלת, ורצועה של תפילין. וביאורו של דבר, כי הנה לכל מצוה יש אור גדול המאיר את הנשמה, אבל האדם צריך להיות כלי ראוי להכיל אותו אור. מי שמקבל מתנה רוחנית ואינו יכול להכילה², אין לו כלום ממנה. למשל, אם בור ועם הארץ יקבל במתנה ספר חדש של ביאורים על הש"ס, לא יהיה לו כלום ממנו, מאחר שאינו מבין את הכתוב בו ואינו יכול ליהנות ממנו. אף כאן, זה שהקב"ה נותן לנו מצוות, עדיין אינו מכריח שנוכל להכיל אותן, כלומר ליהנות מהן ולהשתנות על ידן. אנו צריכים להיעשות כלי שיכול להכיל מצוות אלו.

אכן לענין קבלת התורה באופן כללי, כבר נתבאר על-ידי מפרשי התורה³, שבעצם היותנו במצרים מאתיים ועשר שנים, התרגלנו לחיות כעבדים הנכנעים לאדונם ונושאים עול על צווארם, ובזה נעשינו ראויים לקבלת התורה. ובלי זה לא היינו יכולים לקבל את התורה כראוי כי לא היינו מבינים מהות השתעבדות לאדון. האדם מוכרח שתהיה לו תכונת העבדות כדי שיבין

א. פארנעמען - to contain it.

ב. ראה אברבנאל בראשית טו, בשם הר"ן. והובא ב'גבורות ה" פ"ט.

ג. ראה שלה"ק מסכת פסחים, דרוש לשבת הגדול, דרוש רביעי, בארוכה.

תחת העץ, זכו בניו למצות סוכה. **האבות הקדושים התבטלו לה' בכל אופני הביטול ונעשו על ידי כן ראויים לכל המצוות כולן, וכן תולדותיהם כמותם.**

גודל ההשפעה כמידת ההכנה

ובזה צריך להבין שאין הדבר נגמר, אלא מעתה **ככל שהאדם מכין את עצמו יותר** למצוה מסוימת, **הוא נעשה יותר ראוי לאותה מצוה וממילא היא תשפיע עליו יותר.** יש להמשיל זאת למגיד שיעור בישיבה שצוה את תלמידיו לעשות הכנה לשיעור. הגיע בחור אחד בעל תפיסה חזקה ואמר: "אני איני צריך להכין יותר מדי". העביר את זמנו בשינה ורק ברבע השעה האחרון הציץ ברשימת מראי המקומות, ועבר בחטף על דברי התוספות והרשב"א והרגיש שהוא מוכן ליכנס אל השיעור... יש לו באמת תפיסה חזקה, וכשהמגיד שיעור מדבר על התוספות והרשב"א, הוא מבין במה מדובר, אך כולם מבינים שאינו דומה למי שהתייגע תחילה בדברי התוספות והיה לו דרך אחד בהבנתם וחשב שהוא המהלך הנכון עד שראה שפרט אחד אינו עולה יפה לפי דרך זו, ואימץ את מוחו ואחרי גיעה רבה יחד עם חבירו זכה לדרך חדשה בהבנת דברי התוספות שעל פיה גם אותו פרט מיושב הפלא ופלא. ואח"כ פתח את הרשב"א וניסה לחשב אם דבריו עולים בקנה אחד עם דברי התוספות או לא ונשא ונתן הרבה בדבריהם, כי הוא בוודאי יבין את השיעור הרבה יותר לעומק. הוא יבין את ההוה אמינא ואת המסקנא ואת כל מהלך הדברים. זוהי המציאות. **המציאות היא שתפיסת הדברים הדקים תלויה במידת ההכנה קודם לכן.**

אף כאן, אמת שהאבות הקדושים פעלו בהתבטלותם לעשות אותנו ראויים לכל

תורה נכונה, הוא מבין אותה וקולט מה הקב"ה רוצה ממנו.

לעומת כן, הגוי, אינו ראוי לקבלת התורה, ולכן אמרו שגוי שלומד תורה חייב מיתה, כי אין התורה נקלטת בו. הוא יכול למשמש בה מצד לצד, אבל אור התורה אינו יכול להיקלט בו, כי אינו כלי מוכשר לזה. אולי יוכל לשנן את הידיעות, אך לא מעבר לזה, בדומה לאנשים שאינם ראויים ללימוד הקבלה ולומדים. הם מתעסקים עם הידיעות והמשלים והגימטריות והמידות והספירות, ודי להתלוות אליהם יום אחד כדי לראות שאין כל זה שייך אליהם כלל. זה לא בשבילם. הם לא זיכרו את עצמם. האדם צריך להיות כלי ראוי לקבלה, וכיון שהוא נעשה כלי ראוי, בשלב האחרון הוא לומד את הידיעה, ותיכף ומיד נשמתו קולטת אותה ויודעת מה להוציא ממנה. ועל זה אנו נותנים הודיה לה', על שזיכך אותנו במצרים והוציאנו משם לאחר שנעשינו ראויים לקבל על עצמנו עול התורה.

מעשה אבות סימן לבנים

אולם באופן פרטי יש לכל מצוה את התכונה המסוימת שלה, והאדם צריך להכין את עצמו על-ידי רכישת אותה תכונה. וזהו שאמרו שבזכות ביטולו של אברהם אבינו כאשר לא רצה לקחת מחוט ועד שרוך נעל שהציל במלחמת סדום, זכו בניו למצות ציצית ומצות תפילין, כי הבנים דומים לאבות, כמו שאמרו **חז"ל** שזרעם של אברהם יצחק ויעקב הם ביישנים רחמנים וגומלי חסדים, ולכן על-ידי כל מסירות נפש שהיתה לאבות, נתקיים בבניהם מעשה אבות סימן לבנים ונעשו ראויים לעוד מצוה ועוד מצוה, עד שנעשו ראויים לכל המצוות כולן. וכן הוא בענין מצות סוכה כדאיתא **במדרש תנחומא** (וירא ג) שבשכר וישענו

מבואר בדבריו המאירים של ה'מאור ושמשי', ונקדים: הנה בין למאן דאמר סוכות עשו להם ובין למאן דאמר ענני הכבוד היו, נס גדול נעשה להם לבני ישראל, שהרי הלכו במדבר במקום ששורצים בו מזיקים, והקב"ה הגין עליהם הן מהמזיקים והן מצינים ופחים. זהו הטעם הפשוט של מצות סוכה, כמו שכתוב בתורה (אמור כג, מג) "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל".

אך ידוע מה שהביא האוה"ח הק' (פרשת מסעי) והוא מבואר הרבה בזה"ק שאין המדובר בסכנות גשמיות בלבד, אלא גם בסכנות רוחניות, כי המדבר הוא מקום שיש בו מזיקים רוחניים יותר מהקיים בכל העולם. שם שולטים כוחות הטומאה, שהרי אין צומח שם כלום ואין בו נפש חיה, ובמקום שאין בו חיות, יש בו נחשים ועקרבים, וכמו שהוא נקרא בתורה (עקב ח, טו) "המדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים", והמזיקים האלה מבקשים לפגוע באדם ולגזול ממנו את קדושתו, וכשהקב"ה הקיף את בני ישראל עם ענני הכבוד או עם הסוכות שבנו, הגין עליהם גם מאותם מזיקים רוחניים. המזיקים היו שם, אבל הקב"ה הגין על בני ישראל שלא יוכלו המזיקים להתקרב אליהם.

לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה

ומה עשו בני ישראל כדי לזכות לכך? הרי תמיד צריך אתערותא דלתתא כדי להיעשות כלי ראוי. הלא תראה שאפילו בשביל לצאת ממצרים, הוצרכו לדם פסח ודם מילה. מבאר ה'מאור ושמשי' בלשונו הקדוש (רמזי יום א' של סוכות): אבותינו בצאתם ממצרים זכו לענני כבוד בזכות

המצוות, עם כל זה הדברים פשוטים שככל שיוסיף האדם לעשות את הדבר המסוים הנצרך לכל מצוה ומצוה, כך יקלוט יותר מהארת המצוה. ניקח לדוגמא את מצות תפילין. לתפילין יש כח גדול לשעבד את האדם להשי"ת, היינו שגם כאשר יעמדו לנגדו פיתויים גדולים שימשכוהו בחזקה, יוכל להישאר על עמדו ולומר: "יהודי אני ואיני יכול לעשות ככל העולה על רוחי". הנה ברור הדבר שאם ילמוד קודם התפילה דף גמרא ואח"כ יאמר 'הנני מכוון' בהתעוררות גדולה ויכוון היטב באמרו "לשעבד בזה תאוות ומחשבות לבנו", ובהמשך "ולא יפתנו ולא יתגרה בנו יצר הרע ויניחנו לעבוד את ה' כאשר עם לבבנו", כשהוא חושב על נסיונותיו, ויברך ויתחיל לקשור את התפילין על זרועו, שאור התפילין ייקלט בו יותר ותהיה לו יותר סייעתא דשמיא במשך היום. והאמת שאפילו הברכה בעצמה מכינה את האדם. אשר קדשנו במצוותיו. הקב"ה קידשנו ונתן לנו מצוה מלשון צוותא, להיות מחובר אליו על-ידי המצוות. כשהאדם אומר את הברכה בהתלהבות, הוא נותן בכך רשות לאור התפילין לחדור לנשמתו ולהשפיע עליה. אח"כ מתפלאים איך אדם זה יש לו כוחו כנגד יצרו לעומת חבריו שאין לו. והתשובה היא, שהוא הכין את עצמו לקבלת אור התפילין והוא לא הכין את עצמו לכך.

כי בסוכות הושבתי את בני ישראל

ובענין מצות סוכה ג"כ יש דבר מסוים שהאדם יכול להכין בו את עצמו להיות יותר ראוי לקבלת אורה, וזה חוץ מעבודת יוה"כ וחוץ מלימוד הלכות החג וענייניו ובניית הסוכה, אשר כל אלה בוודאי מכינים את האדם למצות סוכה. והרי דבר זה

ד. ראה לדוגמא זה"ק תצוה קפג, ב והלאה.

שיכולים לעשות היום כשנמצאים בתוך הבית. ומה יעשה אם ירצה לנוח בצהריים? ומה יעשה אם השכנים ירעישו? היוכל לעשות משהו בשביל זה?! ומה יעשה אם יקפצו הילדים וידלגו על המיטות בשוּבבותם? והרי מדובר בחדר אחד לו ולבניו! אין לו ידיעה ברורה כיצד יסתדר. אבל הוא נכנס לסוכה לגור בה. לגור בה כל השבוע? כן. יהיה שם ישוב הדעת? בוודאי יהיה שם ישוב הדעת, **כי אם הקב"ה מצוה אותו - בוודאי יתן לו ישוב הדעת.** וכך הוא נכנס לסוכה בשמחה גדולה.

סוכה לשון הבטה והתבוננות

מסביר ה'מאור ושמש': "ולכן נקראת **סוכה, לשון הבטה והתבוננות** בדבר, **להתבונן על ידה באמונת אלוקי עולם**, וגם **סוכה לשון סכך והגנה, שהסוכה מגנת עלינו מכל מיני מקטרגין ומכל רע.** וגם **לעתידי ינצלו ישראל על ידה מלהט היום הבא**, כמאמר הכתוב (ישעיה ד, ו) וסוכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר, כי ימטר על רשעים וגו' (תהלים יא, ו), **שגם לעתידי ינצלו על ידי הסוכה** שהיא 'צילא דמהימנותא', והסוכה **תגין עליהם מחמת האמונה שהאמינו בה' בעולם הזה, ועשו כל המצוות מחמת אמונתם בו יתברך, וקיבלו עליהם עול מלכותו והמשיכו א-לוהותו עליהם**, ולכן לא זיקו להם חום השמש ולהט יום הבא, וינצלו מכל מיני פורעניות".

כוונת דברי ה'מאור ושמש' היא כזו: אם אנו מבינים שזו היתה הסיבה שבגינה זכו לענני הכבוד, אנו מבינים גם ש**ככל שיוסיף האדם לעשות פעולה זו בימינו, יזכה יותר לאור הסוכה. אור הסוכה הוא האור של**

האמונה שהאמינו בה' ויצאו לארץ לא זרועה ולמדבר שמם בלתי מיושב, וגם צדה לא עשו להם, ולכן **גם ה' שילם להם פעלם ומשכורתם, וסבבם בענני כבוד לחופך עליהם מחום השמש ולשמרם מכל נזק.**

הוי אומר: הקב"ה אינו נותן שכר סתם, אלא משלם מידה כנגד מידה. **בני ישראל זכו שהקב"ה יגן עליהם מפני שבטחו בו שיגן בעדם.** פשוט מאוד. מה הם חשבו כשנכנסו למדבר? הרי ידעו שיש שם נחשים ועקרבים! הלא הבינו שהם יכולים להינזק שם מהשמש. אך מה? הם אמרו: "אם הקב"ה צוה לנו להיכנס למדבר, אנו נכנסים, וכפי הנראה הוא יגן עלינו מכל המזיקים". אמונה כזו יוצרת ענני כבוד, כך לומד ה'מאור ושמש'. דומה הדבר לְעָרְב שמתחייב לשלם למלוה מפני שהמלוה סומך עליו ומוציא מעות על פיו¹, אף כאן, הקב"ה קיבל על עצמו להגן על בני ישראל מפני שסמכו עליו.

נמצאנו אומרים שבזכות בטחונם של יוצאי מצרים זכו למצות סוכה. בתחילה זכו לענני כבוד, ואח"כ זכו למצות סוכה שהיא זכר לענני הכבוד. מבאר ה'מאור ושמש': **"וגם אנו מקבלים עלינו אמונת ה' על ידי הסוכה, שאנו יוצאין מבתינו ונוה שאנן לסוכת עראי מחמת אמונת ה', כמו שעשו אבותינו שיצאו למדבר, ארץ אשר לא עבר בה איש"**.

אפשר להסביר זאת אפילו באופן מעשי. **כשהאדם יוצא מבית לסוכה, אינו יודע איך יסתדר,** ומה יהיה אם יהיה לו חם? הסכך הרי עוזר רק מעט להגן מחום השמש, אך ודאי שלא יוכל לקרר את האויר כפי

ה. ראה ב"ב קמז, ב ובח"מ סימן קכט בטושו"ע ובנו"כ.

שהעולם מתקרר יותר לביאת המשיח, המצב הזה הולך ומחמיר.

וזהו מה שכתב ב'מאור ושמש' שלעתיד **לבוא ניצל על-ידי סוכה**. תהיה מלחמה קשה, מלחמת גוג ומגוג, ויהיו כאבים רוחניים לרוב כמו שכתב הגה"ק **מבוטשאטש** זיע"א שחבלי משיח יהיה **צער רוחני**. המציאות בעולם תהיה **שהאדם לא יוכל להתחמק מהסכנות הרוחניות על-ידי אמצעים גשמיים**. אין דרך. מי שחושב שיש, שינסה. אין דרך גשמית להתחמק מכל הנסיונות. ואפילו יינצל האדם מנסיון אחד, זה ג"כ רק מפני שעשה את ההשתדלות מצדו על-ידי העמדת גדרים וסייגים וזכר שאת השאר יעשה הקב"ה באתערותא דלעילא, הלא שס"ה לאווין יש ואיסור אחד יותר מאוס מהשני, ומי מבטיח לו שיינצל מכולם?

אין עצה ואין תבונה

דומה הדבר למי שיש לו ט"ו ילדים וברור לו שעל אחד מהם הוא צריך להשקיע הרבה תפילות כי מלבד מה שהוא מתקשה בלימודו יש לו גם תכונות קשות. הוא אכן משקיע בו הרבה תפילות וסגולות וזוכה באמת לראות איך בנו משתנה ומתחיל לפרוח. למה? **כי הוא באמת ראוי לזה**. שהרי **התפלל הרבה ובטח בה' מתוך ידיעה שאינו יכול לעשות כלום בכוחות עצמו**. אולם לאחר עשר שנים הוא מגלה שדווקא בנו האחר שהוכתר בכל מדה נכונה ואשר בטוח היה שיהיה תפארת המשפחה ולכן לא השקיע בו תפילה, מסב לו צער גדול בנים לרוב, ואולי דווקא באופן שלא העלה בדעתו, ואפשר גם לאחר חתונתו. מה לעשות שהעולם מלא ברע והנסיונות קשים ואורבים בכל פינה. צריך להכיר

ענני הכבוד, ומה קורה למי שאור ענני הכבוד מאיר בו? **הוא מרגיש שהוא נמצא בתוך ענני הכבוד**. ואיך מרגיש מי שנמצא בתוך ענני הכבוד? **הוא מרגיש מוגן מכל צד ושאלף אחד אינו יכול לפגוע בו**.

האדם נקלע למצב שבני אדם כועסים עליו ומבקשים להזיקו. ברור לו כשמש בצהריים שהם מבקשים לגזול ממנו את פרנסתו ולהוציא עליו שם רע ועל ידי כן לקלקל לו שידוכים. הנה אם היה יודע שהוא מוקף בענני הכבוד, לא היה ירא מכלום, כי היה יודע שהגם שעומדים אנשים מבחוץ עם חיצים ובליסטראות, אין הם יכולים לפגוע בו. אכן כן, זה מה שקורה למי שאור ענני הכבוד מאיר בו.

צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו

וכן הוא הדבר בענין המזיקים הרוחניים הקיימים בעולם, כפי שנתבאר לעיל שבני ישראל ניצלו בלכתם במדבר גם מהמזיקים הרוחניים. הן כל אחד יודע שהעולם הזה מלא בכוחות הטומאה שמבקשים להפיל את האדם ולהורידו לשאול תחתית, כמו שכתוב **בתהלים** (לו, לב) "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו". אין צריך להיות חכם גדול להבין שכך הוא העולם. העולם מלא בכל מיני רע. האדם רק מסיח דעתו לשתי דקות ומיד פוגש אותו נסיון. הוא עומד במוצאי יום כיפור, הוא רק יוצא מבית הכנסת, והנה מגיע אחד לקראתו ומספר לו איזה לשון הרע או איזו ליצנותא על יהודי אחר. הוא הרי עמד כל היום וחזר בתשובה והדבר האחרון שרצה הוא לשמוע עכשיו לשון הרע, אבל מה לעשות שהעולם בדומה למדבר מלא ברע ואין צריך להחליט לקום ולעבור עבירה, אלא אפשר לשבת על מקומו בישוב הדעת והעבירה תבוא עד אליו. זוהי מציאות העולם הזה. וככל

יושב בסתר עליון

ואיך זוכים לשמירה? - על-ידי מצות

סוכה. כך איתא ב**זוה"ק** (רע"מ מצות שופר ק, ב): פִּינּוֹן דְּיִתְבִּי בְּסֻכּוֹת, הָא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן מְקַטְרָגָא [כיון שהם יושבים בסוכות, הם ניצולים מן המקטרגים]. ועוד שם (מצות סוכה קג, ב): יִשְׁרְאֵל יִתְבִּי בְּרִזָּא דְמַהֲמִנּוּתָא בְּלֵא דְחִילוֹ כְּלָל, דְּהָא מְקַטְרָגָא אֲתַפְרֵשׁ מִנְיָהּ [ישראל יושבים בסוכה שהיא סוד האמונה בלי יראה כלל, שהרי המקטרגים פרשו מהם]. המקטרגים פורשים מהיושב בסוכה, מפני שהוא יושב תחת צל כנפיו של הקב"ה.

הנה בתהילים יש מזמור שלם להסביר הנהגה זאת, וכן כתוב שם: בעולם יש שחל ופתן, שהם אריות ונחשים ועוד צורות הרבה של רע יש בו. איך תזכה שיתקיים בך "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך?" (תהילים צא, ז), הרי בכל פינה בעולם יש רע בלי סוף! והרי אנו שומעים חדשים לבקרים על צרות משונות האחת מחברתה (ויהי רצון שלא נשמע עוד ויקויים בנו תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה). איך ניצולים מכל אלה? עצה אחת בלבד יש - יושב בסתר עליון בצל שדי-י יתלונן (שם פסוק א). מי שיברח אל הסוכה, תהיה לו שמירה. העולם מוכרח להישאר כפי שהוא. הנחשים עדיין ימשיכו להסתובב בעולם. אבל הוא יהיה בתוך ענני הכבוד, והמזיקים יעברו לידו, אך מיד: "יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש" (שם פסוק ז), והוא עצמו לא יידע שאירע משהו, וכמעשה דבתו של רבי עקיבא שבעת חתונתה נתנה את מנתה לעני, ובלילה, הכניסה את סיכתה בחור שבכותל מבלי לדעת איזה נס מתרחש לה, ורק בקומה משנתה, גילתה שכאשר הכניסה את סיכתה בחור, נעצה

במציאות הזאת. גם בעבר היה כך, אלא שהרע נעשה יותר ויותר גלוי ככל שמתקרבים לדורו של משיח, והרי זה כמופתיהם של הצדיקים שבעבר היו יותר גלויים והיום הם יותר נסתרים. המהות לא נשתנה, שהרי הקב"ה מנהיג את העולם באותו אופן מאז בריאתו ועד עתה. רק מידת הגילוי וההסתור משתנית כפי רצון ה' לפי צורך השעה.

ובכן מהי העצה? **עצה אחת ויחידה יש**

- לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. האדם מוכרח לזכות לסוכה. אין עצה אחרת. **הוא זקוק לשמירה. הוא צריך שהקב"ה כביכול יתמסר בשבילו לסייעו.**

אם לא תהיה לו שמירה, יהיה הכל דברים בטלים. אולי יהיו לו רצונות טובים, אולי תהיה כוונתו טובה. זה לא יעזור לו. הוא צריך שמירה. מי שנמצא בין שודדים וגזלנים או בין חיות רעות, אם לא תהיה לו שמירה, כל הרצונות הטובים לא יעזרו לו. בימים עברו, היה כל אחד מבין היטב את המשמעות של כל אחת מהסכנות המנויות בתפילת הדרך - אויב ואורב ולסטים וחיות רעות. לא היה צריך סידור עם יסוד מלכות בשביל זה, כי כל אחד היה חי את זה. כשהחסידי היה נפרד מרבו, היה מבקש ממנו משהו לשמירה. הוא ידע שהוא זקוק לשמירה, כי כדי לשוב לביתו הוא צריך לעבור את היער, ומאן מפיס שלא ימתינו לו שם לסטים או חיות רעות? לפני שהגיע אל היער, התפלל תפילה חמה, ובעברו לבו היה הולם בחזקה. היום מחמת ההסתר, אין האדם מרגיש במשך היום שהוא זקוק לשמירה. אמנם מפעם לפעם האדם נקלע למצב שבו הוא מבין שהוא זקוק לשמירה, אבל האמת היא שכך הוא בכל יום ובכל רגע, תמיד זקוק האדם לשמירה גדולה.

חוצה את הכביש ומגיע רכב ולא דרס אותו. למה הוא לא דרס אותי? וכי יש עצה לזה? נכון שצריך להזהר כפי שאנו מצווים ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, אבל יש מי שערב לנו שאם נישמר, זה לא יקרה? הלא אנשים רבים נוהרו ככל הצורך ונדרסו!

ואני אבטח כך

ואחרי כל זאת, מהי העצה? **העצה היא שיבין שרק הקב"ה יכול לשמור עליי, וזה יגרום לו שלא רק שלוש פעמים ביום בתפילת אלוקי נצור יתחנן מעומק לבו "ותצילני מיצר הרע" ויכוון גם על בניו, אלא כל היום כולו יתפלל ויבקש על זה.** מי ששמע על הסכנות הקיימות בעולם ואינו מתפלל על זה לכל הפחות כמה פעמים ביום, סימן הוא שלא נקלט הדבר במוחו שרק הקב"ה יכול לעזור לו, כי לכן הוא עדיין משתמש בדרכו הישנה להסיח את דעתו. הסחת הדעת אינה מועילה. הדבר היחיד שמועיל הוא שיזכור האדם כמה העולם שורץ סכנות ובכל עת ובכל רגע יסמוך על הרבונו של עולם. לכתב אחרי במדבר בארץ לא זרועה. הוא זוכר שהוא הולך בארץ לא זרועה, אבל הוא זוכר שהוא הולך אחרי הקב"ה ונתלה בו. כאן הוא אומר פרק תהלים, כאן הוא נותן צדקה. אמנם כן, על מנת שיחיה בני. הוא כבר נתן מעשר כספים, אבל הוא אומר לעצמו: "למה לי להמתין עד שבני יפתח בעיות קשות ואז אצטרך להזיל לו כספים בשביל מומחים? אתן עכשיו כסף לצדקה על מנת שיחיה בני ואבטח בה' שלא יגיע לידי כך". הוא מבין שהוא שרוי בעת צרה מחמת עצם היותו בעולם הזה, ועושה הכל כדי לחסוך ממנו צרות גלויות.

והשיב לב אבות

הדבר אינו נועד לשבר את הרוח, אלא להיפך, כדי להבין כמה אנו צריכים למסור

אותה בראש של נחש והמיתה אותו, וכך ניצלה בזכות הצדקה ממוות בטוח.

כל העולם כולו גשר צר מאוד

אכן הסוכה כשלעצמה משמשת כשמירה, בפרט למי שמקיים את מצותה בהידור ומאמין שבכוחה ליתן לו שמירה. אבל מדברי הספרים הק' למדנו שכדי שהסוכה תשמור אותה לאורך כל השנה, זקוק האדם גם להתבוננות, והיינו שיתבונן לראות תחילה כמה העולם מפחיד. דוגמא לדבר: יש שההורים שאינם בקיאים עדיין בניסיונותיהם של צעירי הדור החדש אשר העולם הגדול חושף לפנייהם בכל מיני דרכים ואופנים. אוספים אותם המחנכים ופורסים בפניהם דברים כהווייתן. יושב לו האב הפרוש שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה באסיפת החינוך ושומע על הסכנות המאיימות לשבות את לבות הצעירים וכולו אומר פליאה: "באמת? באמת? יש דברים כאלה?". וכך הוא שומע על עוד דברים מפחידים ועוד דברים מפחידים. הוא שומע שאין צריך היום כלום בשביל להיכשל. הבחור יכול ללכת ברחוב או אפילו לשבת בישיבה, ו... ה' ירחם. והנה הוא שומע את הדרשן מספר: ידוע לי על משפחה חשובה שהבית היה מלא ביראת שמים ובשמחה ובכל מה שצריך והיום יש להם ילד שירד לגמרי מן הדרך ועזב את כל מה שחונך עליו, והכל רק בגלל שנחשף לכך וכך...

הדרשן מסיים את דרשתו והולך לו, והאב שואל: "ובכן, מה אעשה בשביל זה? הלא אתה אומר שהלה נשמר ועשה ככל שביכולתו שזה לא יקרה ובסוף זה קרה לו! מדוע אם כן קראתי לי?". ומה האמת? האמת היא שהעולם מאוד מסוכן כפי שהמחנך היטיב לתאר, אבל לא רק מצד זה הוא מסוכן, אלא מצדדים אין מספר. האדם

ואז יקפוץ פנימה ויעשה ככל אשר מוטל עליו בלי שום פחד.

הנה האדם מביא ילדים לעולם. "למה? הוא לא יודע איזו סכנות ממתונות להם?!" הוא לא חושב, הוא מסיח את דעתו. לא זוהי הדרך. **הדרך היא דווקא לחשוב, אך להבין שהוא ובניו ילכו אחרי יתברך במדבר בארץ לא זרועה. הקב"ה יגן בעדי ויגן בעד בניו.** כעין זה האדם הולך לעבודתו ואינו חושב שהוא מקום מלא מכשולות. זהו המהלך, לא לחשוב! **המהלך הוא דווקא לחשוב, להבין שזה מדבר. אך מה? זהו הדבר הנכון, ולכן אני הולך, כי אני בוטח בה' שיגן עלי.**

האדם עושה לעצמו גדרים וסייגים בעבודתו הגם שנראה לו שזה יעצור בעד הצלחתו, מדוע? מפני שהוא יודע שזהו **הדבר הנכון והוא מאמין בה' שלא יפסיד מזה. דבר זה מביא שמירה.** אם יעשה האדם דברים כאלה, הוא יקבל שמירה תמורתם. זה מה ש'המאור ושמש' כתב בפירושו.

שמירה מן השמים

הדבר נראה בחוש איך הקב"ה שומר את האדם הראוי לכך. לפני כעשרים שנה, כשהיה הפיגוע באוטובוס קו 2 בירושלים, היו אז שני אנשים שחצו את הכביש בצוותא כשהם משוחחים יחד ועומדים במרחק קצר בין אחד לשני, ואז בדיוק התפוצץ המחבל באוטובוס, ומההדהף והבהלה, עלה האוטובוס על אחד מהם ודרסו למוות, בעוד השני יצא בלי פגע.

מה פשר הדבר הזה? איך אפשר להבין זאת? הוא הולך יחד עם חבריו, חבירו נדרס והוא יוצא בריא ושלם. אין זה אלא שהיתה לו שמירה מיוחדת. איננו יודעים מדוע זכה

את חיינו להקב"ה ולבקש ממנו שישמור עליהם. וכי רק לגבי הבנים כך הוא?! הלא **כך הוא גם לגבי האדם עצמו.** די לו לפסוע שלוש פסיעות ברחוב כדי להיכשל בכמה מראות אסורות, או לשוחח עם חבריו חצי שעה כדי להיכשל בכמה איסורי דאורייתא, כאן נכשל בשקר כי לא היה נעים לו לספר את המעשה כפי שהיה וראה צורך להתאימו לכבודו, כאן הוציא שם רע, כאן התלוצץ מפלוני. אכן אתה בעצמך נמצא בעת צרה וזקוק לשמירה גדולה, וכי אינך יכול ליתן עכשיו צדקה כדי להנצל מן הרע?! הצדקה הלא תציל אותך בוודאות גמורה, כי הצדקה תציל ממות.

מהלך החיים של האדם צריך להיות כזה. כשהיה לו, לדוגמא, נסיון להשיב למחרפו מנה אחת אפים, יעצור ויאמר לעצמו: "אבלום את פי ולו כדי להינצל מצרתי. הרי אני כבר שרוי בעת צרה, אלא שהצרה אינה גלויה, למה לי לגלותה?!" מי שמתנהג באופן זה, מתקיים בו "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך", **כי המתנהג באופן זה, מבין שהוא נמצא במדבר, ומקיים בעצמו "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", כאשר הוא מבקש בכל עת מהקב"ה שישמרנו.**

העיקר לא לפחד כלל

ובוודאי הדבר כולל גם **שיעשה האדם את הדברים הנכונים בלי שום פחד ומורא, הכל מתוך אמונה שהקב"ה יגן בעדו.** הרחבנו עם משלים באופן הראשון רק משום שאם אין האדם מבין באיזו סכנה הוא שרוי, אין זה נקרא שהוא בוטח בה', אין זה נקרא שהוא מקיים "לכתך אחרי במדבר" שהרי אינו יודע שהוא במדבר. כדי שיקיים האדם "לכתך אחרי במדבר", הוא צריך דבר ראשון להכיר שהוא הולך במדבר,

הסוכה יש לה כח מיוחד של שמירה לסייע לאדם לקיים את כל תרי"ג המצוות.

זה מה שהסוכות הועילו לבני ישראל במדבר, וזוהי המצוה שניתנה לנו לדורות אשר קדשנו במצוותיו וצונו כדי לזכות לשמירה זו, וככל שהאדם מוסיף להתבונן ממה הוא צריך שמירה, כך אור הסוכה נקלט בו יותר. כך כתב ה'מאור ושמשי', הסוכה הוא מלשון הבטה והתבוננות. כשיבין האדם בשכר מה זכו יוצאי מצרים לענני הכבוד ובשביל מה הוצרכו להם, יבין גם מה עליו לעשות כדי לזכות לענני הכבוד. **ועל האדם לדעת שהיות שיהודי הוא, הוא ראוי לענני הכבוד. אם יתנהג כאבותיו להתפלל כל יום באמונת אומן להינצל מן המזיקים ויקיים בעצמו "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", הקב"ה ישמרנו.** לא להכנס למדבר אינו מהלך, וכן להיכנס למדבר ולהיות בפחד ובלחץ אינו מהלך. **הולכים בעיניים עצומות, ויודעים שלמצבים כאלה יש ענני הכבוד. כל עוד אבטח בה' ואתפלל אליו, הוא ישמור עלי מכל רע.**

לשמירה זו, אבל זה ברור שהיתה לו שמירה.

בדומה לזה היו מקרים, ואחד מהם מוכר לנו מקרוב, כאשר טנדר מלא באנשים נקלע לתאונה קשה, כולם נמחצו למוות ר"ל ורק אחד יצא בריא ושלם, כאילו אליו כל הדבר הזה לא היה קשור. הלא פלא של השגחה פרטית הוא, והדבר חוזר על עצמו בלי סוף. שמירה מיוחדת היא.

וכן הוא ברוחניות. האדם מתהלך בעולם וזה פחד פחדים. חייבים לדעת זאת. לא להכנס לייאוש ולעצבות, אלא להבין **שצריך להחזיק ראש, לדבר באופן זה ולהתנהג באופן זה, ולזכור בכל עת שזקוקים לשמירה. מי שמבין דבר זה וממשיך הלאה ועושה את הדברים הנכונים** - הוא לומד ומתפלל ואינו נותן לרוחות המשתוללות בחוץ הפילו - **הרי הוא זוכה לסוכה שתהיה לו לצל יומם מחורב, ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר.** הקב"ה נתן לנו מצוה שתרי"ג המצוות תלויות בה. כמו שהציצית סגולה יש לה לזכור על ידה את כל תרי"ג המצוות, כך

יום שני שבוע שחל בו סוכות י"ד תשרי תשפ"ב

סוכה ארבעת המינים וצדקה לצורך הארת בנים אתם לה' אלוקיכם

צדקה בערב סוכות

כתוב בשם האר"י ז"ל (פע"ח שער חג הסוכות ספ"ג ופ"ד)^א להרבות בצדקה בערב סוכות, והצדיקים הטיבו לקיים הוראה זו כאשר התרימו את העשירים וחילקו לעניים. והנה ה'בני יששכר' הביא כמה טעמים לדבר, ואנו נלמד כעת אחד מהם, יסוד גדול שעל פיו נבין שמצות הצדקה היא חלק מחג הסוכות ממש.

בטרם נעבור אל דברי ה'בני יששכר', נקדים: התורה אמרה (ראה יד, א) **"בנים אתם לה' אלוקיכם"**. ובכן, **כל יהודי צריך לזכור פסוק זה בכל המצבים שהוא עובר ולקבל ממנו חיות עצומה**. לאחרונה שמעתי מאברך אחד, שביקר בבית החולים וראה שם יהודי זקן שוכב במיטתו מסובל ביסורים, וכשהתקרב אל מיטתו, שמע אותו משנן לעצמו שוב ושוב: **"בנים אתם לה' אלוקיכם, בנים אתם לה' אלוקיכם..."** זה מה שהחיה אותו במצבו הקשה, וכמותו צריך כל יהודי לשאוב מזה חיות. והנה כשהיהודי חי עם פסוק זה, זה לא רק מחזק אותו בגלל המילים המלהיבות, אלא הרבה יותר מזה, כידוע **שלכל פסוק בתורה יש אור מיוחד שיכול לכבוש את האדם ולקרבו אל ה'.**^ב **אף כאן כשהאדם משנן פסוק זה עד שהוא נשרש אצלו, הוא זוכה לאור מיוחד ולתענוג רוחני ושאר תוצאות רוחניות השייכות לפסוק זה.**

ונראה שזהו חלק מהביאור באמרתו הידועה של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א **שהעבירה הגדולה ביותר היא שהיהודי שוכח שהוא בן מלך**. בדרך כלל מפרשים שאם היה האדם זוכר שהוא בן מלך, היה מחשיב את עצמו ונשמר ממילא מלעשות דברים שאינם מתאימים לבן מלך. אך באמת הוא הרבה יותר מזה. **כשהאדם זוכר שהוא בן מלך, זכירה זו נותנת לו שמירה ומקרבת אותו אל האלוקים, וכך אינו יכול להנזק לא ברוחניות ולא בגשמיות**. ועבירה גדולה היא לשכוח את הפסוק, כי אסור לשכוח את התורה. לאו דאורייתא הוא. השמר לך פן תשכח. ואם כל פסוק בתורה אסור בשכחה, כל שכן פסוק זה שהוא יסוד ביהדות והאדם מחויב לחיות בו תמיד.

כדי שיאימנו ישראל בכפרתן

כעת נראה בס"ד את דברי ה'בני יששכר' בענין פסוק זה, וזה לשון קדשו (חודש תשרי מאמור י, כו): **נבאר עוד טעם למצות צדקה ביותר בחג הזה. זכור תזכור את אשר כתבתי לך לעיל אחד מן הטעמים מה שנראה לי לתרץ קושית הראשונים למה צוה השי"ת לעשות זכר לענני הכבוד (שהיו בזכות אהרן) ולא עשה כן לצוות לעשות זכר למן ובאר (שהיו בזכות משה ומרים), והוא על-פי דברי הקדמונים דתשובה מהני רק לישראל ולא לאומות העולם, וכתבו הטעם דהרי קיימא לן מלך**

א. הובא בשערי תשובה על או"ח סי' תרכה.

ב. מובא בכמה ספרי קודש, ראה לדוגמא 'צדקת הצדיק' אות צח.

שיבין שאין לו שייכות עם העבירות, וזהו גם ענין הווידי. הוא מפריד את עצמו מעוונותיו. הוא מעביר אותם אל השעיר לעזאזל, שיישלח ביד איש עתי המדברה ושם יושלך מן הצוק וייעשה אברים. העבירות לא קשורות אליו. רוח שטות נכנסה בו ופיתתה אותו לחטוא, אבל אין זה הוא. הוא צריך להזכיר זאת לעצמו שוב ושוב, ולצייר במוחו כאילו אחד מבחוץ עמד ופיתה אותו לחטוא, ואילו הוא, יהודי טהור הוא הקרוב אל ה'.

ואם אחרי יוה"כ האדם עדיין רואה את עצמו עם ההרגלים הישנים ואינו מאמין שנשתנה, חבל הוא, כי עכשיו לא יוכל אורו של יוה"כ ללוותו. על כן באה עבודת חג הסוכות להזכיר לאדם שהוא בן, בניס אתם לה' אלוקים, ומזה יבין שהתשובה מועילה לו, כי **לבן מועילה תשובה. והרי כך נקטינו שישראל אע"פ שחטא, ישראל הוא** (סנהדרין מד, א), **ובין כך ובין כך קרויין בניים** (קידושין לו, א). **הבן הוא בן במציאות ואין תלוי אם חטא או לא חטא**, מה שאין כן העבד, שרק אם הוא עושה רצון אדונו, הוא נקרא עבד.

למהותו של יהודי

פעמים הרבה יש ששואלים את האדם מי הוא ואינו יודע להשיב. הוא מתחיל לומר: "אני נכדו של פלוני, גיסו של פלוני, ובנו של פלוני". שואלים אותו שוב: "אבל מי אתה?". ורק אז הוא קולט שמעולם לא חשב על כך. הוא תמיד התייחס אל אחרים: "אני משתייך לקהילה פלונית, אני משיב בישיבה פלונית..." שאלתי אותך מי אתה! אינך יודע מי אתה...

שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות ז, א) על כן לא מהני תשובה לאומות העולם, משא"כ ישראל כתיב בהו בנים אתם לה' אלקיכם, והשי"ת נקרא עליהם אב, ואב שמחל על כבודו, כבודו מחול (קדושין לב א), והנה הסוכה היא זכר לענני הכבוד, וקיי"ל אין רוכבין על סוסו (של מלך) ואין משתמשין בשרביטו (סנהדרין כב, א), והנה כתיב ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמות כ, כא) וכתיב הנה אנכי בא אליך בעב הענן (שם יט, ט) ועוד פסוקים אחרים, הנה הענן הוא כביכול כענין במלך בשר ודם הרוכב על סוס, והיאך היו ישראל רשאים להשתמש בענני הכבוד, אלא על כרחך שהם נקראים בנים והשי"ת נקרא עליהם אב וכיון שהם בנים מהני להו תשובה, על כן **אחר יום הכפורים צוה השי"ת לעשות זכר לענני הכבוד, כדי שיאמינו ישראל בכפרתן שנתכפר להם על ידי התשובה ויום הכפורים.**

אכן ידוע מה שאומרים בשם **צדיקים**² בטעם שאומרים סלח לנו במוצאי יוה"כ, ולכאורה כבר נתכפרו לנו כל עוונותינו, ומה עוד יש לנו לבקש על הסליחה? אלא **מבקשים אנו כפרה על שלא האמננו באמת שיצאנו נקיים וזכים מיוה"כ.** סבורים אנו לפעמים שמדובר בדברי צחות, אך באמת עבודה גדולה היא שלדברי ה'בני יששכר' תלויה בה ההכנה לסוכות וכן כל עניני חג הסוכות ומצוותיה, כגון הישיבה בסוכה ומצות ד' מינים. **הכל הוא כדי לחזק בלב האדם את ההכרה שכבר נתכפרו לו כל עוונותיו** ושאיינו אותו אחד שהיה קודם לכן. **וככל שיוסיף להאמין בזה, כך באמת יתנקה יותר,** כי יסוד כפרת האדם הוא

ג. מובא ב'שיח שרפי קודש' (ליקוט מתורת צדיקי פולין ז"ע) יום הכיפורים בשם ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע.

וממנה כל פרנסתו. התרנגולת הטילה ביצים והיה מוכר אותן תמורת פרוטות שחוקות. יום אחד, שחור משחור, נאבדה תרנגולתו. בלב מר יצא לחפש אחריה. חיפש וחיפש ולא מצאה. אולם לא אבדה תקוותו, כי אמר: "יום יבוא ואמצאנה, שהרי סימנים מובהקים רשמתי בה". בערב יוה"כ, באשמורת הבוקר, כשכולם באו עם כפרותיהם אל השוחט, הבחין פתאום הכפרי בתרנגולתו המובלת לשחיטה על-ידי אחד הכפריים. התחיל לצווח ככרוכיא: "התרנגולת שבידך, שלי היא". "מדוע תאמר כן?", שאל אותו הלה, "וכי סימנים יש לך בה?!" לקח הכפרי בעל האבידה את התרנגולת, הפכה מצד לצד, וראה שהסימנים טושטשו. הגביר עליו רוגזו וצעק: "בוש והכלם! לא די לך שגנבת את תרנגולתי האהובה, מקור פרנסתי, עוד אזרת לך אומץ לטשטש את סימניה! ברור לי שתרנגולת זו שלי היא, כי יש לי בה טביעות עין, ומה שאין רואים את סימניה, זה בגלל שאתה טשטשת אותם..."

אמר הרה"ק מפראהבישט: בימים אלה היצר הרע מקטרג על ישראל ומבקש שלא יתנו להם שנה טובה ומתוקה, ובא בטענה הוא: "הללו והללו... ישראל והאומות נראים בהתנהגותם אותו דבר, וכי רואים על ישראל שהם בנים למקום?!". משיב לו הקב"ה: "לא זו בלבד שגנבת את לבותיהם ופיתית אותם לדבר עבירה, עוד זאת טשטשת את סימניהם כדי שלא יכירו עליהם שהם יהודים, היינו שהם עצמם לא יזכרו ולא יבינו שהם בנים למקום, וכיון שטשטש את סימניהם, מה יעשו ולא יחטאו..."

אכן יש דברים רבים ביהדות שאפילו נסבירים אלף פעמים, היהודי לא יצליח

כך היהודי, פעמים הרבה כשחושב על עצמו, אינו קולט שהוא מתאר את עצמו לפי מצבו. "מי אני? די טוב! אני לא יכול לומר שאני קם כל יום בשש בבוקר, אבל ברוך ה', פיון. מדי פעם אני מקיים איזו מצוה..." אכן זה מה שאתה עושה, ואתה באמת צריך לראות תמיד איך להשתפר, אבל מי אתה? מהותך אינה תלויה כלל במעשיך, אם קמת היום מוקדם או לא. הן ודאי שהאדם מרגיש ככה, וזהו העונש למי שחטא, שמרגיש שפל מאוד. אבל רק הסתר הוא שנובע מהעבירה, ומהי האמת? האמת היא שאפילו אחרי העבירה אתה נשאר בן. אתה שואל מי אתה? בנים אתם לה' אלוקיכם.

ולזה ניתנו מצוות חג הסוכות, מבאר ה'בני יששכר', כדי ללמד דבר זה לאדם וכדי שיאמין בכפרתו, כי כל עוד אין האדם מאמין בזה מספיק, אין אורו של פסוק זה חודר בו, והרי זה מעכב אותו מלחזור בתשובה. ונדגיש שוב מה שאמרנו לעיל: זה לא רק ענין פסיכולוגי, שכאשר האדם יראה את עצמו כבן, יאמין בעצמו, וממילא ייזהר יותר. אולי זה באמת מתחיל מזה, אבל בנוסף לכך יקבל האדם מתנה מן השמים שהפסוק בנים אתם לה' אלוקיכם יאיר בו. מתנה היא שהאדם נותן למי שלומד תורה ביגיעה. בבנים אתם לה' אלוקיכם יש איזה אור שנפש האדם צריכה לתפוס, וכשהקב"ה נותן אותו לאדם, נעשה לו אור גדול שהוא מעבר לכל החשבונות השכליים. ברם האדם צריך לעבוד הרבה כדי להוריד את הכיסוי מפסוק זה.

משל בכפרי וכפרות

הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זיע"א¹ המשיל לזה את משלו: מעשה בכפרי אחד שהיתה לו תרנגולת אחת

ד. יומא דהילולא י"ג תשרי תקס"ג.

שלושה אנשים ויסירו אותו - "מדוע תניח את כובעך על ספר קדוש?". ומדוע יקחו כאן ענני הכבוד כדי להגן מפני החמה?

אכן **מסיבה זו דווקא עשה כן הקב"ה**, כדי שתתעורר התמיהה אצל האדם, **ותמיהה זו תוביל אותו אל המסקנה שהקב"ה מדבר אליו ברוב אהבתו** ואומר: "אביך אני, וכשאתה עלול לנקף את רגליך, אני לוקח את ענני ופורש אותם תחתך, כי זוהי קרבתך אלי". כמה שהאדם צריך לירא מה', הוא צריך להבין שזהו הקשר של הקב"ה אליו. לא רק כשיש לך בעיה רפואית קשה או כשאתה מסובך בחובות כבירים, אלא גם כשיש לך את הבעיה הקטנה ביותר, **הקב"ה עוטף אותך מכל צד רק כדי שיהיה לך יותר נוח**. זכור זאת! תחיה עם זה!

מבאר ה'בני יששכר' שגם כיום הזה נתן לנו הקב"ה מצות סוכה כדי שנוכל לחיות עם זכר לענני הכבוד. הרעיון של ענני הכבוד הוא שהאדם יזכור מה הקב"ה חושב אודותיו וכמה הקב"ה מתמסר לו אף גם כשהוא עוסק בדבר עבירה, להיטיב לו מכל צד ולהזכיר לו מה שהוא צריך לזכור. כך יזכור האדם שהקשר שלו אל הקב"ה הוא בגדר אב וכשיקלוט זאת היטב, יבוא ממילא לידי תשובה. אכן זה לא מיועד כדי שהאדם יוכל להרגיע את עצמו ולומר: "שלום עלי נפשי... הלא אבי הוא ובוודאי ימחול לי". להיפך, זה יגרום לו להתרומם, ויגבה לבו בדרכי ה'. הוא יבין שהוא לא יכול להמשיך להתנהג כפי שהתנהג עד כה, ואף אמונתו בה' תתחזק לאין ערוך.

משתמשין בשרביטו של מלך

מוסיף ה'בני יששכר' שזהו גם ענין ארבעת המינים, כי הגה הקדמונים¹ כתבו

להבינם אם לא יקלוט באמת שהוא בן לה' אלקיו. למשל, דברי הרשות שאינם ראויים אך אינם מפורשים לאיסור. האדם לא קולט. "מה הבעיה?" הוא שואל. "למה אסור לי לעשות אותך? איפה כתוב שזה אסור?". הוא צריך שהקב"ה יפתח את מוחו ולבו ויתן לפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם" להאיר בהם ויותר לא תהייה לו שאלות. וכאמור, **עבודה היא להוריד את ההסתר. צריך לעשות מעשים בשביל להסיר את הכיסוי שאינו נותן לאדם לקלוט אותו**. ישנן את הפסוק, ישמע אותו, ילמד ביאורים על הפסוק, יחזור על אמרות המצדיקים בעניינו. העיקר שהלב יקלוט אותו.

כי אנו בניך ואתה אבינו

על זה מבאר ה'בני יששכר': לאחר שהבנת שהיצר הרע מנהל מלחמה שלא נזכור את הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם", והעבודה שלנו היא ללמוד תורה ועל ידי כן להסיר את הכיסוי ולזכור את הפסוק, מעתה תבין למה צוה אותנו הקב"ה לעשות זכר לענני הכבוד. הענן הוא כביכול אצל הקב"ה כסוס שמלך בשר ודם רוכב עליו. הן ברור ופשוט שאין הדבר כפשוטו שהרי לא ישיגוהו משיגי הגוף, אבל משל הוא לסבר את אזנינו, וסוף דבר, ענין של מרכבה הוא. לקח הקב"ה את ענני הכבוד והקיף בהם את בני ישראל מכל צד כדי להגן עליהם. נשאלת השאלה: איך מותר אדם פשוט להשתמש בסוס המלך? הרי הלכה פסוקה היא שאין רוכבין על סוסו של מלך ואין משתמשין בשרביטו! ואיך יוכלו כאן בני ישראל להשתמש בעננים שהם מרכבו של הקב"ה, רק כדי שלא ינקפו רגליהם ושלא תקדח עליהם החמה. אם יהיה ספר על השולחן ואחד יניח עליו את כובעו, הלא מיד ירוצו

ארבעת המינים אין להם שר ממונה כפי שיש לכל הצמחים, כידוע שכל צמח יש לו מלאך העומד עליו ואומר לו גדל, אך **ארבעת המינים אין להם מלאך, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו מגדל אותם.** וכפי שאצל בני האדם הגם שאין רואין חילוק בין הפרצופין, עם כל זה ידוע שהגויים מקבלים את השפע שלהם רק על-ידי אמצעי, ורק בני ישראל מקבלים את צרכיהם על-ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, לא על-ידי מלאך ולא על-ידי שרף. כך אצל הצמחים, הגם שאין רואים חילוק מבחוץ, יש רק ארבעה צמחים שגדלים על-ידי הקב"ה בעצמו, והם ארבעת המינים: לולב אתרוג הדס וערבה.

על מנת שיחיו בניי

ומכאן מגיע ה'בני יששכר' למצות צדקה. הנה **במסכת בבא בתרא** (י, א) שנינו: זו שאלה שאל טורנסורפוס הרשע את רבי עקיבא: אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. אמר לו: אדרבה, זו שמחייבתן לגיהנם! אמשול לך משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו? אמר לו רבי עקיבא: אמשול לך משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו? ואנן קרוין בנים, דכתיב: בנים אתם לה' אלוקים.

טורנסורפוס המשיל את בני ישראל לעבדים, ולכן טען: היתכן שכאשר יעניש האדון את עבדו, יבוא אחד ויאכילו? אמר לו רבי עקיבא: לא כן הדבר. בני ישראל אינם עבדים, אלא בנים. וכשהאדם מונע

מבאר ה'בני יששכר' בלשונו הקדוש: הנה **בכדי להוכיח לכל באי עולם שנתקבלה תשובתנו כי אב שמחל על כבודו, כבודו מחול,** צונו השי"ת אחר עבור ימי התשובה ליקח ביום החג הקדוש הזה ד' מינים, **ואלו הד' מינים אין שום שליטה לשר עליהן, רק כביכול השי"ת בעצמו** (כן כתבו הקדמונים), אם כן אלו הד' מינים נקראים שרביטו של מלך, **וזהו הוראה שאנחנו נקראים בנים והשי"ת נקרא עלינו אב,** דאי לא תימא הכי ותאמר שאנחנו עבדים והשי"ת נקרא עלינו מלך, הלא אסור להשתמש בשרביטו של מלך והיאך צונו ליקח אלו הד' מינים שהם נקראין שרביטו של מלך, **אלא על כרחך מדאנחנו משתמשים בשרביטו, הוראה ועדות הוא שאנחנו בנים והוא יתברך שמו אבינו, ונתקבלה תשובתנו,** כי אב שמחל על כבודו, כבודו מחול.

הנה אף כאן מבואר **שתכלית הדבר שהאדם יבין שתשובתו נתקבל ונתכפרו עוונותיו,** ומזה יבין שהוא יכול לבקש כל יום, ואפילו שלוש פעמים ביום, סלח לנו

על פי שנים עדים או שלושה עדים

מסיים ה'בני יששכר': אם כן על פי שנים עדים [היינו מצות סוכה וד' מינים שהם המצוות הנהוגות רק בחג הזה] או שלושה עדים [היינו בצירוף מצות צדקה הנהוגה בכל זמן ועידן, עם כל זה בהתעסקו במצות צדקה בחג הזה, הנה חוט המשולש הוא, ועל פי כולם] יקום דבר אשר אנחנו נקראים **בנים והשי"ת מקבלנו בתשובה ומוחל על כבודו, ואב שמוחל על כבודו, כבודו מחול, כן ימהר לגאלנו במהרה בימינו אמן.**

כשהאדם נותן צדקה, הוא מגלה דעתו שהוא מכיר שלא רק הוא בן, אלא גם חבירו בן. הוי אומר: מי שמבין לאשורו את הפסוק "בנים אתם לה' אלוקיכם", הוא מבינו גם כלפי אחרים, כי אם אינו מבינו כלפי אחרים, סימן הוא שהוא חושב כן מחמת נגיעות שיש לו לעצמו ולא מחמת שמכיר שכן הוא המציאות. אכן כן, האדם מבין שאם הוא בן, אף פלוני בן, ואיך הוא באמת זוכה להבין לאשורו את הפסוק "בנים אתם לה' אלוקיכם"? כשהוא עושה מה שקשה לו. הוא נותן צדקה הגם שקשה לו, ובזה הוא נותן לאור הפסוק להאיר אותו.

ה'בני יששכר' מלמדנו שיהודי שיושב בסוכה ונוטל ארבעת המינים ונותן צדקה, הצדקה מסייעת לו להכניס בתוכו את הארת הסוכה. על כן הורה האר"י ז"ל להרבות בצדקה. וצריך לזכור שצדקה זו לא רק ממון. צדקה היא למלא חסרונות הזולת. לפלוני חסר שאינו מצליח שידוכים. מדובר בצער נורא. יש לו בנות מבוגרות והן תקועות בבית. זה מאוד מאוד קשה. וזה צריך להיות ככה בגלל חשבונות שמים. והנה בא אחר ומתמסר במעשה דביבור ובמחשבה. הוא מנסה... שואלים אותו: "למה אתה מנסה? אולי בגלל שפלוני ציער

מאכל ומשקה מבנו, ושומע שאחד מאכילו ומשקהו, אין לו שמחה גדולה מזו. אף כאן, הקב"ה אומר: "אני הייתי צריך לעשות את פלוני עני בגלל חשבון מסוים, ואם עכשיו בא יהודי מבחירתו ועזר לו, זה בשבילי שמחה גדולה עד מאוד". וכאילו יאמר: "עכשיו הרווחתי משני הצדדים. מצד אחד יכול הייתי לקיים מה שהיה צריך להיות עם פלוני ובזה בא אל תיקונו, ומצד שני לא היה חסר לפלוני כלום".

שמחתו של הקב"ה

ביאורו של ה'בני יששכר' בתשובת רבי עקיבא הוא ביאור חדש וצריך להבינו היטב. **השמחה הגדולה ביותר שיש לו להקב"ה היא כשהוא גוזר גזירה ואז באים בני ישראל ומקיימים מצוה וגורמים בכך שהגזירה לא תצטרך להתקיים, וככיכול הקב"ה מרוויח בכפליים. וזהו עומק ושורש דברי רבי שמעון ב"ר חזקוני שהשמחה הגדולה ביותר שיש לו להקב"ה היא כשהוא גוזר גזירה והצדיק מבטלה, כי מצד אחד בא דין לעולם על-ידי הגזירה, ומצד שני הצדיק בא וממתיקו, ונמצא שהכל מתקיים. וזוהי השמחה הגדולה של פורים שנקבעה ליום משתה ושמחה לדורות. בני ישראל חטאו והקב"ה הוציא עליהם פסק כתוב וחתום להיהרג אנשים נשים וטף ביום אחד, ואז באו מרדכי ואסתר והחזירו את בני ישראל בתשובה ועל-ידי כן יכול היה הקב"ה לבטל את גזר הדין, ואין יותר טוב מזה.**

אומר ה'בני יששכר': כשיהודי נותן צדקה, אין לו מושג מה הוא עושה בזה, אין לו מושג איזו שמחה יש לו להקב"ה מזה. הקב"ה צריך היה שתהיה צרה זו לעולם, אבל הוא עצמו אומר: "חבל שהיא צריכה להיות כרוכה בצער. הלוואי נוכל לבטלה ושתתקיים רק הענין שבה מבלי שיחסר לאף אחד כלום..."

ואב שכעס על בנו ניחא ליה במי שזנו ומפרנסו ובמי שמציל אותו מן הצרה. ומעתה אין לאיוב כל טענה, כי **הוא היה לו לעשות את החלק שלו ולא להתערב בחשבונות שמים**. "הקב"ה יעשה את מה שהוא צריך לעשות, ואתה תעשה את מה שאתה צריך לעשות". אם כן צריך היה איוב לפעול לביטול הגזירה, והקב"ה היה שמח מזה. זהו שאמר המדרש "לא נתקררה דעתו של איוב ביסורים עד שראה סוכה, כי אף מסוכה מוכח הדבר שאנו בניו למקום, כי אם לא כן, היה אסור לנו להשתמש בענני הכבוד. ואם אנו בניו למקום, אם כן יסודו של רבי עקיבא בתוקפו ואם כן אסור היה לו לשתוק, אלא **צריך היה למחות ולעשות הכל כדי לבטל את הגזירה**.

בני ישראל מתגוננים בענני הכבוד

ומדוע נקט המדרש "עד שראה בסוכות, בסוכות, בסוכות, ג' פעמים"? כי מזה ילפינן שדי בשתי דפנות ושלישית אפילו טפח, וזהו העיקר, כי אילו היינו צריכים לעשות קירות חזקים המקיפים מכל צד, לא היה בזה זכר לענני הכבוד, אלא יותר היה דומה לסוכות ממש. אבל עכשיו שהסוכה בצורתה הגשמית אינה עשויה להגן מן החיות, שהרי היא פרוצה משני צידיה, יאמר האדם: אני עושה את הדפנות רק לשם מצוה, שהרי כל מצוה צריכה עשייה בכל י המעשה, ולכן אני מסתמך והולך על שתי דפנות ושלישית אפילו טפח ועל לבדוד ודופן עקומה וגוד אסיק וגוד אחית, כי אני יודע שמה שמגין עלי זה לא הדפנות הגשמיות, אלא ענני הכבוד.

זה מה שראה איוב. **הוא ראה שבני ישראל מתגוננים על-ידי ענני הכבוד, ומזה הבין שהם בניו למקום. כשאתה רואה יהודי מתייסר, עליך לראותו כבנו יחידו**

פעם יהודי אחר, הקב"ה מייסר אותו עכשיו וטוב הוא לו!". הן, הן, ברור לי שיש חשבון, באותה מידה שברור לי שלא אתה זה שיכול להבין החשבון. אבל **אם אתה רוצה להכניס בכך את האור של "בנים אתם לה' אלוקיכם", עשה הכל כדי לעזור לפלוני** ובוזה תעורר את הפסוק "בנים אתם לה' אלוקיכם", הן בכך והן בפלוני, ואז תזכה לאורו ותכניס בעצמך את ענני הכבוד, כאשר תבין את משמעות הדבר שאתה מחזיק בשרביטו של מלך.

איזו מתנה נפלאה! הרי הכלל הוא **שאי אפשר לעשות השתדלות כי אם על-ידי קיום מצוות התורה. כשמקיימים מצוות התורה, זוהי ההשתדלות שהלב יקלוט את הפסוק "בנים אתם לה' אלוקיכם"**.

כך נתקררה דעתו של איוב

וראיתי לזה הוספה נפלאה ב'**דברי יואל**': מדרש פליאה יש והובא ב'**ישמח משה**' (פרשת אמור) בזה הלשון: לא נתקררה דעתו של איוב ביסורין, עד שראה בסוכות, בסוכות, בסוכות ג' פעמים. ביאור הדבר: כי הנה **חז"ל** אמרו (סוטה יא, א): שלשה היו באותה עצה (עצת פרעה): בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם שיעץ - נהרג, איוב ששתק - נידון ביסורין. מבואר שהיסורין הגיעו לו מפני ששתק, ומפני מה לא נתקררה דעתו? מפני שאמר: אם נגזר על בני ישראל להיות במצרים, הלא בוודאי חשבון יש לזה וסוף שייצא מזה טובה.

אמנם ממצות צדקה אנו רואים שכל עני, הגם שטוב לו שחסר לו ורצון ה' שיחסר לו, אעפ"כ כשהאדם נותן לאותו עני, למצוה גדולה ייחשב לו, וסיבת הדבר, כי הקשר שלנו עם הקב"ה הוא של אב ובן,

סבור שאסור להזמין יותר את הקייטרינג הזה". בטח היה האב מנער אותו ממנו ואומר לו: "עשה לי טובה! תן לי לרקוד עם בני, תן לי לשמוח בשמחת. בדברים האחרים כבר נטפל בהזדמנות אחרת..."

הקב"ה אומר: "זמן שמחתנו היום. הבה נרקד ביחד אב ובן. היזהר שכל הדברים האחרים המעיקים על הלב לא יעניינו אותך. תדחה אותם לימים אחרים. יש לך חשבונות? בסדר, אבל למה עכשיו בזמן שמחתנו?". **תלמידי האר"י ז"ל** הבטיחו **שמי שישמח בחג הסוכות ולא יתן לשום דבר לעצב את לבו, יהיה כל השנה בשמחה!** וכי סגולה בעלמא היא?! לא! זו עבודה גדולה. האדם אומר כך: "אם זה אמת שהקב"ה רוצה לשמוח עמי עכשיו, אם זה אמת שהכניס אותי לענני הכבוד כדי שארגיש שאני נמצא אצלו בארמון, הלא אינו רוצה שאסיח את דעתי מהפסוק בנים אתם לה' אלוקיכם". **אכן אם יעבוד האדם להתנהג כאילו הוא מרגיש כך הגם שאינו מרגיש, הוא יזכה למתנה מן השמים להרגיש כן באמת,** וכיון שירגיש כן באמת, גם כשיגיע לחודש טבת ושבת לא יעניין אותו כלום כי ירגיש כי בנים אתם לה' אלוקיכם.

אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך

עבודה היא אשר כל מצוות החג מסייעין לה. **הוא משמח את עצמו ומשמח אחרים,** וכדאיתא **בזוה"ק** שבסוכות צריך להזמין אורח לסעודות החג. ובכן, אם אין לך אורח, שלח לאיזה נצרך צרכי סעודה. דברים חריפים ביותר כתובים בזוה"ק על מי שאינו עושה כן. וכן ידועים דברי **הרמב"ם**

של הקב"ה ולהבין כמה גדול צערו כביכול שבנו יחידו מתייסר. תאר לעצמך שמורך ורבך, צדיק הדור, יש לו בן אחד ויחיד ובן זה טובל מדוחק הפרנסה, וכי לא היו מוצאים כמה עשירים שידאגו לו לפרנסו בהרחבה מדי חודש בחדשו?! ואם היה מתמודד עם חינוך ילדיו, וכי לא היו מוצאים אברכים שילמדו אתם ויתמכו בהם?! כזו צריכה להיות הגישה מול כל יהודי בידיעה שהוא בן יחיד למקום. **וכשהארם עושה כן, הוא עושה בזה סגולה שהוא עצמו יקלוט כי בנים אתם לה' אלוקיכם.**

זהירות שלא להרוס את השמחה

הכלל העולה מדבריהם המאירים של הצדיקים, שכאשר האדם רואה שנתנו לו מצות סוכה מצד אחד ומצות ארבעת המינים מהצד השני, ועוד הורו לו ליתן צדקה, עליו להשכיל מזה בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד" שהזמן מצד עצמו מסוגל להכיר כי בנים אתם לה' אלוקיכם. הריקוד עם התורה בשמחת תורה הוא כבר התוצאה. זה לא יכול לבוא בלי כל ההכנה של חג הסוכות. תשקיע בימים אלה שהוא זמן שמחתנו להזכיר לעצמך כי בנים אתם לה' אלוקיכם. התייגע בזה. היזהר ששום דבר לא יעיב את מצב רוחך. הרי כשהאדם עושה חתונה לבנו, אינו רוצה ששום דבר יהרוס לו את שמחתו. מה הייתם אומרים על מחזה כזה? פוצחים בריקוד הראשון. האב תופס בבנו בשתי הידיים ומתחיל לרקוד - "טוב להודות לשם". והנה ניגש אליו אחד, דופק לו על כתפו ואומר: "אתה זוכר שהתנו עם הקייטרינג שבעת הריקודים יעמיד על הבר מאתיים מנות? איזו חוצפה! הם הביאו רק חמישים והכל כבר נגמר. אני

ה. כן הוא בס'דור היום' כוננת לולב מפי השמועה, וכן הוא בספר 'מגלה עמוקות' וזאת הברכה.
ו. הובא ב'פלא יועץ' אות ס - סוכה.

שאינך מרגיש עכשיו את כל האורות, אתה עושה כן מפני שאתה יודע שכל אחד הוא בן יחיד למקום ושהקב"ה נתן לך היכולת ליתן להם צדקה כדי שתרגיש כי בנים אתם לה' אלוקיכם. **והקב"ה אומר: "אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך", והשמחה שהאדם מקבל מאת ה', הלא שמחה פנימית היא שנובעת מקרבת אלוקים, ואז התשובה פועלת יותר עליו והוא נשאר קרוב אל ה'.**

(הלכות יו"ט פ"ו הי"ח): "וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו". שלח לנצרכים צרכי החג, עשה טובה לעצמך, נצל את הסוכות שלך, **כי כשתעשה את הדברים האלה, תעשה את מה שנצרך כדי להרגיש כי בנים אתם לה' אלוקיכם, ואע"פ**

יום חמישי ג' דחול המועד סוכות י"ח תשרי תשפ"ג

כח התורה להשקיט משיכות הגוף

כפי שהיה בראשונה, עם הזמן הוא הולך ומשתנה ויש שמאבד את צורתו לגמרי עד שאי אפשר להכירו. למשל, סיפור שמספרים. הסיפור עובר מכלי ראשון לכלי שני ולכלי שלישי, והולך ומתגלגל, עד שמתעורר ספק אם מדובר באותו סיפור או לא. זה אומר אותו סיפור הוא, וזה אומר סיפור אחר הוא, ואי אפשר להכריע ביניהם. וכך הוא לגבי ניגון שנתחבר על-ידי צדיק וקדוש. אם אין משמרים אותו מדויק היטב, בתחילה נעשה בו שינוי אחד קטן, ואח"כ עוד שינוי קטן, ועוד אחד, ועד שנקנה לגמרי בשינוי מעשה. וכך הוא בכל דבר וענין. אם אין נזהרים עליו, הוא משנה את צורתו, עד שלא ניכר כלל.

הנה גם כשמדובר בענין התורה והמצוות, עלול ח"ו להיעשות בהם שינויים. **כשאינן חוזרים על היסודות בדיוק רב, הם נשכחים, וכיון שהם נשכחים, נולדות טעויות ביסודות הדת. לכן צריך לכנס את כולם ולחזור שוב על היסודות.** למה באנו כאן לעולם? מה התכלית? כל הפסוקים המלהיבים של פרשת ואתחנן ופרשת עקב, וכן פסוקי התוכחה של פרשת כי תבוא, ואח"כ נצבים וילך. הלא הם מלאים ביסודות של השקפה. התורה מלמדת שם את היהודי מה תכליתו, מה חשוב ומה אינו חשוב, וכן הלאה. **אם אין חוזרים עליהם, עלולים לשכוח את התכלית וללכת מדחי אל דחי. האדם יכול להשאר בחיצוניותו עם כל השמונה בנדים, ובפנימיותו יסתכל ויחשוב על דברים אחרים.** לכן נחוצה ההתכנסות הזאת. זהו הפירוש הפשוט כמבואר בספר חינוך ובעוד מהראשונים.

למען ישמעו ולמען ילמדו

ידיעה מעניינת אנו מוצאים בסידורו של הגה"ק **רבי יעקב עמדין** זצ"ל. הוא כותב שם שבליל הושענא רבה ניעורים וקוראים משנה תורה, וזכר הוא למצות הקהל, שבה היו נאספים במוצאי שמיטה אנשים נשים וטף ושומעים את המלך קורא במשנה תורה.

הנה פשוטות של מצות הקהל מבוארת **בספר החינוך** (מצוה תריב) שיש פרטים שבתורה שנשכחים במרוצת הזמן ולכן צריך לבוא מזמן לזמן ולחזור עליהם. וכשחוזרים עליהם, עושים זאת בנוכחות כל בני ישראל, שכולם יראו וישמעו את כל הכתוב בתורה. והרי זה **מועיל לחיזוק הדת שאם יש פרטים ונקודות שנשכחו עם הזמן, עכשיו כולם נוכחים ושומעים שוב איך צריך היהודי להתנהג.** למען ישמעו ולמען ילמדו. ומה שאמרו **חז"ל** טף למה באו? ליתן שכר למביאיהם, זהו רק לענין הקטנים ביותר, אבל אלו שכבר גדלו קצת, אינם שונים מהנשים. מביאים את כולם בלי יוצא מן הכלל, שכולם ישמעו וילמדו ויתהפכו ליהודים יראי שמים.

פנים חדשות יבואו כאן

ובכן, נתחיל בחלק המעשי ואז נוכל לבנות על זה ולראות שכמו כל עניני התורה, אף ענין זה עמוק בהרבה. ואף שאין לנו בית המקדש ואין אנו זוכים לקיים מצות הקהל, עניינו בוודאי קיים, ולא רק במוצאי שמיטה. הנה אנו יכולים לראות שכל דבר שאין מחזקים את דיוקו להיות

עוללים להיסחף ברוח תעתועים

אולם כשמתבוננים קצת, רואים שבנוגע לתורה, הענין עמוק בהרבה וחשוב בהרבה, כי כשמדובר בסיפור או ניגון או לבוש, בדרך כלל אין יצר הרע מיוחד לשנותו. הוא משתנה רק מחמת השכחה הטבעה בבני האדם. הנה הראשון אומר שהמקרה היה בחוה"מ פסח, השני אומר שהיה בחוה"מ, והשלישי כבר אומר שזה היה בחוה"מ סוכות. אך **כשמדובר ביסודי הדת, יש כח גדול ועצום הדוחף את האדם להתרחק מן האמת**, וכמו שאמרנו **חז"ל** (קידושין ל, ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו. אין הפירוש שלא דייקו כל-כך וחשבו בטעות שמותר לעשות כך וכך, ואח"כ נתברר שאסור לעשותו. אלא גופו של אדם חי ובעט ומשמיע את קולו בכל עת, והרי הוא אוהב עד מאוד קנאה תאוה וכבוד. כך היא המציאות, ולא מציאות חדשה היא, אלא מאז בריאת העולם היא קיימת. אכן הראיה הגדולה ביותר שהתורה היא תורת אמת, היא כשעוברים על מסכת אבות ורואים שכל מה שנכתב לפני קרוב לאלפיים שנה, שייך גם היום. כל הדברים היוצאים מן הקנאה התאוה והכבוד משכו את האדם מאז ומקדם, ומושכים את האדם גם היום.

והנה זאת ידוע לכל שכאשר נושבת רוח חזקה, כל מה שאינו מחובר חזק לארץ, נסחף עמה אל מקום לא נודע. ובכן, **האדם מקיים מצוות, אבל רוח תעתועים נושבת בעולם ואומרת שמי שיש לו כסף, הוא מוצלח גדול וצריך לכבדו בכל מיני כבוד, ואם תרם קצת כסף או עשה איזו טובה, אזי צריך להכריז עליו מעל כל במה ולשבחו בתוארים מופלגים כנאה וכיאה לאיש מכובד כמוהו. והטעויות שהרוח הזו מביאה, אין להן מספר**. וכבר יתכן שאפילו

בתורה עצמה, מה נקרא הצלחה בתורה? מה נקרא ירא שמים? מה בכלל נחשב להצלחה? טעויות הרבה מצויות בזה. יש שהאדם יכול להפריח ידיעות רבות לאויר ואף יש לו משרה מכובדת, אבל מה קורה אתו? מה קורה אצלו בפנימיותו, בתוך הלב פנימיה? האם הוא בטל להקב"ה? האם הוא איש נכנע? האם הוא מכבד כל יהודי? האם הוא מלא באמונה?

יש יסודות בתורה שאם אין האדם חוזר עליהם שוב ושוב, הם ממילא נשכחים ממנו, כי רוחו של העולם הזה נושבת בחוזק רב, והמוח נסחף אתו. אפילו לא יסתכל האדם ברחוב ולא יקרא כתבי עת וספרים חיצוניים, **אם לא ילמד מה שהתורה אומרת, חומש עם רש"י וראשונים, ולא יבטל את עצמו לצדיקים, ייסחף עם הרוח**. והדבר נכון לכל החיים. אפילו הגיע כבר לגיל חמישים או שישים או למעלה מזה, כל עוד נשמתו באפו, הוא נמצא בעולם הזה, וכיון שהוא נמצא בעולם הזה, **הוא מחוייב ללמוד כל הזמן תורה להרוג אותו יצר המושכו ומפתהו לעקם את השקפתו**.

ושנתם שיהיו מחודדין בפין

נתן לנו הקב"ה מצות הקהלה להתאסף פעם בשבע שנים ולשמוע משנה תורה, וכנגד זה אנו נוהגים לקרוא כל שנה בהושענא רבה משנה תורה, הכל **כדי להזכר מדוע באנו לעולם - ליראה לאהבה ולדבקה בו**. כל היסודות שהצדיקים לימדו אותנו תמיד, **שנזכור לאן שואפים להגיע**. האדם בחר לו את האתרוג הנאה ביותר ושילם עליו ממיטב כספו - למה? לאן אתה רוצה להגיע עם זה? האדם יושב בכולל כי צריך לשבת בכולל - לאן אתה רוצה להגיע? **התשובה לשאלה זו צריכה להיות ברורה אצל האדם בבחינת ושנתם שיהיו**

התכלית, וכיון שכן, הוא עלול לתעות כל החיים. **נתנה לנו התורה עצה פשוטה. הבה ונלמד שוב.** סביב התורה יש קליפה גדולה שנקראת שכחה. היא אומרת: השכחה איננה סתם שכחה הידעיות, אלא כח של טומאה היא שאינה רוצה שהאדם יזכור לשם מה הגיע לזה העולם, **ועל-ידי לימוד התורה, הוא נזכר שוב למה הגיע לעולם וישנה את דרכיו בכל עת.**

משל בראש ישיבה שחזר בתשובה

דוגמא פשוטה: האדם מנהל ישיבה זה כבר כמה שנים. למה פתח אותה בכלל? הוא עצמו אינו זוכר. הוא לא זוכר כיצד זה התחיל. הוא היה אז אברך צעיר ומישהו דוחף אותו לזה. זה לא היה בכלל התוכנית שלו, אך למעשה מצא את עצמו מנהל את הישיבה. בשנה הראשונה למדו בישיבתו רק תשעה בחורים והוצרך להביא אברכים בתשלום שיעשו שם קול תורה. הן צריך היה שייקרא המקום בית מדרש. במשך השנה חשב על כל מיני טעדיקי איך למשוך לישיבתו עוד בחורים ולאחר מאמצים מרובים ומלחמות מרובות, קצר הצלחה מופלגת. הוא הצליח להגיע לרשימה של עשרים ושנים בחורים לשנה הבאה. לא ניכנס לשאלה מי היו אותם בחורים ומדוע באו דווקא לישיבה זו. אבל ככה זה היה. הימים נקפו והישיבה פתחה את שעריה. בעדם נכנסו התלמידים החדשים, וביחד עם תשעת הבחורים מהשנה הקודמת, היתה לו מעתה ישיבה עם למעלה משלושים בחורים. הודו לה'. הוא שמח שהוא כבר יכול לעשות תמונה משמחת בית השואבה בישיבה ולכתוב תחתיה "חלק מהקהל". עברה שנה ועוד שנה, וספסלי ישיבתו התרבו, והנה ישיבתו כוללת עכשיו כמה מאות בחורים. אין גבול לשמחתו של אותו

מחודדין בפיך, עד שיוכל להשיבה באמצע השינה.

וקל וחומר הוא מכל ידיעה אחרת בתורה. **ומה ידיעה פשוטה בתורה צריכה להיות מחודדת בפיו, כל שכן יסודי היהדות.** מה אתה מבקש להשיג בגמילות החסד שאתה עושה? מדוע אתה עוסק בגמילות חסדים? מה הסיבה? אם אינו יודע את התשובה, יתכן שהגמילות חסדים שהוא עושה, אינה בהשקפה הנכונה. הוא עוסק בגמילות חסדים. למה? איני יודע. אם אינך יודע, יתכן מאוד שאתה עוסק בה כי אתה רוצה קצת סיפוק או כבוד. אני רק שואל. אם אינך יכול להשיב מדוע אתה עוסק בגמילות חסדים, יתכן מאוד שסיבתך איננה כאותה שכתוב בתורה. **בתורה כתוב שצריך להתדמות לדרכיו של הקב"ה.** אחרי ה' אלוקיכם תלכו. הולכים אחר דרכיו ושוברים את טבע הגוף. האדם אוהב לקחת לעצמו תענוגים, ועליו להתהפך לגמרי. יעסוק בביקור חולים ובהכנסת כלה, ויתן צדקה לעניים, וכה יעשה גם כשאין נוח לו וגם כשנערמים מולו קשיים הרבה. השאלה היא אם זוהי באמת הסיבה שאתה עוסק בגמילות חסדים.

השמר לך פן תשכח

האדם יושב ולומד ואינו יודע למה. הוא לומד כי אמרו לו שצריך ללמוד. חמיו יוצר רושם שאם הוא עוזב את הכולל, הוא 'שייגעץ'. הוא אינו יודע למה הוא לומד. הוא יודע רק דבר אחד, שלא כדאי לו לעזוב את הכל. פחד מות יש לו מעזיבת הכולל. הוא יודע שאם הוא עוזב את הכולל, הוא מפסיד את שלום ביתו. סוף דבר, הוא אינו יודע למה הוא יושב כאן.

ובכן, **אם אין האדם יודע מה תכלית התורה והמצוות, אינו יכול לקיימן עם**

למי שמפציר בו, הוא אומר: "התייעצתי עם יראי ה' והגעתי למסקנא שלמען קיום שליחותי, אסור לי לקבל יותר משלושים וחמש בחורים". וכשהלה שואל אותו: "מה נשתנה שנה זו מהשנה הקודמת אשר אז קיבלת שבעים בחורים?", הוא משיב: "פשוט מאוד. בשנה הקודמת לא היה לי ברור לאן אני רוצה להגיע עם הישיבה. אני אומר לך בפירוש. הייתי אז יותר צעיר ולא ידעתי לאן אני רוצה להגיע. התייעצתי עם יראי ה' וחזרתי בתשובה, והגעתי למסקנא שזהו רצון השם".

כל זה משל הוא, וכל הרוצה, רשאי להתווכח עליו. הרעיון הוא שאם הנקודה לאן רוצים להגיע אינה ברורה לאדם, הרי הוא הולך ותועה ללא כל ספק. וכשיש לו בהירות בזה, הוא מתעורר לעשות שינויים גדולים.

שינוי לטובה לאור הבהירות

ראובן לומד היה בבית המדרש בשעה אחת בלילה וכותב חידושים. שנים הרבה נהג כך, וכבר נהפך שם לחלק מהנוף. יום אחד הוא נעלם. כולם שמים לב לכך ושואלים: "מה קרה אתו? אולי צריך לחזקו. אולי הוא נקלע לאיזו צרה". לא. ממש לא. הוא פשוט עשה חשבון לאן הוא רוצה להגיע בחיים והגיע למסקנא שאין הדבר כדאי לו, ואע"פ שדבר גדול הוא ללמוד בלילה, וכל הלומד תורה בלילה, חוט של חסד משוך עליו ביום, אבל הוא ראה שכאשר הוא לומד בשעה מאוחרת, תפילתו בבוקר מאבדת את חניה. הוא אמר לעצמו: "מדוע אני לומד? כדי להתקרב אל ה', ואם אני מפסיד בגלל כן את תפילתי, הלא יצא שכרי בהפסדי". וכיון שכן, ויתר על הרגל רב שנים שנתן לו סיפוק רב, כי החליט ששום דבר אינו כדאי אם תפילתו מתפוררת. הנה מעתה אפשר למצוא אותו

יהודי, מנהל הישיבה. הוא משפשף את עיניו כלא מאמין. מאות בחורים שוקדים על תלמודם. הוא אינו זוכר בכלל מה היתה התכלית, לשם מה הקים את הישיבה, אבל הוא כל-כך שמח, כל-כך מאושר, כי הנה יש לו ישיבה בסדר גודל כזה.

נעצור אותו ונשאלנו: הן ישיבות הרבה יש בישראל, ואם כן מה אתה מציע כאן? מה אתה רוצה לפעול כאן? אתה רוצה לבנות בחורים שיש להם יראת שמים? אתה רוצה לבנות בחורים שיודעים להתפלפל? אתה רוצה לבנות בחורים שיכולים להיות מגידי שיעורים? לא אכפת לי מה מטרתך, אבל תענה. לא. הוא אינו יודע לענות.

ובכן, אם יגיע לבהירות בדבר, יוכל לחולל בו שינויים. אם אחד יאמר לו למשל: "תראה! ישיבות רבות יש, ואם הקב"ה זימן לידך את האפשרות לנהל ישיבה, אולי תוכל לעשות משהו שאינו קיים בישיבות אחרות. אולי תניח דגש חזק על ספרי חסידות, אולי תחדיר חמימות שחסרה בישיבות אחרות. איני יודע מה. אך הבה נתיישב ונחשוב מה אפשר לעשות בשביל הקב"ה. מה הקב"ה צריך. בא נחשוב. מה הקב"ה צריך עכשיו", כיון שהדברים יחלחלו בלבו ויזכה לבהירות, בהכרח יעשה שינויים. הנה נוכל לראות, בדרך משל, שלקראת השנה הבאה אינו מקבל יותר משלושים וחמשה תלמידים חדשים. וכל-כך למה? כי הגיע למסקנא לאור הבהירות החדשה שאם יקבל שבעים תלמידים כבשנים האחרונות, אנשי הצוות לא יוכלו להתמסר אליהם וליתן להם את החום הנדרש להם. אנשים צועקים עליו למה אינו מקבל יותר, אך הוא אינו נבהל, כי הוא יודע שהסיבה שאינו מקבל יותר, איננה לא גאווה ולא רצון לשחק ברגשות ההורים, כי אם מפני שהוא מרגיש שאם יקבל יותר, לא יוכל לקיים את תכליתו.

לימוד משנה תורה, ללמוד את התשובה לשתי השאלות האלה. פשוט מאוד. האדם צריך שיוכל לענות את התשובה באמצע הלילה. והתשובה צריכה להיות בהירה, כלומר, לא תשובה כזו שהוא שינן את המילים בעל פה ואם באים אליו מהכיוון השני, הוא מאבד את לשונו. לפחות את התשובה לשתי השאלות האלה יידע.

כשהאדם מכיר את יסודות הדת היטב, אזי בכל מה שהוא עושה, הוא עובד להתקרב יותר ויותר אל האמת.

וכאמור לעיל, לא די לדעת התשובה, אלא **כל החיים צריך לשנן אותה**, כי העולם הזה דוחף את האדם ללא הרף לחפש להגיע להצלחות של כסף ושל כבוד ושל תאווה. **אם הקב"ה צוה לאדם ללמוד כל יום תורה**, פירושו של דבר **שאם לא יילחם האדם עם משיכת גופו כל יום, לא יוכל לנצח במלחמה זו**. הקב"ה נתן כלי זיין ליהודי. הוא נתן לו **עצות וכלים להצליח במלחמה הגדולה**, אבל לא יתכן שהאויב, היצר הרע, הסטרא אחרא, יבוא כל יום עם כלים חדשים והאדם יתעורר רק פעמיים בשבוע. באופן כזה, האדם לעולם לא ינצח. לכן **צוה הקב"ה ליהודי לעסוק בתורה כל יום בלי יוצא מן הכלל**.

צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו

כלל הדבר, כפי שה'אור החיים' הק' מבאר בכמה מקומות, הוא שהאדם נעמד בבוקר ומזכיר לעצמו: "ראשית כל, המציאות היא שכאן בעולם הזה מתנהלת מלחמה. כל יום, אצל כל אדם". ההשקפה הזאת שהאדם קם בבוקר ומרגיש כי שלום עליו נפשו - "מה נשמע? מה קורה?". הוא שותה קפה. "מה חדש?", כאילו המלחמה אינה קשורה אליו, השקפה בלתי טהורה

לומד באשמורת הבוקר במקום באחת בלילה.

זוהי הפשטות הפשוטה של מצות הקהל. **תברר לאן אתה רוצה להגיע**. סוג של חשבון הנפש הוא שהאדם עושה עם עצמו, לא לדעת מה קורה אתו, אלא לדעת דבר ראשון לאן הוא רוצה להגיע. הדבר מצוי שכאשר האדם עושה חשבון הנפש, הוא בא עם שתי עבירות בידו שאין לו מהלך ברור איך להיפטר מהן, ומכה סלח לנו ומבקש בשברון לב: "רבנו של עולם! הבה לי עצה". כך צריך להיות. אבל **יש מהלך של עשה טוב שדוחה את הרע ומעוררת את האדם לקיים את כל יסודות הדת**. עזוב לרגע את השאלה היכן אתה עומד. על זה נדבר עוד מעט. כעת בא נלמד תורה. נתיישב יחד ונלמד. נלמד איך היהודי צריך להיראות. בפסוקי התורה, ובפרט בפסוקים של משנה תורה, כתוב מפורש איך היהודי צריך להיראות. צריך רק ללמוד אותם עם הבנה ועם פירוש רש"י ומוצאים את כל היסודות. באופן כזה, האדם רואה את עצמו בכללותו ומבין שעליו לשנות את היסוד, ולא כפי שחשב עד כה שיסודו מושלם ועליו לשנות רק כמה דברים קטנים מבחוץ.

מה ה' אלוקי שואל מעמיל?

כשמשנים את היסוד, חוזרים לעמוד ישר. כשאתה קורא משנה תורה, שאל את השאלות: מה הקב"ה רוצה? מה התוכנית? מדוע צריך האדם ללמוד? מדוע צריך האדם להתפלל? הרבה מאוד בני אדם אינם יודעים את התשובה. אין היא מיוחדת בפניהם. ענה את התשובה. אל תגיד מראי מקומות. **מדוע צריך ללמוד? מדוע צריך להתפלל? אם אינו יכול לענות את התשובה לשתי השאלות האלה בהירות, עליו ללמוד משנה תורה**. זוהי המצוה של

מקום, הוא עדיין תפוס באותה תחרות ישנה. זוהי המציאות, היצר הרע יותר חזק מהאדם.

והיסוד השלישי הוא שהקב"ה יותר חזק מהיצר הרע. בכל יום ויום צריך האדם להזכיר לעצמו את סדר הדברים. א. מתנהלת כאן מלחמה תמידית. כל יום נלחמים מחדש. אין יום שיוצאים בו לחופש. ב. היצר הרע יותר חזק ממנו. ג. הקב"ה הרבה יותר חזק מהיצר הרע.

מזמינים את השי"ת

ואחרי שהאדם מזכיר לעצמו את שלושת היסודות האלה, הוא מגיע לבדו אל המסקנא שהוא זקוק לעזרתו של השי"ת, כי כשהשי"ת ילחם בשבילו, הוא ינצח בעבורו את המלחמה. הבעיה היא שאי אפשר להביא את השי"ת בדרכי שקר. זוהי הנקודה. הן אתה זקוק לעזרתו של השי"ת. אתה רוצה להלחם לבד?! תנסה. ניפגש אח"כ ותאמר לנו מי היה יותר חזק. אלא מאי? אתה זקוק לריבונו של עולם. אבל את השי"ת אי אפשר לרמות. אי אפשר לפתותו עם סגולה. אתה יכול להביא את השי"ת לעזרתך רק על-ידי מהלכים שהוא עצמו סידר. מהלכים אמיתיים. נמצא שכל עוד האדם תועה, לא יוכל להביא את השי"ת לעזרתו וממילא תהיה מערכתו אבודה.

אכן בשביל זה נתן לנו הקב"ה תורה ותפילה וגמילות חסדים. הוא נתן לנו שלושה יסודות הדת אשר האחד בלי השנים האחרים אינו עובד. זקוקים לשלושתם. האדם זקוק ליסוד התפילה, בו הוא נזכר שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו, בו הוא משריש בלבו כמה הוא חלש, ובו הוא משריש בלבו שהקב"ה יכול לעזור לו. ניקח לדוגמא את המזמור לדוד ה' אורי

היא. שלוותו מוכיחה עליו שאינו מבין שיש כאן מלחמה. אכן זהו הכוח הגדול ביותר של הסטרא אחרא, שמכניס את האדם לתרדמה ומשכיח ממנו שכאן בעולם הזה מתנהלת מלחמה. זהו היסוד הראשון שהאדם מזכיר לעצמו, שמתנהלת כאן מלחמה תמידית. ואם יבדוק בחייו, יראה בכל עת כמה מצבים משונים הסטרא אחרא מזמין לו כדי להפילו.

היסוד השני הוא שהיצר הרע יותר חזק מהאדם. הרבה יותר חזק. זוהי המציאות וחיבים לדעת זאת. למה הוא יותר חזק מהאדם? כי כך קבע הקב"ה. צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. ואפשר לראות זאת בחוש. חז"ל כותבים זאת במילים כדי שנדע שאנו רואים נכונה. אבל אחרי שחז"ל אומרים זאת, אפשר לראות בחוש שהיצר הרע יותר חזק מהאדם. האדם מוגבל ברעיונותיו. לעומתו, היצר הרע מלא בחידושים מופלאים. הן תראה מי שכבר הגיע לכלל בגרות וישוב הדעת וחפץ בטוב... לא שמחפש לעשות עבירות... הוא מכין לעצמו מים לנטילת ידיים ליד המיטה. יש לו תכנית שלימה... הוא הולך ללמוד לפנות בוקר... מדברים כאן במי שעומד מאוד ישר, ולמעשה, איזה דברים היצר הרע מזמין לו... עם כאלה חידושים שהאדם אינו יכול להעלותם בדעתו. ואם אינו מצליח לתפוס אותו בכמות, הוא תופס אותו באיכות. פתאום הוא קולט שאינו לומד בשביל השי"ת ואף לא כדי להתעלות, אלא לתכלית אחרת לגמרי, כגון לשכנע מישוה. הוא עדיין תפוס בתחרות שהיתה לו עם פלוני חברו בישיבה, וכל פעם שהוא פוגש אותו בבית המדרש, הוא צריך להוכיח לו שהוא לומד יותר טוב ממנו. הוא קולט שכל פעם שהוא מדבר ואומר איזה מראה

יכול לקבוע עת לתורה, אם בבוקר או בערב, מה גם שיש לו שנאה פנימית עוד מילדותו כאשר מלמדו היכוה מכות נמרצות. בסדר! בקש מהקב"ה שיתן לך עצה טובה שתוכל לקבוע עתים לתורה, אבל אל תבנה מזה שיטה חדשה. יש לנו רק תורה אחת. אל תעשה תורה חדשה.

סגולת התורה - השקאת הנשמה

ובל נשכח עוד יסוד בנוגע לחלק התורה. **האהבה הצפונה בזה שהקב"ה נתן לנו את התורה, היא לא רק במה שהתורה מזכירה לנו את ההשקפה האמיתית, אלא גם במה שהיא מחדירה בנו את האמת באופן סגולי.** הנה ב'שפת אמת' (פרשת האזינו) כתב שאם נתבונן בעולמנו, נראה דבר פלא. למשל, הארץ מוציאה פירות מאז בריאת העולם ועד עתה, אבל כדי שזה יקרה, צריך שירד מטר מן השמים וישקה את הארץ. הארץ מוכנה להוצאת פירות, אבל היא זקוקה לכוח שמגיע מלמעלה וישקה אותה ויוציא ממנה את הפירות המוכנים לצאת ממנה.

והנה אנו רואים **במזמור** "הללויה-ה כי טוב זמרה" שלאחר שמשבח ואומר "המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר", הוא אומר "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", והרי זה בא ללמד שהיהודי דומה לארץ בענין הזה. **היהודי יש לו בתוך נשמתו את אמיתות התורה.** הוי אומר: יהודי אינו צריך להביא את ידיעות התורה מבחוץ, לגשת אל ספר התורה המונח בארון ולהוציא ממנו את ההשקפה הנכונה. רק חכמות חיצוניות לומדים באופן כזה. לא את התורה. אורייתא וישראל וקודשא בריך הוא חד הוא. הנשמה והתורה מאוחדות. והרי זה

וישעי. אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח. לא מדברים שם על מלחמה אפשרית. מדברים שם על המלחמה וודאית. אם מלשון כאשר. מתנהלת מלחמה גדולה. והאדם משנן לעצמו שהקב"ה יעזור לו. בלעדיו לא אוכל, אבל הוא יעזור לי. ואם אין האדם משריש זאת בלבו כל יום, שלוש פעמים ביום, ואף יותר מזה, ולואי שיתפלל כל היום כולו, הוא לא יצליח.

וכן הוא **זקוק ליסוד התורה**, כמו שאמר **שלמה המלך** (משלי כח, ט): "מסיר אזנו משמוע תורה, גם תפילתו תועבה". אם אין לו יסוד התורה, גם יסוד התפילה אין לו. האחד בנוי על השני. **אין אדם בעולם שיוצא מהכלל הזה. מי שאין לו את יסוד התורה, אינו יכול להצליח.**

כל יהודי יכול

הבשורה הטובה היא **שכל יהודי יכול להצליח בתורה**, כי הקב"ה נתן אלפי אופנים להצלחה בתורה. אינך צריך להיות כל-כך שבור מזה. אכן מצוי הדבר שהאדם מגיע למסקנא מוטעית בזה באמרו: "אם אינני מצליח בתורה, סימן הוא שאפשר להצליח בלי תורה, שהרי לא יתכן שאני כשלון". הוא אינו רואה אפשרות להגיע למסקנא שהוא כשלון. לכן הוא מגיע למסקנא שאפשר להצליח בלי תורה. **בשביל זה צריך לקרוא משנה תורה.. לכן מתכנסים וחוזרים שוב על יסודות הדת** כדי שלא ליצור שיטה ממסקנא מוטעית. **באים ונוכרים מה הם יסודות הדת.** ואם שואל אתה: "הלא איני רואה איך אוכל להצליח בתורה!". **לזה אתה יכול להשתמש בכוח התפילה. התפלל לה' שיאיר לך את עיניך. בקש ממנו: "ותקננו בעצה טובה".**

אין לו עצה. הוא אינו רואה מתי הוא

אלא התכוונו גם ליסוד האמיתי של התורה שבכל מקום שנוגעים בה, נוגעים בכל חלקי התורה, בבחינת תר"ג מצוות התלויות בה. כי ברגע שהאדם משקה את נשמתו, נשמתו מתחילה להאיר, וכיון שהוא מאירה, היא לא מאירה במקום זה שהשקוה בלבד, אלא מאירה בכל המקומות, וכפי יכולים לראות בחוש שכאשר היהודי לומד תורה ביגיעה, הוא מתחיל לשאוף להיות יהודי יותר טוב בכל התחומים.

וכשמדברים על יגיעה, הדבר תלוי לפי מהותו, ואין הדבר מסור אלא להקב"ה. הוא זה שיודע מי באמת מתייגע. פעמים שלימוד של חמש דקות נחשב יגיעה אמיתית. ואין לנו לזלזל בזה. אם אנו מבינים בנצחיות התורה ובאין סוף שבתורה, אנו מבינים שאין לזלזל ברגע אחד של לימוד. אין זה דברי חיזוק בעלמא, כאותם שאומרים לבחורים - "דעו לכם שאפילו חמש דקות של לימוד חשובות מאוד אצל הקב"ה". זה דבר אמיתי ביותר. **אם ביטל את עצמו כשהיה לו קשה...** היה לו יום קשה, היתה לו שעה קשה, וביטל את עצמו לריבוננו של עולם ליתן חיות לנשמתו, אזי נשמתו מתחיל להאיר, וכיון שהיא מאירה, הגם שלמד הלכות תפילה, יתעורר באותו זמן בהלכות שבת, כי הנשמה יודעת את האמת, ולימוד התורה מועילה לאדם שיבורר לו האמת מצד סגולתה. כך איתא בזה"ק בהרבה מקומות שאהבתו של הקב"ה שנתגלתה כאשר נתן לנו את התורה, היתה במה שנתן לנו את הכוח שבכל מקום שנלמד, **התורה תלמדנו אורחא דקשוט - מהלכי האמת.**

יערוף כמטר לקחי

בנוסף לזה אנו רואים שהתורה מדמה את התורה למטר - יערוף כמטר לקחי. אכן

אומר שכל יסודות התורה רשומים בנשמת היהודי, אבל אינם יכולים להתגלות. האדם אינו יכול להוציאם עד שלא ישקם בתורה. כשהאדם לומד תורה, התורה חודרת לנשמתו, וגורמת לנשמתו שתחיל לפרוח.

רואים זאת בחוש. רואים על האדם שהוא מתעלה. מה הפירוש מתעלה? הפירוש הוא שיצק קצת מים לתוך נשמתו, ומה שקרה הוא שנשמתו קצת התרחבה. מעתה איננה כה רדומה כפי שהיתה. ועל-ידי זה האדם נזכר ממילא בתכליתו האמיתית, כי הנשמה יודעת לבדה מה תכליתה, אבל עד עכשיו לא הרגיש את נשמתו. רק עכשיו, כיון שהשקה אותה, הוא מרגישה ונזכר בתכליתו.

אמנם כן, התנאי קודם למעשה הוא ללמוד את התורה בשביל תכלית זו. אבל אין הפירוש שכאשר הוא לומד בשביל תכלית זו, היא נשארת מבחוץ, אלא שהוא רואה בה מה שהקב"ה רוצה ממנו בלי נגיעות. לא כך הוא. האמת היא שכאשר האדם לומד ביגיעה הגם שקשה לו ונותן לתורה לחדור בתוכו, נשמתו ממילא מבינה. מי שלומד תורה לשמה, נשמתו מתגלית, וממילא הוא יודע את האמת. ואין הדבר תלוי בכישרון. כשרון הוא דבר השייך לרכישת ידיעות מבחוץ. הנשמה אינה זקוקה לכך, כי היא באה מהתורה. צריך רק להשקותה והיא מתגלית.

יגעת ומצאת תאמין

אף כשאמרנו חז"ל "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר", לא התכוונו לפירוש הפשוט בלבד שבמקום זה הברייתא כתובה בקוצר אמרים, ובמקום אחר היא כתובה יותר באריכות, וכשמסתכלים שם, מבינים את הסוגיא כאן,

להיפתר. **ההרגלים שיש לו, חזקים ממנו; כוחות גופו/יצרו חזקים ממנו.** הוא יכול לרצות, הוא יכול להיות רציני, הוא יכול להתעורר, הללו חזקים ממנו.

אך מה? אסור לעצור כאן. **צריך מיד לעבור אל היסוד הבא - שהקב"ה יותר חזק מכל כוחות הגוף,** ואין שום יהודי שיוצא מהכלל הזה. **הקב"ה נתן לנו את התורה כדי שנקבל כוחות מן השמים שהם יותר חזקים מכוחות הגוף.** יהודי שעוסק בתורה ביגיעה... הוא עומד על רגליו כי אינו רוצה ללמוד מתוך עצלות. הוא מתייגע ולומד ספרים שמעוררים את הלב... זה לא רק האותיות. זה האור שמאחורי האותיות... **הוא יכול לעקור בזה הרגלים.**

צריך לדעת מזה ולחיות עם זה. היו **צדיקים** שהורו לאברכים ללמוד כל יום את **ה'אור החיים' הק'** בפרשת אחרי על הפסוק "כמעשה ארץ מצרים". שילמדו את דבריו כל יום בהתלהבות. איזה יהודי אפשר להיעשות מזה! איזה בעל אמונה אפשר להיעשות מזה! יום אחד האדם מסתכל על עצמו ואומר: "ראו כי יש אלוקים בארץ. אני לא יכולתי, כי היצר הרע חזק ממני. אבל הקב"ה יכול. לא עלה בדעתי שאי פעם אחלץ מסבכי. כבר עשרים שנה שאני מסתובב מיואש והנה הקב"ה עשה לי את הנס הזה". **אכן התורה יכולה לעשות זאת לאדם, כי הקב"ה הכניס את עצמו בתורה.**

הקב"ה קונה שביתה אצל ישראל

יש מדרש נפלא בפרשת תרומה. הקב"ה אומר: אני רוצה לדור אתכם - ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אומר שם **המדרש** בזו הלשון: משל למלך שהיה לו בת יחידה. בא אחד מן המלכים ונטלה. ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו: בתי שנתתי

כבר ראינו לעיל מדברי ה'שפת אמת' שהדמיון למטר הוא מצד זה שהיא **משקה את הנשמה ומוציאה ממנו את האמת הטבעה בה.** ומפני כך נאמר בה הלשון עריפה שהיא לשון הריגה, כי היא **הורגת את היצר הרע.** הן ידוע שכדי להרוג את הכוחות המושכים אל התאוה והכבוד צריך ללמוד תורה. **התורה מכניסה באדם רצונות אחרים, רצונות טהורים.** אכן כן, מי שרוצה ראייה שיש אלוקים בעולם, ייצא החוצה ויראה כמה אנשים תועים ומתדרדרים מדחי אל דחי, ואז יראה מה התורה יכולה לעשות מן האדם. מגיע אדם מלא תאוות המסתכל על הבלים, ומתחיל ללמוד קצת ועוד קצת ועוד קצת, ופתאום רואים איך **התורה מעדנת ומזככת אותו והוא משתנה לגמרי.**

היא מתקנת את כל הדברים הבלתי ראויים שקיימים באדם. **אף הענין של צרות עין.** אנו מדגישים זאת כי יש שחושבים שהתורה היא תרופה רק לדברים חמורים ביותר. אך לא. **התורה מביאה את האדם לידי שלימות,** ולכן כל שיש בו באדם דבר שהוא היפך דרכה של תורה, התורה מתקנת אותו ומחליפה אותו ברצונות אחרים. **האדם יושב ולומד כי הוא רוצה לקבל כוחות עליונים אשר יכולים להתחזק על הגוף.** כוחות הגוף/היצר הרע, יותר חזקים מן האדם. האדם טוען: "איני יכול. יש לי משיכה כזו, משיכה כזו". זה נכון. וכמה שהוא חושב שהבעיה שלו קשה, ראוי שיידע שהבעיה היא הרבה יותר קשה. חשוב שיידע זאת. כי הרבה פעמים האדם חושב שכבר ימצא איזו עצה מפה ומשם. הוא אומר שהוא מתמודד, אבל בלבו הוא חושב שכבר ימצא איזה מהלך - "אם ירצה ה', מאז שמחת תורה - נגמר. אני מפסיק עם כל הדברים האלה". לא, לא. הבעיה שיש לו מאוד קשה, והיא לא הולכת

הבחור, ושמע את קול התורה בוקע ממנו. מחוגי השעון הראו אז על אחת בלילה. הוא שאל אותו: "מאי האי? הן עמדת על רגליך יומיים שלמים. אתה מותש. לך לנוח קצת". השיב לו בנו בתמימות: "עוד לא סיימתי את לימודי".

מהיכן נובע הכוח הזה? אכן **כשהאדם עושה כן כשאין לו חשק, הקב"ה נותן לו את הנעימות** - ישקני מנשיקות פיהו. האדם אומר: **אם שמחת תורה הוא היום הגבוה ביותר, היום שבו היהודי נמצא לבדו עם הקב"ה, כמבואר בכל הספרים, אם כן אני רוצה לעשות היכרות עם התורה. איך עושים היכרות? על-ידי התבטלות לתורה.** אתה רוצה לקבל את מה שהתורה יכולה להביא לך? התבטל אליה. התורה יכולה להביא לכל יהודי. הקב"ה נתנה לכל יהודי, לכל מציאות, ולכל כשלוך. יהודי אתה! עמדת למרגלות הר סיני במעמד הר סיני. התורה ניתנה לך. **דע לך שזה תלוי במדת הביטול שלך.** קח לך קבלה לפי מצבך ועשה הכל כדי לקיימה. **עשה דברים שיגבו ממך כוחות נפשיים.** תתחיל שמה.

הרושם משנה את המהות

סיבה יש לכך שהתורה הנפכת לחלק מהאדם, ו'בתורתו' יהגה יומם ולילה, כי שילם על כך. הוא שילם בזיעה, הוא שילם בחוסר אכילה, הוא שילם בחוסר שינה. ואפילו בדרגות קטנות. **כיון שקשה לו לאדם - נעשה קנין.** יכולים לראות אנשים שהיו להם קשיים בחייהם, שזוכרים היטב את הדברים שהגיעו להם ביגיעה. "אתה זוכר אותו לילה? כל הלילה היינו ערים". זוכרים אותם כי הם השאירו רושם בנפש. הזכרון הוא סימן לכך שהדבר הותיר רושם בנפש. שואלים את המבוגר: "מה אתה זוכר

לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל: **נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול** (כי זוהי התורה שאני משתעשע בה), **לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש.**

בעודנו מתכוונים לשמחת תורה, עלינו להבין איזו מתנה יקרה הקב"ה נתן לנו. כשמסר לנו את התורה, הוא מסר לנו את עצמו. הזוה"ק מספר על הצער הגדול שהיה להם למלאכים כשניטלה מהם התורה. וכתוב שם בזוה"ק שהקב"ה אמר להם: לא די שהתורה ניטלת מכם, אלא אף אקנה שבייתה אצל בני ישראל באופן קבוע. **הקב"ה אָתָה מרבבות קודש. הוא עזב את המלאכים והגיע לדור אצלנו.**

ישקני מנשיקות פיהו

אכן לתורה יש כח להגביה את האדם מעלה מעלה, ולא רק לאחר שהאדם למד את כל התורה כולה. הדבר אינו נמדד לא לפי כשרון ולא לפי מספר הדפים, כי אם לפי מדת התבטלותו של האדם. והתבטלות פירושה שהוא לומד כשקשה לו. הוא מתרפק על התורה הקדושה גם כשעיניו נעצמות לו. הוא אינו רוצה שיעבור יום מבלי לקיים את הקבלה שקיבל על עצמו. הוא רציני אליה, יהיה מה שיהיה. הלא זה מעדן ומזכך את האדם.

הנה כעת סיפר לי יהודי שבמוצאי ראש השנה לאחר יומיים שעמדו על הרגליים מבוקר ועד ערב, עבר ליד חדרו של בנו

אין מתנה גדולה מזו, כי כשהולכים עם השקר, אין מגיעים לשום מקום. זה כזה חלול, כזה ריק, כזה רחוק מהעולם הזה (נתעלם לרגע מהעולם הבא). כשמחניפים אנשים כי חושבים שאי פעם נקבל מהם כסף, איזה מין חיים הוא זה? הלא זה חיים של עצבות. זה לא רק שחסר לו בטחון בה', אלא הוא שקוע בהבלים כאלה... הוא חי כל-כך נמוך שהוא חושב שצריך לעשות כך וצריך לעשות כך, וכל היום הוא חי בחשש - "ראו? לא ראו? מה אנשים אומרים?". הוא שרוי בחושך ולא נעים לו. האמינו לי, לא נעים לחיות שם. זאת לא דירה נעימה. התורה מביאה את האדם אל האמת, ושם הכל נמצא - טוב, וטוב הנגלה, ותענוגים. מה שהאדם רק יכול לתאר.

הכנה לשמחת תורה

זוהי המתנה שהקב"ה נתן לנו. הושענא רבה ניתנה להכנה לשמחת תורה. המציאות היא שאנו באים מזוככים כל-כך לשמחת תורה. עברו עלינו ראש השנה ויום כיפור, ארבעה ימים בין יו"כ לסוכות בהם היינו טרודים במצוות, שמחת החג. עכשיו אנו לומדים משנה תורה ומקיימים מצוות ונענועים. והנה אנו נכנסים לשמחת תורה כשאיננו מגושמים כפי שהיינו. אנשים אחרים לגמרי אנו.

ובכן, כשהאדם מתבונן אז על השמחה הגדולה שבנתינת התורה, אינו יכול להמשיך בשום אופן להתנהג כפי שהתנהג עד כה. צריך להיות גיבור עצום להמשיך עם סדר היום הישן. האדם רואה מה יש לתורה להציע. הוא רוקד עם התורה על שם העתיד, בידיעה שהקב"ה מחכה לו. סבלנותו של הקב"ה אינה ניתנת להשגה.

מילדותך?". הוא משפשף את מצחו ואינו מצליח להיזכר הרבה. שלושה דברים בלבד הוא זוכר, ואחד מהם שמחת הבר מצוה שלו. למה הוא זוכר אותה? כי בזמנה היא השאירה רושם בנפשו. כשהאדם עושה דבר ומשלם עליו, הוא נקנה לו. לכן איתא מהאר"י ז"ל שלא לקחת מצוות בחינם, אלא לקנותן, כי כשקונים אותן, הן מגיעות מתוך קושי ומותירות רושם בנפש. וכשהן מותירות רושם בנפש, הן לא סתם נשארות חקוקות בזכרונו, אלא הן משנות את מהותן.

אין כוונת מציאות שהאדם קורע את עצמו ללמוד כשקשה לו ואין זה מותר ורושם עז בנפשו. בהכרח שהם יסירו ממנו את תאוותיו ומשיכותיו ויביאוהו לאורחא דקשוט. אם הוא מתכוון אל האמת, לימודו יעורר את האמת הקיימת בנשמתו. כי התורה היא מים. לא משנה איזו ידיעה הוא למד עכשיו. אם הוא למד אותה מתוך יגיעה, הוא העיר את האמת שבנשמתו.

הנה יום אחד רואה האדם שהשתנה לחלוטין. הוא רוצה לדעת באיזה רגע זה קרה. בדומה למי ששואל את הילד: "מתי צמחת לגובה? באיזה יום זה קרה? באיזו שעה? אני זוכר שפעם הייתי נמוך והנה עכשיו אתה כזה גבוה". והתשובה היא שלא רואים את הצמיחה, אבל זה קורה. יש צמיחה מתונה כל הזמן ויום אחד שמים לב אליה. כשמכניסים תורה בנשמה, היא צומחת. האדם טוען: "למדתי עכשיו תורה, אך איני רואה שצמחתי מזה". על כן אומרים לו: "תבדוק את עצמך בעוד שנה ולא תוכל להבין איך התחלת פתאום לראות דברים אחרת, לחשוב אחרת. אז תבין שהתורה העירה בך את האמת והתחלת לסלוד מן השקר".

בתורה ולכל מדרגה. ועל זה מודים ורוקדים
ושמחים.

יעזור ה' שבאמת נוכל לשמוח עם
התורה ולקיימה ולהוסיף בה ולהתייגע בה
ושזה יועיל לנו להכיר את תכליתנו ולקיים
ענינים שיובילו אותנו לאותה תכלית.

הוא מחכה - "יום אחד הוא יתעורר, יום
אחד הוא יתקדם, יום אחד הוא יוסיף".
וככל שהאדם טועם, הוא רואה עוד ועוד
מה טמון בתורה, ואין זה נגמר. זה ללא
גבול ממש. כל יהודי צריך לשמוח ולרקוד
מכוח הידיעה מה נמצא בהישג ידו. הקב"ה
נתן את הכוח ליהודי להגיע לכל ענין

יום רביעי א' דחול המועד סוכות ט"ז תשרי תשפ"ב

עבודת חג הסוכות כהכנה להושענא רבה

חז"ל בענין חיבוט ערבה, אם הוא עכ"פ מצוה דרבנן או אינו אלא מנהג נביאים, ונפק"מ אם אפשר לברך עליו אם לאו. מבואר ששיירי המצוה דווקא, הם אלה שמלווים את האדם בכל ימות השנה ונותנים לו תועלת עצומה ברוחניות.

תכלית כל מצוה להגיע לאנכי

ובכן עלינו למצוא את הפשטות אותה נוכל לקחת אתנו כדרך של עבודה. הנה ב'זרע קודש' מתורת הרה"ק מראפשיץ זיע"א אנו מוצאים כמה שורות ששופכות אור על הענין לדעת מה אנו פועלים במעשינו בימים האלה. הן ידוע היסוד שכל המצוות כולן הן עצות להגיע על ידן למצות אנכי ה' אלוקיך*, היינו שהאדם יקבל על ידן הבנה עמוקה וחיבור באמונה בה', באופן שיוכור בכל עת את הקב"ה ושהאמונה תכבוש את כל ההרגשים שלו ותשלוט גם על מוחו, כך שכאשר יעמוד בפני נסיון, נסיון של כעס, נסיון של שנאה, נסיון של תאוה, או שאר כל נסיון, תהיה הידיעה דלא יהיה לך אלהים אחרים כל-כך בהירה אצלו, עד שהנסיון יאבד את כל תקפו או עכ"פ את רובו וכמעט שלא יצטרך להתגבר על יצרו.

מבאר הרה"ק מראפשיץ בלשון קדשו: "תכלית כל מצוה ומצוה להגיע לאנכי, וכל התנועות שעושים הכל לתכלית אחת להביא אל לבו תכלית אמונה אמיתית באנכי ה' אלוקיך".

שיירי מצוה מעכבין את הפורענות

בסוכות בכלל ובהושענא רבה בפרט אנו עובדים הרבה את ה' בפעולות של עשיה, כגון הנענועים שעושים עם ארבעת המינים וההקפה שעושים אתם כל יום מסביב לבימה, ואח"כ שבע ההקפות שעושים אתן בהושענא רבה וחיבוט הערבות. במשך השנה עיקר העבודה נעשה בפה, על-ידי תורה ותפילה. אמנם גם במשך השנה יש מצוות רבות של עשיה, כגון גמילות חסדים ושאר מצוות. אבל המצוות הנעשות בבית המדרש, הן המצוות הנעשות בפה, בצירוף המוח והלב, ואילו כאן הן נעשות בפעולות של עשיה דווקא. והדבר מעורר ענין כי ידוע שתכלית החגים היא ללוות את האדם לכל השנה, אך כאן נדמה הדבר שמדובר בעבודה מיוחדת, בפרט לפי המבואר בספרים שהן עבודות נעלות מאוד ודברים נשגבים מתחוללים בעולמות העליונים כשהן נעשות בארץ.

אכן בדברי חז"ל (סוכה לח, א) מבואר שהנענועים שאנו עושים עם ארבעת המינים, הם מלבד מצות 'ולקחתם לכם', ונקראים 'שיירי מצוה', והם אלה שמגינים עלינו במשך השנה מן הפורעניות. ונמצא לפי זה שאנו מתעסקים בשיירי המצוה יותר מכפי שאנו מתעסקים במצוה עצמה, כידוע שצדיקים היו מקדישים זמן רב לעבודת הנענועים ומשקיעים בה הרבה מח ולב. וכן כל ההקפות וחיבוט ערבה, אינן המצוה עצמה, כי אם שיירי מצוה, וכבר הסתפקו

א. ראה 'נועם אלימלך' פרשת יתרו.

התנועות פועלות בנפש האדם

התנועות יש להן כח גדול לפעול בלב האדם, כמו שנבאר: **נשמת האדם היא יודעת את כל האמת בבהירות נפלאה, אלא שהגוף מסתיר, ולכן מוכרחים תמיד לדבר בשפת הגוף, כי הוא זה שמעכב אותו צריך לשכנע.** פעמים שרוצים להשתמש בבית מדרש לצורך איזו אסיפה או דרשה, ניגשים אל השמש לבקש, והוא אומר בפנים מסבירות: "האמינו לי! אילו היה הדבר תלוי בי, הייתי נותן לכם כל יום. אבל עליכם לדבר עם פלוני שעומד מעלי. הוא זה שאינו נותן רשות. אם אתם מצליחים לקבל ממנו אישור, מיד אני מוסר לכם את המפתח." אף כאן, האמונה היא צריכה שתחדור בנפש האדם עד שתלווה אותו בכל אשר ילך ותהפוך אותו לאיש שמח ומאושר, וכדי שהדבר יקרה, מוכרחים לדבר עם הגוף. הנשמה הרי מסכימה מזמן, שהרי היא יודעת את האמת בידיעה ברורה. עכשיו צריך לדבר עם הגוף כדי שלא יתנגד אלא יסכים לעבוד אתה.

על זה אמר הרה"ק מראפשיץ **שהנענועים שעושים יש להן כח גדול לדבר אל הגוף.** הן כך אמרו חז"ל (סוכה לו, ב): "מולך ומביא - למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד - למי שהשמים והארץ שלו", היינו שיש **לארבעת המינים כח להחדיר הידיעה במוח האדם שכל העולם על כל רוחותיה שייכים להקב"ה.** ובפרט לפי מה שכתב ה'בני יששכר' **שארבעת המינים האלה יש גילוי אלוקות יותר מבכל הצמחים, כי הם יונקים מהקב"ה ולא על-ידי שר כשאר הצמחים, וכבר כתב 'החינוך' שאפילו ההסתכלות עליהם מעוררת שמחה.** עכ"פ סגולה נפלאה יש בהם לזכור על ידם את מי שגידל אותם.

הרי הרמב"ם כתב שהאדם יכול להגיע לאהבה ויראה על-ידי התבוננות בבריאה, כי כל דבר, בפרט הצומח, מעורר התפעלות אצל האדם, ומגיע על-ידו למסקנא שיש מנהיג לבירה. אך כאמור, בארבעת המינים האלה יש כח יותר חזק לענין זה מבשאר הצמחים, מאחר שהם יונקים מהקב"ה בעצמו בדומה לכלל ישראל שמקבל את חיותו מהקב"ה בעצמו ולא באמצעות השר.

אמרה לנו התורה: **תחזיק בארבעת המינים, תקנה אותם, תתחבר אליהם ותזכור על ידם את מי שאמר והיה העולם, ועל ידי כן תתמלא שמחה גדולה. כשהאדם זוכר את הקב"ה ורואה אותו בחוש, הוא נעשה מלא שמחה ושום נסיון אינו יכול לצערו.** ועל זה אמרו לנו חז"ל: אמת נכון הדבר שכאשר אתה מחזיק בארבעת המינים, אתה מתחבר אליהם בפנימיות נפשך, לא יתכן שתעשה אותו סתם כך, שהרי צריך אתה להרגיש זאת גם כשאינך מחובר בפנימיות נפשך. על כן **טול את ארבעת המינים ונענע אותם לצדדים, כלומר, לכל המצבים, כדי להכניס בכלם בהירות לזכור שהקב"ה עושה ומעשה את הכל לטובה** ושאם תילמד כל מצב נכונה ותברר מה עליך לחשוב נוכח כל נסיון, תתעלה מזה ותתקרב אל האלוקים, וממילא תקבל שפע רב, ונמצא שרק תרוויח מהמצבים השונים.

הנה חז"ל אמרו עוד (מסכת סוכה שם): "במערבא מתנו הכי, אמר רבי חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מולך ומביא - כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד - כדי לעצור טללים רעים". ובאמת זה אותו טעם, אך היא התוצאה. הטעם הראשון הוא העבודה, לזכור את ה' על-ידי הנענועים, והטעם השני הוא התוצאה, כי

כדי לעלות למדרגה יותר גבוהה ועוד יותר גבוהה. הן גם הצדיקים יש להם עליות וירידות, אבל הן ממין אחר לגמרי, וכבר אמר **הגה"ק מצאנו** זיע"א שהוא חוזר בתשובה על חטאת נעורים, על שבצעירותו נפל לו פלפול ברעינונו באמצע חזרת הש"ץ.

והנה בסוכות הקיפו בני ישראל את המזבח כדי להביע את אושרם שיש להם דבר כזה שמשמר את קרבת האלוקים שלהם באופן נפלא ביותר. אילו היו רק לומדים דבר זה, זה לא היה חודר כל-כך בנפשם, ועכשיו שהקיפו את המזבח והראו באצבע - "הנה זהו המזבח שבזכותו אנו מתהלכים נקיים וזכים וקרובים אל האלוקים", הדבר חדר בהם היטב ועורר בהם את רגשות השמחה.

ואף בימינו אנו עושים כן, כי אף בימינו יש לנו מהלך לחיות כך לפי ערך על-ידי "ונשלמה פרים שפתינו". הן תראה שאנו אומרים כל יום פרשת הקרבנות. בחג הסוכות מקבל האדם חיות חדשה בפרשת הקרבנות שהוא אומר כל יום בשחרית וקודם מנחה. עד כה הגיע באיחור, ואם כבר הגיע מוקדם ואמר פרשת הקרבנות, אמרה רק מפני שהוא כתוב בסידור. רק עכשיו כשהוא מקיף את המזבח ואומר "יופי לך מזבח, יופי לך מזבח", הוא מקבל מזה חיות.

מעשה במרים בת בלגה

אכן ההיפך מחג הסוכות, הוא מה שסיפרו **חז"ל** בסוף מסכת סוכה (נו, ב): מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס, לוקוס (זאב, זאב)! עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל וכו'.

על-ידי זכירת ה', אין מגיעים לעולם רוחות וטללים העוצרים את השפע, שהרי הוא מחזיר במוחו אלוקות בכל המצבים וממילא מתקיים בו "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך".

יופי לך מזבח

וכפי שהוא בענין הנענועים, כך הוא בענין ההקפות. הנה **חז"ל** אמרו (סוכה מה, א) שהיו מקיפין את המזבח ואומרים בשעת פטירתן "יופי לך מזבח, יופי לך מזבח". המזבח הוא דבר שהאדם יכול להקריב עליו בהמה מהלכת על ארבע ועל ידי כן לכפר על עוונותיו, וכך היו בני ישראל מרגישים תמיד זכים ונקיים כפי שאנו מרגישים ביו"כ בנעילה. לא היה מושג כזה שהאדם יתהלך עם עבירה על כתפו. אם אירע שעשה האדם עבירה, היה זה רק לכמה שעות, עד לתמיד של בין הארבעים. אז היה מתכפר לו והיה חוזר להיות נקי כבתחילה.

הרי תראה שכאשר נעשה לאדם כתם בבגדו, ברגע הראשון שהדבר נודע לו, מיד הוא הולך ומכבסו, כי מי הוא זה שירצה להתהלך בשוק עם כתם בבגדו? אף כאן, מי ירצה להתהלך עם כתם בנשמתו? בזמן הבית היה לנו מהלך להתהלך תמיד נקיים לגמרי, ואפילו נכשל האדם ונפל ממדרגתו, יודע היה מה לעשות כדי לחזור אליה. ומזה נבעה השמחה הגדולה שהיתה בירושלים כלשון הפסוק "יפה נוף מושב כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב". **המזבח שהיה בצפון, הוא זה שגורם לשמחה הגדולה, כי כשכולם נקיים מעוון, השפע מגיע לעולם וכולם קרובים אל ה'** ומשיגים עוד ועוד. אמנם אנו רגילים לסדר עבודה של נופל וקם, נופל וקם, אבל זה לא חייב להיות במדרגה של ילדים בכיתה א'. **אפשר להיות נקי דוגמת הצדיקים ושם לעבוד**

קרבת אלוקים הוא יכול להגיע על ידו, אפילו רק יתקרב להבנה זו, היא תשאר עליו רושם חזק, כלשון הגמרא שם: "טוב לצדיק טוב לשכיניו, שנאמר: אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו".

אם יהיה נדחך בקצה השמים

הרמב"ם מביא שהאדמה שממנו יצר הקב"ה את האדם היא אדמה שלוקחה ממקום המזבח, וכידוע שמקום המזבח הוא עיקר גדול בהקרבת הקרבנות. **האדם הוא מין יצירה כזה שיכול להגיע בכל מצב שהוא לקרבת אלוקים. אפילו לאחר שנים רבות של תעיה, יש בכוחו לחזור ולהתקרב אל ה'.** ממקום כפרתו נברא, ולשם הוא חוזר כשהוא מקיף אותו ומראה עליו באצבע.

אמר לנו הרה"ק מראפשיץ שבימים האלה, זמן שמחתנו, מחדיר האדם לתוכו את יסודות הדת על-ידי תנועות באופן שילוהו לכל השנה כולה. התנועות של הנענועים, התנועות של ההקפות. ואם אין לנו מזבח, אנו עושים זכר למזבח. וכי מפני שאין לנו מזבח, איננו צריכים לזכור את היסודות?! הולכים אנו אם כן מסביב לבימה. אין לנו ברירה. אנו חייבים להחזיר את היסודות האלה אל תוכנו כדי שנוכור אותם כל השנה. על כל אחד להקיף את המזבח ולומר "יופי לך מזבח" כדי שיבין שתמיד הוא יכול לחזור ולהתקרב.

יום מיוחד בשנה לכפרת עוונות

בספר המנהגים לרבי יצחק אייזיק ז"ל מטירנא² הביא לשון פלא: "למה נקרא שמו הושענא רבה? אמר הקב"ה לאברהם: אני

מחשבה זו שהמזבח מכלה את ממונם של ישראל, בעוד הוא זה שמביא להם השפע, היא מחשבה שאין עקומה ממנה. ועל זה אמרו שם "כששמעו חכמים בדבר, קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה", ובכך הענישו את אביה ואת כל משמרתו כי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה, וכפי שפירשו ה**צדיקים**, לאו דוקא ששמעה את הוריה מדברים כך, אלא מזה שיכלה להעלות כן בדעתה, סימן הוא שהוריה מעולם לא ידעו ולא הבינו מהות המזבח. איך הגיעה לחשוב כל-כך עקום, היפך האמת, שהמזבח הוא בעיה כי צריך להוציא ממון בשבילו, כאומר: "הלוואי שלא יהיה מזבח ולא אצטרך להוציא ממון בשביל קרבנות?" אם האדם טבור שזהו המזבח, פשוט הדבר שאין לו מה לעבוד עבודה בבית המקדש, שהרי הוא טועה מתחילה ועד סוף במהות העבודה.

יש שהמגיד שיעור מוסר שיעור זה כבר ארבעים דקות כשהוא מפלפל בדברי הקצות החושן, ואז שואל בחור אחד איזו קושיא, והמגיד שיעור מבין שאינו יכול לענות לו עליה, כי לא סתם קושיא היא, אלא היא מוכיחה עליו שאינו מתחיל להבין את הסוגיא, ושכדי להשיב לו, יצטרך להסביר לו את הסוגיא מתחילתה, גמרא רש"י ותוספות.

מי שחושב שהמזבח מכלה ממונם של ישראל, סימן הוא שאינו מתחיל להבין מהו מזבח ומהי עבודת הקרבנות, ולדברי חז"ל ראוי להעניש את כל משמרתו כי אוי לרשע אוי לשכנו. אך מידה טובה מרובה, וטוב לצדיק טוב לשכיניו. **ככל שהאדם מוסיף להחזיר בעצמותיו מהו המזבח, לאיו**

ג. מאחרוני הראשונים בארצות אשכנז, חבריו של מהר"ל, תלמידים של מהר"ש נוישטאט, ושל מהר"א קלוזנר ז"ל.

כשהאדם הולך ומתקרב אל ה' על-פי סדר זה, הוא יכול אח"כ לרקוד עם הקב"ה בכל מצב שהוא.

הטוב כי לא כלו רחמיך

ברם עלינו להרחיב יותר בחלק הראשון של עבודה זו, היינו העבודה של חג הסוכות, כדי שיהיה ברור לנו דיו ואז נוכל להגיע אל החלק השני, עבודת הושענא רבה. הרי ידוע מה שאמרו אצל החסידים שההכנה תמיד יותר גדולה מהדבר עצמו. חג השבועות הוא דוגמא מובהקת לכך. ארבעים ותשעה ימים אנו מתכווננים כשאנו עולים ומתעלים מיום ליום, ואז מגיע החג עצמו שהוא רק יום אחד. ואפילו בחג השבועות עצמו, כל הלילה אנו לומדים להכין את עצמנו לקריאת התורה, ובקריאת התורה אנו מחכים בעיקר להגיע לקבלת התורה ואח"כ לקדושת כתר, ועבודת היום באה אל סיומה חיש מהר. אף כאן, עבודת חג הסוכות מגביהה את האדם מיום ליום ומרגע לרגע, ואח"כ אנו מגיעים אל השיא בהושענא רבה ובשמחת תורה, כך שהכל תלוי בהכנה שאנו עושים באמצעות עבודת חג הסוכות.

ובכן בחג הסוכות יש עבודה גדולה להכיר בטובותיו של הקב"ה. הדבר ניכר הן ממצות ישיבת סוכה אשר אמרה תורה שהיא "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", היינו כפשוטו ממש, **שיזכיר האדם לעצמו את הטובה הגדולה שעשה עמו הקב"ה כאשר הגין עליו עם ענני הכבוד.** וכן הדבר ניכר ממצות השמחה "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם" אשר כתבו הראשונים שהוא מפני היותו חג האסיף. התורה אומרת לו לאדם: "השקעת כל השנה ועכשיו אתה רואה את התוצאות,

יחיד ואתה יחיד. אתן לבניך יום המיוחד, לכפר בו עוונותיהם, וזהו הושענא רבה." הלשון מפליא מאוד. אם היו שואלים אותנו איזהו היום המיוחד לכפרת עוונות, היינו עונים מיד "יום הכיפורים". לעולם לא היינו מעלים בדעתנו שהוא יום הושענא רבה.

אכן ביום הושענא רבה הקיפו בני ישראל את המזבח שבע פעמים והבינו יותר ויותר שהמזבח הוא דבר שמסייע להם לחזור לשורשם, וככל שהאדם מבין את הדבר יותר, כך אותו דבר קונה שביטה אצלו, וכמו שדרש רבא (קידושין לב, ב) שלאחר שהאדם למד תורה, היא נעשית שלו, כמו שנאמר ובתורתו יהגה יומם ולילה, כי התורה נקנית אצלו ופועלת עליו. אף כאן, כשהאדם מקיף את המזבח ומבין מה זו כפרת עוונות, ממילא הוא חושב כיצד הוא נראה וכיצד הוא צריך להיראות והרי הוא מתנקה והולך.

הנה עד כה דיברנו על הנענועים ועל ההקפות איך הם פועלים על האדם להחזיר בו את יסודות הדת. וכן הוא בענין חיבוט ערבה, כמובאר בכל הספרים שהערבה מבטאת קרבת אלוהים, וכתבו שלכן העלה שלה בצורת שפתיים לרמוז על נשיקה, ישקני מנשיקות פיהו. ובכן, לאחר שהאדם עושה את כל הפעולות האלה, נענועים, הקפות וחיבוט ערבה, הוא מבין כמה קרוב הוא אל ה', וכל הדינים מתבטלים, ואז הוא יכול לרקוד עם התורה.

והאמת שזוהי עבודת האדם בכל יום מימות השנה. אפילו יעמוד האדם ביום סגריר באמצע החורף, כל שיעבוד כסדר הזה, יזכה לאותה קרבת אלוהים. אמנם חג הסוכות הוא זמן המסוגל להבנה זו, אבל למעשה מדובר במהלך של עבודה.

בוכה? למה אתה מוריד דמעות? מדוע אתה מצטער כל-כך? הקב"ה יודע מה אתה צריך והוא עושה את הטוב ביותר בשבילך!". אמנם האדם חייב לבקש את צרכיו מהקב"ה, אבל יש לזה מהלך נכון כדי שלא ייכשל בחסרון אמונה, והוא לנענע את ארבעת המינים תוך כדי אמירת "הודו לה" כי טוב כי לעולם חסדו" ורק אח"כ לבקש "אנא ה' הושיעה נא".

ובאופן מעשי: מי שכאוב מאוד ואינו זוכר מהטובות שהקב"ה עושה לו, כשהוא בא לבקש, הוא בא עם תביעה - "איך הקב"ה יכול לעשות לי כן? הלא אני מתייסר כל-כך וקשה לי עד מאוד!", ואז יש בבקשתו מחשבת פיגול. אך **מי שקודם שניגש לבקש עומד ונותן הודיה על טובות אין מספר** שהקב"ה עשה לו, ומתבונן יחד עם כן בהטובות שהקב"ה מטיב לו אף גם בשעה זו שהוא עומד לבקש, **אזי כשהוא מתחיל לבקש, הוא כבר מבקש באופן אחר לגמרי**, ויש שכבר יתלבט אם לבקש בכלל או לא לבקש, כי יבוש בעצמו - "איך אבקש לאחר כל-כך הרבה טובות שהקב"ה עשה עמדי?".

תהלת ה' ידבר פי

בספה"ק "נועם אלימלך" (פרשת תולדות ובליקוטי שושנים) כתב שתפילת הצדיקים אינה בגדר של תפילה, אלא בגדר של תהילה. האדם הפשוט מרגיש חסרון ובא לבקש למילוי החסרון, אך הצדיק, אצלו הוא ענין של תהילה. ולענייננו, **אנו מכינים את עצמנו במשך ימי הסוכות, כדי שבהושענא רבה נוכל לבקש באופן הראוי**. בהושענא רבה אנו מבקשים בקשות למכביר, אנו מבקשים על פרי העץ ועל פרי האדמה, על האדם ועל הבהמה, על כלל ישראל ועל הגאולה השלימה. אך **כדי שנוכל לבקש את כל הבקשות האלה מתוך**

בוא שמח עם הקב"ה. זכור שהכל ממנו ותן לו תודה. שמח עם הקב"ה; לא עם הכסף".

מזמור לתודה הריעו לה'

ה'משך חכמה' כתב שלפי חשבון היו כל חייבי התודות מביאים את תודותיהם בחג הסוכות, כי בפסח אסור היה להקריב תודה מפני שיש בה חמץ, וכן בחג השבועות לא היו מקריבים תודה, מפני שהוא יום אחד בלבד, ואין מקריבים נדרים ונדבות ביו"ט. לא נותר להם לחייבי התודות להקריב את תודותיהם אלא בחג הסוכות. והיה זה מין במינו, כי **חג הסוכות הוא זמן המיוחד להודאה. ולכן היו אומרים כל יום הלל השלם מה שאינו כן בשום יו"ט דאורייתא**. ולכן היו ימי החג חלוקים בקרבנותיהם, כי אף עבודת הקרבנות עבודה של הודאה היא, וכל יום היה יו"ט בפני עצמו מצד ההודאה. ולדברי הרה"ק מראפשיץ שהובאו לעיל, **הנענועים הם אלה שמסייעים לאדם ליתן הודאה לה' באופן הנכון והראוי**.

הודאה ואח"כ בקשה

הנה **התוספות** (סוכה לו, ב ד"ה בהודו) כתבו בענין הטעם שמנענעים בהודו לה' כי טוב ובאנא ה' הושיעה נא, וזה לשונם: "כתיב (דה"א טז, לג) אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, וכתיב בתריה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, וכתיב נמי בתריה ואמרו הושיענו אלוקי ישענו, והיינו ירננו שמנענעים את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה' הושיעה נא". הנה מתבאר מדבריהם יסוד גדול, שכל הרוצה לבקש, מוכרח קודם לכן להודות. אם לא יעשה כן, תהיה בבקשתו משום חוסר אמונה. כשהאדם מבקש איזו בקשה, הרי יש עליו קושיא חזקה: "מה אתה מבקש? הרי הקב"ה יודע לבדו מה אתה צריך! מה אתה

ומדוע אם כן מתפללים במוסף "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נעשה לפניך קרבנות חובותינו?"

והתשובה לזה פשוטה, ונבאר על-פי משל במי שאוכל אצל בעלת בית ורוצה להודות לה על האוכל שערב לחיכו, שאם ירצה יוכל להודות לה מבלי לדבר מאומה על טיב האוכל, זאת על-ידי שיציג בפניה בקשה עדינה: "נשאר עוד במטבח? אפשר לקבל עוד? לא חייבים להביא לי... רק אם יש מיותר..." לא צריך להסביר שכאשר האדם מבקש בקשה כזאת, הוא אומר את הכל ועוד. הוא לא צריך לדבר בפרוטרוט על העבר, כי כבר הסביר הכל...

בשבת האדם מלא בקרבת אלוקים. הוא

כבר שר זמירות, הוא כבר אמר תהלים, פסוקי דזמרה, נשמת. שבת קודש. **כשהוא בא עכשיו לבקש, הוא לא בא לבקש מתוך חסרון, אלא מפני שכבר טעם אלוקות,** ואומר: "כל-כך טוב הוא הטעם הזה, הלוואי ויהיה לי עוד ממנו. אם כל-כך טוב עכשיו, הרי יכול להיות עוד יותר טוב... הבה נגמור כבר, הבה ניגאל כבר גאולה שלימה ונשוב להקריב את הקרבנות בפועל ממש". כשהוא מתפלל מוסף, הוא כבוש ברגשות אהבה. דמעה הזולגת מיהודי המתפלל תפילת מוסף, היא דמעה של תשוקה, לא דמעה של כאב ועצבות.

ושם נשיר שיר חדש

הרבי ר' אלימלך אומר לנו שאצל **הצדיקים כל בקשה היא בגדר של תהילה,** כי **אף בימות החול, אין התפילה צריכה להיות מתוך הרגשה שהמצב כבי רע ושהכל יורד לטמיון, אלא מתוך שירה וזמרה** - "הקב"ה הלא טוב ומטיב ועושה

גישה נכונה, אנו זקוקים לעבודת חג הסוכות. רק לאחר שטבלנו בים של הודיה כאשר חיינו בסוכה ושרנו ורקדנו בלב מלא שמחה, רק אז אנו אפשר לבוא עם כל הבקשות, ואז אנו אפילו אפשר לבקש עם בכיות מאחר שהגישה נכונה.

הצדיקים מבקשים תמיד באופן זה, ואע"פ שגם הם יכולים לעלות, מכל מקום כל בקשותיהם אינן אלא בגדר של תהילה. כשהם מבקשים, הם לא באים כאובים ודאובים, אלא שמחה פנימית יש להם, ואפילו כשהם בוכים, מתקיים בהם 'עוז וחדוה במקומו'. אך אנו האנשים הפשוטים, צריכים לעבוד במשך כל חג הסוכות כדי שבהושענא רבה נוכל לבקש מתוך גישה זו.

חלקו מחמאות פיו

לסבר את האוּזן, הנה ידוע ששבת אינה זמן של בקשות, אלא של שירות ותשבחות, ולכן אין אומרים את הברכות האמצעיות של שמונה עשרה. אך כשמסתכלים על הברכה האמצעית, ברכת השבת, מוצאים שם כמה וכמה בקשות, קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך ושמח נפשנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת וכו', והשאלה היא מה פשר דבר זה שמבקשים שם בקשות. הן אם יתקשה האדם בלימודו וירצה לבקש "אתה חונן לאדם דעת וכו' חננו מאתך דעה בינה והשכל", לא יניחו לו, ומאי שנא "קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך" שהוטבע במטבע החכמים בברכת השבת דווקא? בדומה לזה יש לשאול על הרבה מהברכות שמבקשים בימות החול, שהן בקשות רוחניות לכל דבר וענין, כגון תקע בשופר גדול לחירותנו, ולירושלים עירך ברחמים תשוב, ואעפ"כ אין אומרים אותן בשבת,

הרבה מחבירו ועדיין הוא מקבל ממנו, כשהוא נזקק לטובה נוספת, הוא מתבייש לבקש ממנו. אכן מאחר שהוא מרגיש קרוב אליו ביותר, הוא מתגבר על בושתו ומבקש, אבל גם אז הוא מבקש רק כדי להביע את הקרבה ולא מפני שהוא מצטער.

ישמח ה' במעשיו

בחג הסוכות כשהאדם מתעסק בסוכה ולולב ובעבודת הקרבנות, ועושה את הנענועים וההקפות, הוא לומד איך להתפלל באופן זה, ועל ידי כן הוא מתרומם ומגיע למדרגת שמחת התורה, כדאיתא בספרים שיום שמחת תורה הוא רם ונישא עד מאוד ומתקיים בו "ישמח ה' במעשיו". יום הוא שאין בו גלות. **היהודי רוקד אז עם ספר התורה ונקודתו הפנימית מתגלית, וכיון שהיא מתגלית, אין לו שום עיכובים וקשיים,** והרי מסיבה זו קשה כל-כך לחזור לאחור שמחת תורה לעולם הגשמי. אך כאמור, **האדם יכול להגיע למדרגה זו דווקא על-ידי עבודה ההודאה בחג הסוכות.**

אכן כן, על-ידי ההודאה יכול האדם להגיע רחוק מאוד. הוא מודה ומודה שוב ושוב, ומתבונן בחייו לגלות עוד ענינים של הודאה באופנים מחודשים, וכך הוא מוסיף והולך עד שהוא מגיע למדרגה שגם תפילתו נהפכת לתהילה. וכאמור, עבודת ההודאה של חג הסוכות הוא הכנה לבקשות של הושענא רבה. ולכן מנענעים כל יום בהודו לה' כי טוב, וחוזרים ומנענעים באנא ה' הושיעה נא, לראות אם יכולים כבר לבקש נכונה. וכך מרגיל האדם את עצמו כל יום, הוא אומר הודו ואח"כ אנא ה' הושיעה נא, והנענועים בהודו מחדירים אצלו את ההודאה כדי שיזכור אותו בעת אמירת אנא ה' הושיעה נא.

לי טובות רבות כל-כך ברוחניות ובגשמיות... הרי אין לנו השגה כלל בטובותיו של הקב"ה. אנו מדברים כילדים: "הקב"ה נתן לנו דבר גשמי זה ודבר גשמי זה". אנו צריכים לדבר על כל אלה, כי טוב הוא מכלום, אבל יותר מזה אנו צריכים להתבונן במתנת הרוחניות שהקב"ה נתן לנו, מתנות נצחיות, ולהודות עליהם. הוא נתן לנו תורה ומצוות, תענוגים רוחניים נצחיים. מדברים מזה, מתרגשים מזה, חיים מזה, ואז אפשר להוסיף: "נו, שכבר ייבנה בית המקדש והתענוג יהיה מושלם. כלל ישראל הרי נעלים כל-כך. יש להם כפרת עוונות אע"פ שאין להם בית, יש להם הושענא רבה אפילו בזמן גלות, יש להם קרבת אלוקים גם בעקבתא דמשיחא, הם מתגברים יום יום על הנסיונות הקשים ביותר, הם כל-כך קרובים אל ה', ואפילו אותם היבשים כערבה שאין לה טעם וריח, קרובים אל ה'. הנה אף הם חלק מכלל ישראל הם, אף הם זוכרים שיש אלוקים בארץ ונותנים לו שבח והודיה עם האתרוג והלולב בידיהם. זהו כלל ישראל..." כשהאדם זוכר שזהו כלל ישראל ומעורר זאת, הוא מוצא את עצמו שואל מאביו כאילו מאליו: "אולי ניכנס כבר לבית המקדש ואז הקרבה תהיה מושלמת..."

מתוך גישה זו אנו מבקשים בהושענא רבה. **לאחר שהיהודי הודה בלי סוף, הוא כבר יודע ומבין שיש חשבון לכל אשר נעשה. מעתה אין אצלו סתירה בין הבקשה לגאולה לבין הידיעה שיש חשבון מדוקדק לאריכות הגלות.** חג הסוכות גורמת לאדם שבהגיע הושענא רבה יוכל לבקש בבחינת תהילה. הוא מגיע להושענא רבה מוצף ברגשי הודיה, וממילא כל פעם שהוא מבקש, הוא מרגיש - "רק אם אפשר, לא חייבים למלא את בקשתי..." מי שקיבל טובות

הודאה על ההבנות הנצחיות

כשנשאל הגה"צ רבי אביגדור מיללער זצ"ל מה הוא מכוון בעת הנענועים, אמר: "אני מודה על כל הטובות שעשה לי ה'. על חתן פלוני ועל חתן פלוני, וכן הלאה". לפעמים קשה לנו להבין זאת, כי אנו יודעים איזה דברים נשגבים כתובים בספרים בענין הנענועים. אך האמת שאף הוא עשה מה שכתוב בספרים, אלא שעשה זאת למעשה, כפי שנתבאר שזוהי העבודה בימי חג הסוכות.

אכן מי שאינו מבין את עומק הדבר, יכוון להודות בעת אמירת הודו לה' רק על חתניו המצוינים, וכשיגיע לאנא ה' הושיעה נא, או אז יכוון על בתו המבוגרת שטרם נישאה לאיש, ויתפלל בלבו שבחג הסוכות הבא, יוכל להכניס חתן נוסף להודו לה'. אך **העבודה האמיתית היא שבהודו לה' יכוון להודות גם על הדברים הקשים. יבין שבלי המצב הקשה שנקלע אליו, לעולם לא היה משיג את השגותיו הרוחניות**, והרי כל השגה רוחנית ולו מחשבה אחת או הבנה אחת ברוחניות, היא נצחית ומלווה את האדם בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כך יתן הודאה.

בדרך כלל רגילים בני אדם לחשוב שדעת האדם הולכת ומתיישבת עד גיל עשרים בערך, ומאז ואילך, בן ק' כבן כ' ואין שום חילוק בין הגילאים השונים, מלבד זה שככל שהאדם חי יותר, יש לו יותר נסיון. והאמת שאין רגע אחד בחיים שדעת האדם אינה מתחזקת כל שהאדם מנצל את רגעיו. בכל עת האדם יכול ללמוד ולהוסיף ולהבין דברים ביתר עומק ולהסתכל על העולם בהסתכלות יותר גבוהה. **היהודי הקדוש** זי"ע אמר על עצמו שכל יום כשהסתכל על יום האתמול, הרגיש שהיה

אז גוי. נניח שאינך במדרגת היהודי הקדוש, הלא כבר עברו עליך עשר שנים מאז היית כפי שהיית, היתכן שלא תוכל להראות באצבע לכל הפחות על שני שינויים שנעשו אצלך במשך תקופה זו?! איך יתכן שהחגים נשארו אצלך אותו דבר? הרי אפשר להבין הרבה כל-כך במשמעות החגים!

וכשיבין זאת האדם, ישכיל מזה שכל **מצב שהקב"ה מזמין לו, יכול ללמדו דברים נוספים המביאים אותו לנצחיות**. הרי בעשר שנים יש לו לאדם אלפי מצבים, וכל אחד מהם יש לו ביכולת ללמדו איזה ענין רוחני ולחולל בו שינויים עצומים. ואם אין האדם רואה שלמד והשתנה, עליו להכות על חטא - "היכן היית במשך עשר שנים? כפי הנראה שקעת בשינה עמוקה והתעוררת כעבור עשר שנים בלבד! היכן היית אם אתה עדיין מדבר באותו אופן? אותן בדיחות, אותן הבנות, אתמהא! הלא היית כאן!".

סותר על מנת לבנות

הבנת הדבר גורמת לאדם להבין שכל **המצבים הקשים הם כלים לקבלת טוב נפלא, כי כל דבר שיבין יותר טוב מכפי שהבינו קודם לכן, יביא לו קרבת אלוקים**, וקרבת אלוקים הרי תביא לו טוב, לא רק בעולם הבא, אלא גם בעולם הזה. וכיון שהאדם מבין זאת, הוא **מתעורר להודות גם על המצבים הקשים**. הוא אמנם אינו יודע עדיין את התשובה, אבל הוא מודה כי הוא יודע שהשאלה מצוינת ותביא בעקבותיה תשובה מעולה. דומה הוא למי שצצה לו קושיא עצומה באמצע לימודו, שאינו מתעצב, אלא להיפך, הוא מבין שאם היא קושיא כה חזקה, בוודאי אחד מהראשונים שואל אותה, וכשימצא את התשובה, הלא ייבנה כאן בנין חדש.

זה יש דרך סלולה שכאשר הולכים בה צעד אחר צעד, מגיעים לתורה לשמה. דומה הדבר למי שרוצה לנסוע ממדינתו למדינה רחוקה. הוא יודע שהמרחק ביניהן עצום, אבל יחד עם כן הוא יודע שאם יקנה כרטיס למטוס שנסוע לאותה מדינה רחוקה, ויגיע בזמן הנכון למקום הנכון ויעלה על המטוס, יגיע אליה. נניח בדרך משל שכדי להגיע לתורה לשמה זקוק האדם לאלפיים ידיעות, ידיעות בשפלות עצמו, ידיעות בגדלות הבורא, ידיעות בתשובה, וכן הלאה. ידיעות הן שאפשר לצמצמן בשביל האדם הפשוט. אמנם יתכן שיקח לאדם שנתיים ימים עד שיאסוף את כל הידיעות, אבל במשך שנתיים אלה, יקבל בהירות במהות התשובה ויידע איך לעשותה, וכן יקבל בהירות במהות הענוה וירכוש אותה, וכן יבין מה הקב"ה רוצה ממנו שילמד, ואז יחבר את כל הידיעות ויחזור עליהן לבל תשכחנה ממנו, וממילא יגיע לתורה לשמה. וכי אין הדבר כדאי?! אתה יודע מה זה שאברך פשוט בימינו יוכל ללמוד תורה לשמה?!

אמנם כן, הולכים לאט. אין זה שונה מהנבחן על כל שו"ע או"ח. הוא למד קמעא קמעא סך מסוים של ידיעות, למד ושינן, למד ושינן, ולאחר כמה שנים הגיע לקנין שלם. אף כאן, **כשיידע האדם לאן הוא צריך להגיע ויבין שעליו לבקש כל יום מהשי"ת שיהיה בעזרו לבל יטעה, ילך לאט צעד אחרי צעד ויגיע לתורה לשמה. וכיון שיבין שכל מצב שנקלע אליו, תפקידו ללמד אותו אחת מהידיעות האלה, ישיש וישמח ויתן על כך הודאה.**

האדם חוזר לביתו לעת ערב כשהוא חמור סבר. עד מהרה שלום ביתו מתערער. מבררים את השורש, ומה מתגלה? הוא ברוגז על חבירו שלא ענה לו בטלפון. ארבע

אף כאן, **כל מצב שבחיי האדם יש בכוחו להוליד תיכף ומיד הבנה חדשה בעבודת ה' אשר היא עצמה קרבת אלוקים היא.** לא צריך להיות בשביל זה חכם גדול או 'עובד' גדול. מציאותה היא שהקב"ה קבע לכל אדם בכל גיל שהוא, ובכל מצב שהוא, ובאיזה כשרון שיש לו. מכל מצב, גדול כקטן, קשה כקל, יכול האדם ללמוד הבנות חדשות. והלימוד אינו צריך להיות כדבר נפרד, אלא מחובר אל ההרפתקאות, כשכל אחת מהן מביאה בעקבותיה הבנה חדשה בעבודת ה', ולא סתם כדי שיהיה לו מה לומר בסעודת השבת, אלא כדי שיהיו לו מהלכים חדשים בקרבת אלוקים, כך שעם כל הבנה חדשה האדם משתנה מן הקצה אל הקצה ונהפך לאיש אחר.

חז"ל אמרו (קידושין מט, ב): המקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור, אפילו היה רשע גמור - מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו. ומכאן, **שברגע אחד יכול האדם להשתנות.** ואין צריך להיות בשביל זה רשע גמור, ואף לא לקדש את האשה. אלא כל אחד, אפילו לא היה רשע גמור, ואפילו אינו נעשה עכשיו צדיק גמור, **עד עכשיו חסרה היתה לו אותה ידיעה וטעה בגלל זה בעבודת ה', ועכשיו שקיבל אותה ידיעה, הוא חי באופן אחר לגמרי.** הוא מסתכל על בני אדם בהסתכלות חדשה, הוא מסתכל על עולמו של הקב"ה בהסתכלות חדשה, ואף לומד את התורה באופן אחר לגמרי בגלל כן.

מרחוק ה' נראה לי

נוסיף עוד כדי להבין עד כמה צריך להודות על כל המצבים, קשים כקלים. ידוע שהמרחק בין תורה שלא לשמה לתורה לשמה, הוא מרחק גדול ועצום, אך עם כל

כל-כך כי בלעדיה לא תגיע לאן שאתה צריך להגיע!

כל החיים עלינו לחיות באופן זה, אלא שחג הסוכות הוא זמן שבו אנו נכנסים בכל רמ"ח אברנו ושס"ה גידנו לתוך עבודה זו, עם התנועות, עם הנענועים ועם ההקפות. כן יעזור ה' שנצליח לעבוד עבודה זו כיאות ושיתקבלו תפילתנו לרצון וניוושע בישועת עולמים.

פעמים התקשר אליו ולא ענה לו, והדבר הרגזו אותו ודכדך אותו עד דכדוכה של נפש, וכבר יש מזה פירות ופירי פירות. עצור לרגע! נקלעת למצב בלתי נעים? דע לך שמצב זה הולך ללמד אותך ידיעה מסוימת שתוביל אותך לתשובה, לתורה לשמה, לדביקות ולקרבת אלוקים. מדוע לא תתן על כך הודאה? מדוע לא תאמר על כך הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו? הרי זה מה שילמד אותך את הידיעה הנחוצה לך

יום חמישי ה' דחול המועד סוכות כ' תשרי תשפ"א

קשה עלי פרידתכם

לימד את טעם הדבר וסודו של החג: "מה דעלך סני לחברך לא תעבד". **טעם חג זה הוא חיזוק האהבה והאחדות בין בני ישראל.**

כפי שאנו רואים שקרבנות חג הסוכות הם כפי מנין האומות, שלושה עשר פרים וכו', מתמעטים והולכים, ובהגיע שמיני עצרת מקריבים פר אחד, איל אחד, הרומזים לאחדותם של ישראל.

ביום זה הקב"ה אומר לנו: "התאחדו יחד", רקדו כולכם יחד באחדות ואחוהה, שכן **"קשה עלי פרידתכם" - איני יכול לסבול את הפירוד לבנות שביניכם.**

בדומה למה שהיה אצל אסתר המלכה שזימנה את המלך לסעודה, ובהגיע עת רצון בשעת הסעודה, כאשר נחה עליו דעתו של המלך - מלכו של עולם, שאל אותה "מה בקשתך ותעשי", מה מעיק על ליבך, כי רוצה אני לעשות הכל למענך. כך גם בעת שמסתיים החג, **הקב"ה מספר לנו כביכול מה מעיק עליו, כי קשה עליו פרידתנו ואנו חפצים להסיר צער זה מלבו כביכול.**

אי אפשר לעשות 'סיום' ללא שלימות המסכת

עלינו להבין כי אין זה רק בגדר אימרה נאה, אלא יש כאן מהלך חדש בהבנת מהותו של יום.

אם סברנו תמיד כי שמחת היום הוא רק עבור 'סיום התורה', 'שלימות התורה', 'אהבת התורה' וכו', הנה לפנינו טעם

הגוי רצה לדעת טעמו של ה'רגל כפני עצמו'

הרה"ק סבא קדישא מרוז'ין זיע"א האיר באור יקות מאמר חז"ל, המעניק לנו **ביאור נפלא מאוד במהותו של יום - יום שמיני עצרת החג הזה.**

בגמרא **מסכת שבת** (לא, ב) "שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, א"ל גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו דעלך סני לחברך לא תעבד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא זיל גמור."

כפשוטו, הכל יודעים הכוונה שהגוי רצה ללמוד את התורה בקצרה, על רגל אחת, ושמאי שהיה מבחינת הגבורה לא היה יכול לסובלו ודחפו החוצה באמת הבנין, אך הלל שהיה ממידת החסד לימד אותו כי שורש התורה הוא שלא לעשות רע לחבירו.

וביאר הרה"ק מרוז'ין באופן נפלא, כי הנה כל המועדים נמצא להם טעם מפורש בתורה, כמו בפסח "למען תזכור את יום צאתך", סוכות "למען ידעו דורותיכם" וכו' - רק שמיני עצרת מובא בתורה ללא שום טעם, אלא "ביום השמיני עצרת תהיה לכם".

על כך בא הנכרי לשאול את שמאי: **"למדני על רגל אחת"** - האר נא את עיני בטעם של רגל זה, הנקרא **בחז"ל** (סוכה מה, א) **"רגל כפני עצמו"**, מה טיבו וטעמו של רגל זה ולא אבה שמאי ללמד אותו. אולם, הלל הזקן

ולפעמים חסר בהבנה כאשר לומדים במקום אחד את הענין, ובמקום אחר מובא שוב חלק מענין זה וביתר הרחבה, ואז מבינים למפרע יותר לעומק ומקבלים אור חדש במה שלמדו קודם. אזי נעשה השלימות של הלימוד, ואין לדבר סוף.

"משפטי ה' אמת צדקו יחדיו" - אומר **דוד המלך בתהילים** (יט, י); וזה מלמד כי **התורה הקדושה היא בכללותה מותאמת ומושלמת יחדיו. מקבילות הלולאות זו לזו**, וכאשר לומדים בשלימות יותר ויותר, מגלים את האור והבהירות המאירים מזה לזה, מדף אחד למשנהו ומפרק אחד לרעהו, ממסכת למשנתה וממקצוע אחד למקבילו. מתוקים מדבש ונופת צופים.

ולא רק בעצם הלימוד הוא הדבר, אלא אף האדם כולו, כלומר, **המידות הטובות שלו ושאר ההנהגות שלו אף הן צריכות להיות תואמות יחדיו עם דרגת התורה שלו**, כדי שיגיע לשלימות.

ולדוגמה, אם אדם חלילה אינו מצליח להשתוות עם בני אדם, הרי הדבר עלול להפריע לו ולעמוד לו למכשול בכל אשר ילך ובכל אשר יפנה. אם זה בבית המדרש בין לומדי התורה, ואם זה בבית הכנסת כאשר שליח הציבור ימשוך את התפילה ויביאהו לידי כעס ומריבה, ואם זה בביתו עם בני הבית וצאצאיו.

לעומת זאת, מידה טובה מרובה, כאשר **האדם זוכה לזכך מידותיו ולהגיע לשלימות מה בין אדם לחברו, להשתוות ולנהוג בנעימות ומתינות עם כל אדם, הרי הדבר מועיל לו ומסייע לו** בכל זווית ופינה, ובכל צומת חיים אפשרית. הנה היא לפניו השלימות המזהירה ומאירה את כל חלקי החיים.

מחודש ומפתיע. גילוי עצום האומר לנו כי מהותו של יום זה הוא האחדות והאחוה בין יהודים.

אמנם, אם נתעמק ונתבונן נראה כי הכל תואם יחדיו. **האחדות בין ישראל הוא הבריה התיכון המשלים את התורה. בלי זה אין כאן סיום ושלימות לתורה** וכדלהלן.

ראשית, צריכים להבין מהו הגדר של סיום התורה. כפשוטו, ה'סיום' הוא כאשר יהודי זכה ללמוד את כל התורה. הוא זכה להעביר את הפרשיות 'שנים מקרא ואחד תרגום' במשך השנה כולה, השתדל אף ללמוד את מפרשי התורה, רש"י הקדוש ועוד ראשונים. יש לו חלק בכל אות ותיבה בתורה שלא חיסר אחת ממנה.

יותר מכך, הוא כאשר המסיים יודע נאמנה כי היתה לו **הבנה** בכל אות ואות בתורה, וכי אין חלק ממנה שלמד מקופיא בהעברה בעלמא ללא הבנה אמיתית בעומק הדבר. זוהי שלימות של סיום.

זכיתי פעם להיות נוכח במעמד סיום הש"ס של אחד מגדולי המתמידים שליט"א, **וראיתי כי לאחר הסיום הוא מיהר לפתוח מסכת פלונית ללמוד בה דף מסוים שאותו לא הספיק ללמוד הדק היטב עם הבנה חלוטה** לעומקו של דבר, וכך עמל להשלים כמה עניינים שנותרו לו, מפוזרים בכמה מסכתות, זאת מפני שהיתה לו הרגשה שחסר לו בשלימות הסיום הש"ס, כיון שהיה חסר לו בהבנה המושלמת בכמה מקומות.

ומעבר לכך, יש לדעת כי הסיום מביא לשלימות מיוחדת הנוצרת דווקא כאשר מסיימים את כל המסכת וכדומה. שהרי כידוע "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר" (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה),

לנו צוהר לראות ולהציץ מן החרכים, כיצד בכל אות ואות נדרשים תילי תילים של רמזים ומגדלים נאים. אף אם זה פסוק פשוט מאוד שנראה לנו תחילה שאין שום כוונה נסתרת בו.

התורה שבע"פ מגלה את האור של כל אות

וזה מה שמלמדת אותנו תורה שבעל פה.

כי אמנם הספר תורה עצמו, הוא סתום וחתום ואי אפשר לגלות ממנו את האור הגנוז בכל תיבה ותיבה ובכל אות ואות. אלא שחכמינו ז"ל הם גילו לנו את האור ע"י התורה שבעל פה. שם אנו מוצאים את כל הרמזים והאורות הכלולים בכל אות ואות.

וזה ע"י שלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם, ול"ב מידות שהתורה נדרשת בהם, כאשר חז"ל גילו לנו את סוד ה'גזירה שוה', ה'בנין אב', ההיקש, ה'כלל ופרט', וכל שאר הלימודים הנפלאים המגלים טפח וטפחיים מהאור הגנוז, ומלמדים אותנו את סודה של כל אות ואות, וכיצד כל אות מלמדת ומשלימה לכל התורה כולה באופן נפלא.

ובכן, כאשר מגיעים לשמחת הסיום אף אם הלב נשבר ומרגישים שפלות רוח, על מה יש לשמוח אם עדיין המלאכה רבה לפנינו להגיע לשלימות התורה, בכל זאת יש מקום לשמוח אף בעצם הדבר שזכינו לעבור מקופיא על כל התורה, לטעום מעט מצוף מתקוה, כי כעת לפחות אנו יודעים מה עלינו לעשות להבא.

השמחה גדולה היא כלפי להבא, שאנו מקבלים על עצמנו להתחזק ביתר שאת ולעמול מכאן והלאה על כל אותם עניינים

הטעם שאות אחת פוסלת את כל הספר

כאשר מבינים יסוד זה, אזי מבינים היטב מדוע אי אפשר לעשות סיום אם חסרה אות אחת. ויותר מכך, מדוע ספר תורה שחסר בו אות אחת הוא פסול. הרי לכאורה הדבר משולל הבנה. וכי מפני שחסרה אות אחת, אי שם בפרשה מסוימת, זה נותן טעם לפגם בכל התורה כולה? - הרי הסופר כתב את שאר הפרשיות בקדושה ובטהרה, והן בוערות באש של נהר דינור דברי אלוקים חיים, ומדוע יחסר מאורן מפני שבפרשה אחרת, רחוקה מהן נחסרה אות אחת?

הא ניחא, אולי היינו יכולים להבין אם נחסרה אות מתיבת "אחד" שבפרשת שמע ישראל, בוודאי יש כאן פגם בעיקר שורש התורה, אך מדוע אם חסרה אות בפרשת הפילגשים וכדומה זה משפיע על כל התורה?

ברם, לפי מה שאמרנו הדבר מובן מאוד. שכן בכל אות ואות בתורה ישנה שלימות מיוחדת המשפיעה על כל התורה כולה. מכל אות ותיבה נובעים אוצרות מסולאים מפז המצדיקים יחדיו, משלימים ומתאימים זה את זה, עשירים במקום אחד להשלים למקום אחר. ובכן, בוודאי כל אות ואות בתורה היא חלק משלימות זו, ואם חסרה אות אחת הרי הכל חסר ופגום.

ולכן, אם קראו בתורה הקדושה מדי שבת בשבתו, וחלילה וחס לאחר תקופה ארוכה נמצא שחסרה אות, הרי יתברר למפרע כי כל מה שקראו היה בפסול כי חסר בשלימות של התורה.

צוהר תעשה לתיבה - אם נפתח פעם את ספר הזוהר הקדוש ונעיין שם יפתח

לו שום זמן ללמוד בכל היום, רק בשעות אלו של 'לפנות בוקר', אצל השני היה המקרה שונה, שהוא היה כבר נוהג לקום לפנות בוקר תמיד ומאחר שהיה עייף ויגע במשך היום, לא הצליח לעמוד בסדר יומו ונזרק ממקום עבודתו כמה פעמים, ואף שלום ביתו וכו', עד שברור היה כי אסור לו לקום לפני השעה שבע, והכל ברור ושריר וקיים.

כן הדבר בכל ענין, שלפעמים נראה הדבר סותר ותמוה, רק מפני שאין יודעים את שורש הדבר ומהותו, אין מכירים את כל הנושא לעמקו ולרוחבו. אך **לאחר שמבררים את הדבר לעומקו רואים שהכל ברור ומותאם, וכל דבר על מקומו בשלום ובאמת.**

לאור זאת, דווקא ה'חילוקים' הבאים להפריד ולגלות את שורשי הדברים השונים בכל מקום, הם המה המגלים כי הכל אמת ונכון, וכי אין מקום להקשות ולמצוא סתירות מהכא להתם.

ואכן, בראשונה, לא היה מושג של מחלוקת. הכל היה ברור וישר, צהיר ונהיר וזהיר, כי בכל דבר הבינו מיד את השורש וראו את החילוק שבין ענין לענין. לכן לא היה מקום לחלוק.

אך לאחר שנפרדו הדבקים⁸, איבדו את מקור ההבנה הטהורה לראות מיד את החילוק, ולכן יש לעמול ולהתייגע, ומכאן נפצו המחלוקות שעליהן אמרו: "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" כי הכל אמת. כל אחד דיבר בענין אחר וחלוק בשרשו, ומזה נוצר רושם כאילו יש מחלוקת.

וכפי שמובא בגמרא **מסכת שבת** (קלח, ב) "ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל...

שטעמנו מהם ולמדנו מהם בשטחיות, עד שזוכה לשלימות של כל חלקי התורה.

הבנת החילוק לעומקו, מביא את המסקנה כי הכל אחד

ואם ישאלך בנך מחר, מה זאת? - שכעת אנו אומרים שכל התורה כולה היא מקשה אחת, הכל אחד, וכל ענייני התורה משלימים ותואמים זה לזה, ואילו במשנתם של גדולי האחרונים, אנו מוצאים שהיו מכנים את עמל התורה שבעל פה בלשון "חילוקים", כלומר שהעמל היה למצוא את החילוק ואת המפריד בין כל ענין וענין.

האם אין הדבר סותר למה שאמרנו תחילה? - הרי לפי זה נראה כי התוצאה של עומק ההבנה היא לראות את החילוקים שבין כל דבר, ולפי מה שאמרנו, התכלית של ההבנה היא להגיע לחקר הדבר ולראות כי הכל אחד?

אולם, בהתבוננות הדבר נראה ונבין היטב כי אדרבה, **רק לאחר שמתאמצים ומבינים את שורש הדבר, ואת עומק החילוק שבין מהותו של ענין זה למשנהו, אז מבינים כל אין כאן שום סתירה והכל אחד.**

ולדוגמה, אם נשמע על יהודי שייעץ לאדם מסוים לקום לפנות בוקר וללמוד תורה, ואילו לאדם אחר הוא עצמו ייעץ שלא לקום לפני השעה שבע, הרי במושכל ראשון יראה לנו כי יועץ זה הוא אדם מבולבל ואינו שווה בהדרכתו, אך אם נתעמק ונשמע את הרקע של שני המקרים נשכיל להבין שכל אחד קיבל את ההוראה המדויקת והמתאימה עבורו.

בעוד שהראשון הוא אדם עמל יום שאין

א. ראה בספה"ק 'אור המאיר' מגילת רות בשם המגיד הק' ממועזריטש ז"ע והובא גם שם בפרשת קרח.

הקדושה שיש בחלקי נפגמת, מפאת שחסרה אות אחת.

ידוע מאמרו של הרה"ק מהרי"ד **מבעלזא זיע"א** שאמר שאוהב את תורת הפלפול, שכן כשם שע"י פלפול אפשר ליישב כל מאמר מוקשה, כך ע"י **פלפול בבחינת 'גג על גג' אפשר אף ליישב ולהסביר יהודי מוקשה...** אף אם היישוב יהיה דחוק מאוד.

והרי, "אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא", משכך, השלימות של האלוקות תלויה בשלימות שישים ריבוא האותיות של התורה, והן אלו שישים ריבוא הנשמות של כלל ישראל. כל יהודי הוא אות בתורה שיש ללמדו ולהבינו.

כך גם מטו משמיה **דהרה"ק הישמח ישראל' מאלכסנדר זיע"ע** שאמר על הפסוק: **"ה' עוז לעמו יתן - ה' יברך את עמו בשלום"** כי כאשר יהודי הוגה בתורה, שהיא ה'עוז', הרי הוא מגיע ל'שלום', כי פירוד הלבבות נמשך מההבדלים הגשמיים, אך בפנימיות הנשמות כולא חד, וכאשר יהודי עמל בתורה הוא נדבק לפנימיות של נשמתו, **ושם הוא רואה את פנימיות נשמתו של הזולת, ורואה כל הכל מקשה אחת ואין שום פירוד** - יברך את עמו בשלום.

כך גם ברור הדבר, כי כאשר יהודי עמל בתורה ומתריך רמב"ם מוקשה, או סוגיות חלוקות, הרי זה משפיע שיהודים אחרים יעשו שלום ביניהם ויתקרבו לבבותיהם זה לזה. כמו כן, כאשר יהודים מתחזקים למנוע הפירוד לבבות, זה מועיל ללומדי התורה לקרב את חלקי הקדושה זה לזה, לתריך ולהבהיר הדברים ולהרבות שלום

רבי שמעון בן יוחאי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו" - שהחכמים ראו שבגלות יתרבו המחלוקות מפאת חוסר ההבנה לעומקו של דבר, ורשב"י הבטיח שלא תישכח התורה, כלומר, **שבזכות קדושת הרשב"י והצדיקים יוכלו לעמול בתורה, להבין כל דבר לאשורו ולגלות את עומק הדברים עד שיראו שאין סתירה והכל ברור ותואם, ובזכות כך לא תשתכח תורה מישראל.**

על ידי פלפול אפשר לתריך יהודי מוקשה

כעת נבוא אל הנמשל - להבין את עומק המהלך של הרה"ק מרוז"ן זיע"א.

הלל הזקן לימד את אותו גר כי עיקר שורש התורה הוא: "מה דעלך שני לחברך לא תעביד", כי התורה הקדושה היא שלימות של "יש שישים ריבוא אותיות לתורה". אין מציאות של השלמת התורה אם יש פירוד עם אות אחת ממנה.

כפי שמי שלמד מסכת, אם אין לו הבנה בסוגיא אחת הוא לא יקרא את אותו דף ויבוא לעשות סיום על שאר המסכת. אלא ישתדל ללמוד את אותו דף לפי דל הבנתו, אף אם רק יוציא את המילים מפיו ללא הבנה, ורק כך יוכל לעשות סיום ולדעת כי רכש את המסכת כולה - כך גם, מי שיש לו חוסר הבנה באות אחת של יהודי אחד, אינו יכול לשוש ולשמח בשלימות התורה.

כי אם חסרה אות אחת בפרשת הפילגשים שבתורה, הרי כל הספר פסול ויש פגם בכל אות ואות ממנה. כך גם אם אינני מבין יהודי אחד, ואין לי הבנה בקדושתו של אותו יהודי, נמצא שיש לי פגם גם בעצמי. באות שלי עצמי. כי גם

אלא מאי? - יש להדגיש את הדברים המובנים. את האור הנפלא רום מעלה שבכל סוגיא, את החלקים הנהירים והבהירים שבכל ענין. את החלק השווה והמחבר שבין כל יהודי ויהודי, בין כל קהילה וקהילה, חצר וחצר - ולא להדגיש דווקא בחלק המפריד, שהוא בדרך כלל מיעוט שבמיעוט ביחס לכל הכלל השווה ומשווה קטן וגדול.

הריקוד שיקרב את הגאולה

זהו סודו של יום שמיני עצרת, לדרכו של קדוש ישראל מרוז"ן זיע"א.

"קשה עלי פרידתכם" - בהגיע סיומו של ירח האיתנים, לאחר העבודה הגדולה של הימים הנוראים וחג הסוכות, מביע כביכול הקב"ה את צערו וכאבו על הפירוד לבבות שבין יהודים.

מדוע איננו יכולים להכיל ולהבין שיש כמה סוגי נשמות בעולם, ויש כמה וכמה דרכים ומהלכים בעבודת הבורא, וכי מכל נשמה נדרשת דרך עבודה אחרת לפי שורשה, ואין שום מקום לפירוד בין הדרכים?!

אדרבה, אם הנך רואה אות אחת בתורה שאינך מבינה, תלמד אותה בהעברה בעלמא לפחות, כדי שתוכל לעשות סיום. אם אינך מזדהה עם יהודי מסוים, לפחות תהנהג לך בראשך ל'גוט שבת' ותאיר לו פנים, אף שאינך יורד לסוף דעתו, וכבר אמרו חז"ל (אבות ב, ד) "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". רק כך יהיה לך שלימות עם כל התורה ועם כל ישראל.

כפי שלכל "ואם תאמר" בתוספות יש גם "ויש לומר" - דרך ומהלך לתרץ. אף אם זה בדוחק ובקושי, כי המשימה היא לעמול

בתורה. כי הכל חד. שלימות התורה ושלימות ישראל ושלימות קודשא בריך הוא.

להתמקד בחלקים השווים ולא במיעוט השונה

ונשאלת השאלה כיצד עושים זאת?

על כך ננקוט במשל על בחור חסידי שהיה דבוק מאוד בחצר הקודש שלו ובמנהגיה המיוחדים. ויהי היום, נזדמן לו ללמוד בישיבה קדושה מובחרת השייכת לחצר אחרת.

לאחר תקופה קצרה נתברר כי הבחור היקר יושב בדד וידום, ללא שום חברותא לרפואה. זאת, מפני שכל בחור שהתיישב לצידו מיד היה נכנס עמו בדברים ומתחיל לעסוק בעניינים הנפרדים והשונים בינו לבין חברו, ומיד נגררו לוויכוחים מיותרים ושקעו לגמרי בדבר זה עד כי נמאסה חברתו על הכל.

והדבר זועק ואומר דרשני. האם אינך יכול להתמקד ב-99.9% של דברים נפלאים השווים ומאוחדים בין החסידות שלך והחסידות האחרת - עבודת ה', לימוד התורה בנעימות ובהתמדה, מצוות ומעשים טובים ללא קץ - עד שאתה צריך לחשוב ולהתרכז דווקא במיעוט דמיעוט שבזה ישנה מחלוקת מסוימת בין שתי החצרות?

הרי הדבר דומה למי שיימנע מללמוד סוגיא שלימה, בתואנה שהסוגיא קשת הבנה, מפני שבאחד מדיבורי התוספות הוא לא הבין את התירוץ השלישי של תוספות... הרי שומו שמים על זאת, וכי מפני שלא הבנת מהלך אחד בתוספות תניח את כל מהלך הגמרא, הרש"י וכל השאר, בטענה שהסוגיא קשה להבנה?

כך נוכל לרקוד יחדיו בדיצה ובחדוה,
בשלימות של התורה ושישים ריבוא
אותיותיה - וריקוד של שלימות זה בוודאי
יקרב את הגאולה השלימה במהרה בימינו.

ולתרץ כל חלק בתורה, כך גם עלינו לעמול
ולהתחזק שלא יהיה שום פירוד לבבות בין
כל אותיות התורה, כי דבר זה קשה הוא
מאוד עבורו כביכול.

- אסרו חג -

יום רביעי פרשת בראשית [אסרו חג בארה"ק שמח"ת בחו"ל] כ"ג תשרי ה'תשפ"א

שמחת תורה בימים החורפיים

כשכבר עומדים להכנס לארץ ישראל ולהגיע אל השלימות, התורה עוצרת ואינה מספרת כלל על כניסתם לארץ ועל כל הקורות אז עם בני ישראל, עד שכל הרוצה לדעת את המתרחש עמם, עליו ללמוד את ההפטרה ולהבין שבספר יהושע שם מסופר על כניסתם לארץ ועל מלחמותיהם ועל בניית בית המקדש. פליאה גדולה היא שהרי תורת ה' תמימה ושום דבר אינו חסר בה, ואיך יתכן שדווקא על כניסתם לארץ אשר לה חיכו וקיוו כל השנים לא סיפרה התורה כלום.

איפה הסוף הטוב של בראשית ברא אלוקים?

עוד מתעוררת התמיהה: מדוע התורה מסתיימת בסיפור זה על משה רבינו שאינו יכול להכנס לארץ, הרי סיפור כאוב כל-כך הוא, שהרי רועה נאמן היה לישראל וכל ימיו מסר נפשו בשבילם להצילם מכל צרותיהם ומצוקותיהם, והנה עכשיו דווקא הוא נשאר לעמוד בחוץ בעוד כל בני ישראל נכנסים לארץ. וכי זהו הרושם שרצתה התורה שישאר חרוט בלבנו שהיה ענין חמור של חטא אשר בגינו נגזר על רוענו הנאמן שלא להכנס לארץ?! הרי התורה כתובה בשלימות דבר דיבור על אופניו, איך יתכן שתסיים את דבריה במעשה כאוב כזה דווקא? הנה להבדיל אלף אלפי הבדלות הכותבים את ספרי קורות העתים לעולם לא יגמרו את ספריהם באופן זה, ובכן אם

אתה בחרתנו - אתה חוננתנו

מסופר על הרה"ק רבי משה לייב **מסאסוב** זיע"א שראה את החסידים עצבים במוצאי שמחת תורה על כי עברו הימים הטובים ובאים ימי החורף הקרים. אמר להם: הקב"ה של "אתה חוננתנו" הוא אותו הקב"ה של "אתה בחרתנו". נתכוון לומר שאותה אהבה גדולה שבני ישראל מרגישים בימי הרצון והשמחה, יכולה להמשיך גם הלאה בכל ימות החורף אע"פ שאין אומרים בהם בתפילה "אתה בחרתנו".

סיומה של תורה מעורר פליאה

יסוד נפלא הוא זה אשר עלינו להתחזק בו בכל ימות החורף, וכדי להרחיב את הענין, נלמד מעט מהקריאה של שמחת תורה. הנה הפסוקים האחרונים בתורה מספרים על פטירת משה רבינו ע"ה ועל כך שיהושע עתיד למלא את מקומו, והתורה מספידה את משה רבינו "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". כשמתבוננים בזה מתעוררת פליאה גדולה: לכאורה התורה נגמרת באמצע סיפור דברים. התורה מתחילה בבריאת העולם, היום הראשון, היום השני וכן הלאה, בריאת אדם הראשון, לידת אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, הירידה למצרים, יציאת מצרים, קבלת התורה, והנה על כל התלאות והצרות שהיו לבני ישראל במדבר ארבעים שנה התורה מאריכה הרבה, ואילו עכשיו

אשר ידעו ה' פנים אל פנים

אכן האמת היא שפסוקי התורה האחרונים עם המפרשים כוללים יסודות איתנים שצריכים ללוות את האדם במשך כל ימות החורף, ובהם נמצאת התשובה לשאלתנו. הנה בפסוק נאמר "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", ואחר כך נאמר: "לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". ומבאר רש"י בפירושו: לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (עקב ט, יז) ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר (כי תשא לד, א) אשר שברת, יישר כחך ששברת. וכתב הרמב"ן שמה שהעידה התורה (הברכה לד, י) "אשר ידעו ה' פנים אל פנים" רצונה לומר שלא רק הוא זכה להשגה זו, אלא נשא את ראש בני ישראל, עד שכל בני ישראל זכו להשגה זו כאשר נתגלה להם הקב"ה במתן תורה. הם אמנם לא ראו זאת באתגליא, אבל סוף כל סוף הרימם כל-כך עד שזה יכול להיאמר גם עליהם. ובענין הפסוק האחרון מביא הרמב"ן יסוד נפלא מאוד. הנה המפרשים שאלו מה כוחו של משה יפה בעשיית אותות ומופתים, הרי כל הנביאים עשו כן, והביאו על זה כמה יישובים. והרמב"ן השיב בזה הלשון: אבל לפי פשוטו של מקרא הכל קשור ומחובר, יאמר שלא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו השם פנים אל פנים ולעשות אותות ומופתים ביד חזקה ומורא גדול כמשה, ואם עשו מקצת מהם, לא הגיעו לרובם ולא למעלה הגדולה שבהם, כי לא היה כיום סיני לפניו ואחריו. וכן לא הגיעו אותות הנביאים לזמן הגדול אשר הגיע הוא עליו השלום, כי אות המן

התורה סיימה באופן זה, ברור הדבר שרצתה ללמדנו בזה איזה לימוד, והשאלה היא מהו אותו לימוד שרצתה ללמדנו בזה.

הנה חז"ל אומרים "בראשית - בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, היינו שתכלית הבריאה היא שבני ישראל ילמדו את התורה. נמצא שהעיקר המורה על התכלית הוא פרשת יתרו שבה קוראים את עשרת הדברות, וכל מה שהתורה מספרת עד אז הוא רק כדי להגיע אליה, ואחר כך באה פרשת משפטים אשר מונה בפרוטרוט את כל הדינים שנמסר מסיני, ואחר כך פרשת תרומה המספרת על הקמת המשכן, ואחר כך חומש ויקרא המדבר על עבודת הקרבנות. נמצא שהתורה בנויה הפלא ופלא לפי התוכנית המשורטטת, אך הסיפא כאמור מעוררת תמיהה. אכן אילו היתה התורה סיפור חיי של משה רבינו היה באמת מובן למה סיימה בסיפור פטירתו של משה, שהרי זה כל זה אירע ביומו האחרון של משה, הוא אסף את בני ישראל ונתן להם תוכחת מוסר, וכשסיים נפרד מהם ונסתלק מן העולם. אך הרי התורה היא תורת חיים - כשמה - באה להורות לנו דרך חיים להתקרב אל ה', ואם כן הפליאה גדולה ועצומה, איה הוא הסוף של בראשית ברא אלוקים, איה הוא הסוף של פרשת יתרו וקבלת התורה.

שאלנו את השאלה בשלושה אופנים: א. מצד בני ישראל למה אין התורה מספרת על כנסתם לארץ שהיא סוף הקורות אותם במשך ארבעים שנות נדודיהם. ב. מצד חיי משה רבינו למה צריכה התורה לסיים את סיפור חיי בכשלונו אשר לא זכה להכנס לארץ בעקבות חטאו. ג. מצד תכלית דברי התורה איך סיום זה שייך לבראשית ברא ולקבלת התורה.

נפטר בבית חולים פלוני מסיבוכן לבבי, והשאיר אחריו כך וכך ילדים וכך וכך נכדים. אכן תמיד יניחו את הדגש על הפרטים הטפלים וידלגו על העיקר. היודע אתה מי היה אותו גדול? מה זה משנה עכשיו כמה ילדים הותיר אחריו או באיזה בית חולים נפטר? הלא הוא האיש שהכניס אלוקות בלבבות בני הדור! ככל שהאדם מרבה לעסוק בפרטים הטפלים, כך הוא מגלה דעתו שאינו מבין מאומה במעלת הנפטר ובגודל ההפסד שנחל העולם עם פטירתו. ואמנם אף בין המבינים יש מדרגות רבות זו למעלה מזו. מי שמבין קצת באותו צדיק, יעלה קצת בסגנון דיבורו על אותו צדיק. היה לו ציבור גדול שהאזין לכל שיג ושיח שיצא מפיו, כפי הנראה היה לו מה להנחיל לתלמידיו. ומי שיבין בו עוד יותר, יתאר איך היה כוחו של אותו צדיק גדול להוציא יקר מזולל, ואיך היה לוקח אנשים מבירא עמיקתא ומעלה אותו לאגרא רמא.

אף כאן, כשהתורה מספידה את משה רבינו, היא אומרת: **משה קיבל תפקיד מהקב"ה להתמסר לבני ישראל, והוא הצליח לקיים את תפקידו בשלמות.** משה רבינו נחל את ההצלחה הגדולה ביותר בעולם. וכי תשאל: הרי לא זכה להכנס לארץ ישראל! כבר נאמרו תירוצים בזה, כי תכליתו לא היתה להכנס לארץ ישראל. וכפי שכבר כתבו **מפרשים**, וכן הוא באוה"ח **הק'** שהיה זה לטובתו ולטובת בני ישראל שלא ייכנס לארץ. משה רבינו נבחר להנהיג את בני ישראל בתקופת היותם במצרים, להרים אותם כשהיו במצב של חוסר יכולת לשמוע מקוצר רוח ומעבודה קשה, להודיע להם שיש להם אלוקים קרובים אליהם, ולהפיח בהם רוח של תקוה כי הנה עוד מעט קט ייצאו מצרה לרווחה ומאפלה לאור גדול. הלא שבורים ורצוצים כל-כך

תמידי ארבעים שנה, ועמוד האש והענן, גם הבאר והשלו על דעת **רבותינו** (תענית ט, א), ולכתם המדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים ולא חסרו דבר. ומסיים שם: ועל דרך האמת, יאמר כי אותותיו ומופתיו של משה היו פנים אל פנים, כמו שפירשתי. כלומר, **שהמופת הגדול ביותר של משה היה שהצליח להגביה את בני ישראל שיגיעו לאן שצריכים להגיע להיות דבוקים בה' ולדעתו פנים אל פנים.**

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן

הן אילו לא היו בני ישראל ראויים לא היו זוכים לקבל את התורה. **משה רבינו הרועה הנאמן לקח את בני ישראל והגביהם. הוא זה שהכין אותם להיות ראויים לעמוד על הר סיני ולשמוע אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה.** זה נקרא מנהיג שהצליח לקיים את תפקידו בשלמותו. אם משה רבינו יכול היה לגרום שבני ישראל יקבלו מן במשך ארבעים שנות לכתם במדבר, וכי מופת הוא שעשה! לא, לא זהו המופת. **המופת הוא שלקח את בני ישראל והגביהם במעלות הבטחון** עד שיכלו בבטחונם להמשיך לעצמם לחם מן השמים. הנה אף אנו עד ימינו אנו כשאנו רוצים לזכות לשפע מן השמים, אנו לומדים פרשה זו ומתבוננים בה. אנו מבקשים להשיג מעט מאותה מדרגה בבטחון שהיתה לבני דור דעה. והרי כך אמרו (מכילתא בשלח טז, ד) "לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן", והיינו משום שאוכלי המן היו בהכרח בעלי מדרגה, כי לא יתכן שיקבל האדם לחם מן השמים אם איננו בעל מדרגה.

הסתכלותם של יודעי בין

כעת יתיישב הסיפא של התורה על נכון, ונבאר בדרך משל: כשאנשים רחוקים משמירת תורה ומצוות כותבים על פטירת איזה גאון וצדיק, הם כותבים כך: רב פלוני

סיפור הצלחה שאין דומה לו

נמצאנו למדים שהפסוקים האחרונים מספרים סיפור הצלחה שאין דומה לו, שהרי הם מספרים על משה רבינו שתמיד עמד במבחן בהצלחה, ואף בדברים שלא הודיע לו הקב"ה מראש איך לנהוג, נהג כראוי, וכל זה משום שהבין משמעותן של נשמות בני ישראל ועד כמה הקב"ה אוהבם וידע לעשות הכל במסירות נפש כדי להגביהם ולרוממם ולקרבתם אל הקב"ה. זהו האותות והמופתים של משה רבינו. אין אף מילה אחת בפסוקים אלו שמבטאים כשולן של משה רבינו. ומה שלא נכנס לארץ ישראל, הלא זה מפני שלא היה צריך להכנס לארץ ישראל. זה היה שייך ליהושע שהרי התחילה אז תקופה חדשה, תקופה שבה לא היה העם היהודי נבנה, אלא ממשיך להתנהל על מי מנוחות כאשר מקריבים קרבנות לה' ויושבים איש תחת גפנו ותחת תאנתו. בניית עם ישראל היתה במדבר באמצעות כל הנסיונות שהיה להם אז, ועליהם התורה בנויה. התורה אינה באה לספר על הסוף הנפלא בו נכנסו בני ישראל לארץ ישראל ובנו את בית המקדש, שהרי כל אלה מן השכר שהקב"ה נתן לאדם שהתקרב אליו הן, ולא אותם באה התורה ללמד לנו.

טעותו של צעיר מתלמד

כשיחשוב האדם שהצלחה בתורה היא לשבת איש תחת גפנו ותחת תאנתו ולרקוד עם התורה וזוהו סיפורה של עם ישראל, הרי ייצא שבור ורצוצן משמיני עצרת ושמחת תורה. דמו לכם יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות שרוצים להראות לו איך עם ישראל נראה. אומרים לו: הכנס נא לבית כנסת יהודי ביום שמחת תורה ואז תראה מה זה עם ישראל. הסתכל מה זאת

היו. מאתיים ועשר שנים. הן אפילו אבותיהם לא זכרו כבר מה זה להיות בני חורין. דומים היו למצבנו היום שאין אנו יודעים מה זה לחיות עם בית המקדש. הם התייסרו והתייגעו ולא ראו אור השמש. עבדים לעבדים היו. ומשה רבינו הלך מהאחד לשני וחיוקם ועודדם. האמן שיש אלוקים, התפלל אליו, הוא יוציא אותנו מארץ העבדים. וכך המשיך להנהיגם במסירות אין קץ גם לאחר שיצאו ממצרים והיה אתם בכל הנסיונות ובכל הפרשיות שפקדו אותם במשך כל ארבעים שנות נדודיהם.

מעלתו של מנהיג

וכעת התורה מעידה מה היתה פסגת מעלותיו, עצמותו ומהותו. הן כל צדיק וגדול שכשמדברים על מעלותיו, יש מעלה אחת שהיא המתארת אותו וכל השאר הם רק מעשים טובים ההולכים סביב סביב. אף כאן מעידה התורה לעיני כל ישראל, שהמעלה הגדולה ביותר שלו היתה מה שהצליח להגביה את בני ישראל ולהכינם לקבלת התורה ולדעת את ה' פנים אל פנים, ואף הגביהם במדרגת הבטחון להמשיך לעצמם לחם מן השמים, ולא זו אף זו הביאם עד לשערי ארץ ישראל הארץ הקדושה שהובטחה לאבותינו הקדושים. וביותר התגלתה מסירותו הגדולה לעמו עד הקצה האחרון לאחר מתן תורה, בשעה שירד מן השמים לאחר ארבעים יום שלא אכל ולא שתה, וראה מה שעשה העם עם העגל, ושבר את הלוחות כדי להצילם מן הכליה ר"ל, כדאיתא **במדרש** (שמות רבה מו, א) שאילו לא היה שובר את הלוחות לא היה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט. ואע"פ שלא ידע אם יש לו רשות מן השמים לכך, מסר את נפשו כדי להצילם, ולאחר ששבר אמר לו הקב"ה: טוב עשית, יישר כוחך ששברת.

שאר שס"ד הימים שכוללים ימות החול כל אחד ונסינותיו עמו. למה הכניס אותנו הקב"ה לכל מיני נסיונות שאנו מוכרחים להתחזק בהם כל פעם מחדש, להזכיר לעצמנו שיש מנהיג לבירה ולומר תהלים, ליפול ולקום? כשרוצה האדם לדעת מה זו יהדות, עליו לפתוח את ספר התורה ולהתחיל ללמוד: בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ... ויכולו השמים והארץ וכל צבאם... כל הבריאה משתוקקת אל האלוקות ועל זה היא קיימת ועומדת כמו שכתב באוה"ח הק', וכיון שהוא מבין זאת, הוא נעשה מרומם כל כך, הוא מתלהב ומתלהט ורוקד מרוב התרגשות כי הנה התורה תהיה מתוקה ונעימה כל-כך, והנה אין עוברים כמה פסוקים ומיד מתחילות הפרשיות. הקב"ה נתן מצוה אחת לאדם הראשון והוא נכשל בה ובכך המיט אסון על העולם, חורבן על הגברים שיצטרכו להזיע בשביל לחמם מעתה, חורבן על הנשים שילידו את בניהם בעצבון וחורבן על בעלי החיים. הפרשה מסתיימת שזהו הסיפור ועכשיו נלך להתחיל את הפרשה המאירה של נח, אך לפני שנתחיל, ראוי שתדעו כי כל העולם התחיל לחטוא "וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום", גזל, חמס, עריות. בקושי התחילו ללמוד את התורה, איך הצרות התחילו מהר כל-כך? נו, מתחילים פרשת נח, ושוב - צריך להחריב את העולם. העולם פשט את רגלו וצריך להחריבו. ואחר כך מתחילים פרשת לך לך המספרת על אברהם אבינו, ומה היא מספרת? על נסיון ועוד נסיון ועוד נסיון. נסיונות על גבי נסיונות. אפשר להמשיך כך עד סוף כל חמשה חומשי התורה ותראו שזוהי התורה. ליצחק אבינו היו נסיונות כל החיים, ליעקב אבינו היו נסיונות כל החיים, עם עשו ואחר כך עם לבן, ליוסף הצדיק

התפשטות הגשמיות. ראה נא איך כולם מורמים טפח מעל הקרקע. ראש השנה, יום כיפור, וימינו תחבקני של סוכות, שמחת בית השואבה. אין אפילו מילים לבטא את רוממותם של בני ישראל אז. ולוקחים יהודי שאינו יודע כלום על עם ישראל ומראים לו כל זאת. הוא מתרגש כל-כך בראותו איך יהודי יכול להתעלות כל-כך ולהרגיש בבהירות נפלאה את ה"אתה בחרתנו מכל העמים". ולאחר כל זאת אומרים לו: מה שאתה רואה הוא רק בחודש תשרי, אך יש עוד מצבים. ואז מביאים אותו ומראים לו אברך צעיר ביום חול כשהוא לבוש בבגדי עבודה ועוסק על המחיה ועל הכלכלה, ואומרים לו: הסתכל ותראה, זה עוד חלק מהיהדות. הוא נענה ואומר: איני מבין מה זה קשור ליהדות, הלה עובד כי הוא צריך לפרנס את ביתו, אבל מה זה קשור ליהדות? אחר כך מראים לו עוד מצבים שונים כגון עקרת הבית שמתרוצצת וטורחת בשביל טפיה ואינה מוצאת עצה לנפשה. אף כאן הוא מרים את גבותיו ואומר: אמנם שמעתי מאז ומעולם שהחרדים מתייגעים מאוד בגידול משפחותיהם הברוכות בתוך דירותיהם הצרים, אבל איני מוצא בזה את האושר הגדול ואת קרבת האלוקים המייחדת אתכם. אחר כך מראים לו קבוצת בחורים על אם הדרך כשהם כולם מסירים את משקפיהם ושומרים על עיניהם ומוחותיהם בניקיון ובטהרה, אף כאן הגם שהוא עומד משתומם נוכח גבורתם, אין הוא מצליח להבין איך הם מרגישים על ידי כן קרבת אלוקים.

חיים של נסיונות - חיים של תורה

היודעים אתם מהי טעותו של אדם זה? שאינו יודע מה זו יהדות. הקב"ה לא ברא את העולם ואת ישראל בשביל שמחת תורה, כי אילו מפני כך, היה עושה כל השנה שמחת תורה, ולא היה בורא את

נסיונות, ולפעמים נכשלו, אך לאחר שנכשלו, קמו ויתעודדו והאמינו שהגם שנכשלו אין הקב"ה עוזבם. זוהי תורה. תורה היא שהאדם מועד ומתמלא בושה גדולה, אך מיד הוא נזכר שאין הקב"ה עוזבו בעבור כך, כי אותו א-ל שנמצא אתו כשהוא אומר "אתה בחרתנו" נמצא אתו גם כשהוא אומר "אתה חוננתנו". **הוא נמצא אתו גם בכל המצבים, גם במצבי החושך וגם כשהוא נכשל, הקב"ה נמצא אתו ועוזר לו,** ומרמו לו מכאן ומשם, ומזמן לו בני אדם שישימיעו לו מה שהוא צריך לשמוע כדי שיוכל לתקן מעשיו, כי הקב"ה יודע שהטוב המועיל לו ביותר לעולם הזה ולעולם הבא הוא שיתקרב אליו יותר ויותר, והרי אין סוף וגבול לכך.

סיפורה של התורה הוא כזה: הקב"ה ברא את העולם וברא בו את האדם כדי שיהיו לו נסיונות, והרי הנסיון בזה העולם קשה עד מאוד, כי העין רואה עץ נחמד למראה וטוב למאכל ומיד הלב חומד, והרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. הקב"ה לא ברא עולם שבו הרוב מצליח שלא להכשל והמיעוט אינו מצליח. לא, לא זהו העולם שברא הקב"ה. אף המנהיגים שלנו לא היו כאלה, לא דוד המלך ולא משה רבינו ולא שאר המנהיגים. היו כאלה שלעולם לא חטאו, ישי אבי דוד, בנימין בן יעקב, ועוד, אבל לא זהו סיפורה של התורה. כי הקב"ה רצה עולם כזה שהחושך שבו חזק כל-כך עד שאין האדם יכול להמלט מן המכשול. הן יכול היה להחליש מעט את היצר הרע, אך לא רצה בכך, שהרי אז לא היתה מתקיימת התכלית כפי שהיא מתקיימת עכשיו. **ברא הקב"ה עולם כזה שהיצר הרע בו חזק כל-כך עד שכל אחד יוכרח להכשל בו לפי ערכו ומדרגתו, אך בסוף יתפוס את עצמו ויחזור בתשובה ועוד זאת יגיע לענוה אמיתית**

היו נסיונות כל החיים, עם אחיו ועם אשת פוטיפר, עד שבני ישראל ירדו למצרים והתחילו להתייטר שם, וכל כך למה? כדי שיוכלו לקבל את התורה, וכיון שהגיעו לקבלת התורה, מיד נרדי נתן ריחו, עם ישראל נכשלו בכשלו החמור ביותר. ואחר כך הלכו במדבר, והיה להם נסיון ועוד נסיון ועוד נסיון, וברוב הנסיונות לא היה להם נצחון מוחץ, ועוד היו כמה מגפות וכמה ענשים אחרים, ומה נעשה אתם עכשיו בעמדם בשערי ארץ ישראל? משה רבינו אומר להם תוכחת מוסר. ומה עם כניסתם לארץ? אינו נוגע. התורה אומרת לנו: לא אומר לכם אפילו שנכנסו לארץ כי אין זה נוגע לכם, ואם תרצו לדעת על אודות כניסתם לארץ, תלמדו ספר יהושע ותראו שהקב"ה קיים להם הבטחתו.

סיפור בלי סוף

כעין זה יש לפעמים כשמספרים סיפור על חסיד שנקלע בצרה והאמין בכל לבו בה' ובמשה עבדו, שאין מספרים על הישועה שבאה לו, כי אינה נוגעת למוסר השכל שעיקרו אמונת ה' ובטחונו. וכן היה פעם שסיפר אחד מחסידי הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע שהשקיע את כספו בשוורים בהוראת רבו והפסיד את כל כספו, ומה עלה בסופו? לא סיפר. כי העיקר היה שלא איבד את אמונתו והתבטלותו בעבור כך ברבו, כי התקשרותו לרבו לא היתה בנויה על הצלחות חיצוניות. אף כאן, אילו היתה התורה מספרת שבסוף נכנסו לארץ ישראל, היה נפסד מהעיקר שהתורה באה ללמדנו. הן ודאי שאם הקב"ה הבטיח להכניס לארץ ישראל, יקיים הבטחתו, אבל לא זהו חייו של משה רבינו, לא זוהי בניית כלל ישראל. **בניית כלל ישראל היא לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, כשלא היה להם מה לאכול ולשתות וסמכו על הקב"ה, והיו להם**

כל השנה במצב של שמחת תורה או של ר"ה ויו"כ אין הקב"ה זקוק לבני אדם, שהרי יש לו מלאכים למכביר. אך **הקב"ה רצה שיהיו לנו נסיונות ומצבים של חושך, ובתוך אותם מצבים נזכור את ר"ה ויו"כ ושי"ת, ושבאותם ימים טובים נחדיר בעצמותנו את אהבתו של הקב"ה אלינו ונבין כמה טוב לנו להיות קרובים אליו כל הימים.**

מעתה כששואלים אם נתנית התורה לישראל עלתה יפה ואם תכניתו של הקב"ה אכן הצליחה, התשובה היא: בוודאי הצליחה, כי הרי עלה בידי משה רבינו ללמד את בני ישראל בלכתם בארץ לא זרועה לעבוד את ה' ולהתקרב אליו, ואף הוא עצמו הלא ילוד אשה היה ואעפ"כ העפיל במדרגתו עד שמי רום. ראו נא מה שכתב **האזה"ח הק'** על מדרגת משה רבינו בפסוק "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את בני ישראל לפני מותו": ונראה שנתכוון הכתוב לשבח איש האלוקים מה גדלו מעשיו, הנה בפרשה הקודמת לזה סמוך למאמר וזאת הברכה מלפניה אמר הכתוב החלט הגזירה על משה למות באומרו עלה אל הר העברים וגו' ומות וגו' על אשר וגו', ואם כן יאמר האומר כי זה משה האיש טינא היה בלבו על מיתנו אשר היה לה סיבה עם בני ישראל אחר שרץ אחריהם ככוס (מדרש תנחומא) גרמו לו מיתה בחוץ לארץ ומנעוהו מעבור לארץ אשר נכספה וגם כלתה נפשו לה, וטבע אנוש ירחיק הסובב רע, והגם שידוע הוא הצדיק לסבלן אחר היכולת, זה יועיל שלא לשנוא אותם, אבל קורבת הלב היא מנמעת על כל פנים, לזה בא דבר ה' בתורתו והעיד על הצדיק ואמר כי מלבד שלא שנא אותם ולא הרחיקם מלבו עוד לו זאת הברכה וגו'.

מתוך ידיעתו שחטא ושיש לו הרבה מה לתקן, ומה טוב ומה נעים הוא בשבילו, שהרי כך תהיה תפילתו לה' מתוך ביטול והכנעה ותעלה לנחת רוח לה' יותר מתפילתו של מי שלא חטא מעודו.

העולם מלא בנסיונות וזוהי כל התורה, **כי דווקא על ידי הנסיונות מגיע האדם גבוה מאוד, ואהבתו של הקב"ה אל האדם הוא בלי להשיג, והוא מרוממו ומגביהו גבוה מאוד.** על האדם לידע שהוא יכול להגיע גבוה מאוד, אין לו להתייאש ולהישבר ברוחו, אלא יזכור את מעמד הר סיני ואת יציאת מצרים בכל יום מימות חייו, באופן שיתברר שכל כוחו להתגבר על נסיונותיו בימי 'אתה חוננתנו' הוא שואב מ'אתה בחרתנו', כלומר מזה שהזכיר לעצמו בבוקר שהקב"ה הוציא ממצרים ושאהבתו אליו גדולה ועצומה. ידיד נפש אב הרחמן. **אהבתו של הקב"ה אל כל יהודי הוא כידיד הקרוב ביותר.** יצייר האדם במוחו איך נראית אהבתם של שני ידידים מנוער, ויבין שאהבתו של הקב"ה אליו גדולה בהרבה, וזה בוודאי יועיל לו בימות החושך לעלות ולהתעלות. והקב"ה נותן לנו ימים טובים כדי להיזכר בהם ולהיות מוכנים, **והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לעבודתנו האמיתית שהיא בימות החול.**

נתן לי מהלכים בין העומדים

המלאכים אין להם ימות החול, ודייקא מפני זה ניתנה התורה לנו ולא להם, והרי זה היה השקלא וטריא עמם. הם שאלו מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים. ענה להם משה ברשותו של הקב"ה: וכי משא ומתן יש ביניכם?! אמור מעתה: כדי להיות

ופרנסה מכובדת. הפלא ופלא. אך לא, זה אינו קשור לתורה. **תורה פירושה שהאדם עומד בנסיגות**, ועמידה בנסיגות אינה מוכרחת להיות מיד בפעם הראשונה, אלא **העיקר שהוא זוכר במצבים החשובים ביותר שיש מנהיג לבירה**. איך הגיעו דור המדבר למדרגתם? איך הגיע משה רבינו למדרגתו? משום שזכרו שהקב"ה אוהבם והוציאם ממצרים. הקב"ה נתן לנו ימים טובים כדי שניקח אותם אתנו לימות החורף ונזכור כמה מתוקה היא קרבת האלוקים. וכשניקח הרגשה זו אתנו, נוכל להרגישה גם בימות החורף הפשוטים. לא נגזר על האדם לחיות בתוך הענן החושך והערפל, אלא להיפך, **כשהאדם עובד כמו שצריך, הוא יכול להרגיש אותה קרבת אלוקים שהרגיש בימים הטובים במשך כל השנה כולה, עד כדי כך שימות החול ייהפכו אצלו לימים טובים**, והימים הטובים עצמם יתעלו באופן יחסי לעומת ימות החול אצלו. **העבודה מתחילה אם כן ממוצאי שמחת תורה, כדי שנוכל להגיע להשגה גבוהה בהרכה בחודש תשרי הבעל"ט**.

זהו סיפור ההצלחה של ששת ימי בראשית. זהו סופה של תורה. הרוצה אתה לדעת אם התורה הצליחה בתוכניתה? הא לך **ילוד אשה שהזדכך כל-כך** שהוא יכול לדבר על אודות בני ישראל בשעה שהם נכנסים לארץ בעוד הוא נשאר לעמוד בחוץ בגלגלם, ואין לו שום טינה בלב עליהם, ולא זו אף זו מברכם בלב שלם כפי שהתורה מעידה עליו. **זה מה שנקרא ידעו פנים אל פנים וזוהי הצלחת התורה**. ויותר מזה מוסיף האוה"ח **הק' שדייקא על ידי התמסרותו לבני ישראל הגיע למדרגתו זו**.

כשיהודי מבין שזהו מה שהתורה באה ללמדו, הוא מתחיל ללמוד פרשת בראשית באופן אחר. הוא מבין שהתורה מדברת אליו לאמר: **דע לך שבעולם הזה תוכל להתעלות מאוד מאוד, ואין משנה כמה העולם חשוך וכמה המצבים חשוכים**, כי אדרבא ואדרבא, **זוהי התורה**. הצעיר שאינו מבין עדיין מה זו תורה יכול לדמות בנפשו שסיפור הצלחה הוא מי שלא היו לו קשיים בחייו, הוא נשאר על ספסל הלימודים עד סוף חייו והיו לו בנים טובים

